

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

ESCOLA TÈCNICA SUPERIOR D'ENGINYERIA
AGRONÒMICA I DEL MEDI NATURAL

ESTUDI DE L'ACCESSIBILITAT LLIGADA AL GÈNERE I A LA TERCERA EDAT EN ELS ESPAIS VERDS

TREBALL FINAL DE GRAU EN ENGINYERIA FORESTAL I DEL
MEDI NATURAL

ALUMNA: ÀNGELS GRIMALT VIVES

TUTOR: FRANCISCO JAVIER MARTÍNEZ CORTIJO

Curs acadèmic: 2018/2019

València, 29 de juliol de 2019

Resum del Treball Final de Grau

Títol:

Estudi de l'accessibilitat lligada al gènere i a la tercera edat en espais verds

Resum:

El present treball final de grau es basa en l'avaluació de l'accessibilitat d'espais verds per a qualsevol classe de persona amb o sense discapacitat, amb especial atenció al gènere i l'edat. Es parteix d'uns estudis anteriors en els quals s'analitzava l'accessibilitat des d'una perspectiva tècnica però que presenten importants mancances des del punt de vista de les característiques de la població i de la persona usuària; on s'ha de definir bé tot tipus de particularitats, dificultats i mancances que en els treballs anteriors no s'arribaven a profunditzar.

Així doncs, en aquest treball es busca realitzar un estudi de l'art al respecte dels accidents en espais verds de dones i persones de la tercera edat amb discapacitat o multi-discapacitat per poder discernir si una accessibilitat deficient està influïent amb l'increment d'aquests.

Després es procedirà a la recerca d'estudis de camp que permeten donar solucions a les problemàtiques trobades aplicant la perspectiva de l'enginyeria, de la sociologia i de la medicina.

Resumen:

El presente trabajo final de grado se basa en la evaluación de la accesibilidad de espacios verdes para cualquier clase de persona con o sin discapacidad, con especial atención al género y la edad. Se parte de unos estudios anteriores en el que se analizaba la accesibilidad desde una perspectiva técnica pero que presentan importantes carencias desde el punto de vista del análisis de la población y de la persona usuaria; donde se debe definir bien todo tipo de particularidades, dificultades y carencias que en los análisis anteriores no se llegaban a profundizar.

Así pues, en este trabajo se busca realizar un estudio del arte en relación con los accidentes en espacios verdes de mujeres y personas de la tercera edad con discapacidad o multi-discapacidad para poder discernir si una accesibilidad deficiente está influyendo con el incremento de estos.

Después se procederá a la búsqueda de estudios de campo que permiten dar soluciones a las problemáticas encontradas aplicando la perspectiva de la ingeniería, de la sociología y de la medicina.

Summary:

The present dissertation is based on the assessment of green spaces accessibility for any type of person with or without a disability, with special attention to gender and age. It is based on previous analyzes in which accessibility was analyzed from a technical point of view but with significant shortcomings from the point of view of the population and the user analysis; where all kinds of particularities, difficulties and shortcomings have to be defined, which in the previous analyzes could not be deepened.

Thus, in this work we are looking for a study of the art in respect of accidents in green spaces of women and people of the elderly with disabilities or multi-disability to be able to discern if deficient accessibility is influencing the increase of these ones

Next, it will proceed to the search of field studies that allow to solve the problematic encounter applying the perspective of the engineering, sociological and medical

Paraules clau: espais verds; paisatge; urbanisme; accessibilitat; discapacitat; igualtat d'oportunitats; gènere, tercera edat.

Palabras clave: espacios verdes; paisaje; urbanismo; accesibilidad; discapacidad; igualdad de oportunidades; genero, tercera edad.

Key words: green areas; landscape; urbanism; accessibility; disability; equal opportunities; gender, old age.

Autora: Àngels Grimalt Vives

València, 29 juliol 2019

Tutor: Francisco Javier Martínez Cortijo

ÍNDIX

1	INTRODUCCIÓ	1
1.1	JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL I PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA	1
1.2	ANTECEDENTS.....	2
1.3	ZONES OBJECTE D'ANÀLISI.....	3
1.4	MARC LEGAL	3
1.5	HIPÒTESI DE TREBALL	6
1.5.1	<i>Objectiu general</i>	6
1.5.2	<i>Objectius específics</i>	6
1.5.3	<i>Pla de treball</i>	7
2	ESTAT DE L'ART I ANÀLISI BIBLIOGRÀFIC	9
3	SITUACIÓ DE L'ENTORN DE TREBALL	15
3.1	ESP AIS VERDS EN GENERAL	15
3.2	ESP AIS VERDS CONCRET S	15
4	ENTREVISTES I AVALUACIÓ DE L'ENTORN A PARTIR DE LES NECESSITATS DE LES POBLACIONS ANALITZADES	19
5	RESULTATS	24
1.1	TRAM I JARDÍ DEL TÚRIA	24
1.2	ITINERARI BOTÀNIC	28
1.3	ITINERARI GOLA DE EL PUJOL.....	32
6	CONCLUSIONS	37
7	BIBLIOGRAFIA	39
8	ANNEXES	41

1 INTRODUCCIÓ

1.1 Justificació del treball i plantejament del problema

Des de sempre l'espècie humana ha alterat durant segles l'entorn en el qual habita, des dels primers assentaments fa 18.000 anys a l'antiga Mesopotàmia amb la domesticació d'animals fins avui dia.

L'alteració del medi ambient des d'aleshores ha estat recurrent i exponencialment en augment fins als nostres dies, arribant a un paradigma social, cultural i ambiental insostenible que malmet l'entorn a nivells mai observats. El model econòmic actual busca el creixement continuat de les taxes de producció de béns i serveis així com un consum ascendent d'aquests, sustentat en els recursos naturals de la Terra.

Aquest sistema mundial unit a la superpoblació humana han provocat un empitjorament progressiu del medi ambient a més de conflictes de caràcter humanitari com les desigualtats econòmiques entre països, la fam o les guerres, situació que no es pot sostenir indefinidament. Diverses són les veus que alerten del problema, entre elles; Ban Ki-moon, VIII secretari general de les Nacions Unides; "Amb el temps aquest model està abocat al desastre natural i nacional. Es tracta d'un pacte de suïcidi col·lectiu."

També s'explicita en el Pla d'Acció Territorial Forestal de la Comunitat Valenciana (PATFOR). Segons aquest document l'estat actual del sector forestal a la Comunitat Valenciana és causa d'una crisi econòmica, derivada de la nul·la rendibilitat de la gestió forestal, però també d'una crisi social i ambiental. Els ecosistemes forestals presenten un deteriorament progressiu, fruit dels importants canvis en la sòcio-economia del Medi Rural en el segle XX, dels reiterats incendis, el procés de canvi global a què s'enfronten i el pràctic abandonament de la gestió forestal activa.

Aquests fets ambientals globals units a la creixent urbanització de la nostra societat porten a que els espais verds urbans i naturals esdevinguen una necessitat, definint-se i normativitzant-se conceptes com la Infraestructura Verda; materialitzada al nostre territori en la Llei Valenciana 65/2019, del 26 d'abril del Consell, de regulació de l'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics. ^[1]

Però no només per raons ecològiques s'han de preservar els espais naturals sinó també degut a la pulsio natural dels éssers humans d'estar en contacte amb la natura, com ja explicaven sociòlegs com Auguste Comte o Henri de Saint-Simon. Doncs, els jardins, parcs públics i paratges naturals són espais actualment necessaris per a les persones, ja que constitueixen un nucli important de convivència en comunitats, barris o municipis. Són espais on s'estableixen relacions interpersonals alhora que permeten una presa de contacte (per a alguns ciutadans, gairebé l'única) amb el medi natural. Perquè es pugui produir aquesta doble interacció de la forma més espontània i directa possible, és de vital importància que aquests espais públics faciliten la integració de tots els usuaris, i aquesta només és efectiva si compten amb adequades infraestructures.

Per això és indispensable que les institucions treballen per tal d'aconseguir una societat i una ciutat amb parcs, jardins i espais verds accessibles, on totes les persones tinguen les mateixes oportunitats, posant especial atenció en aquelles que es troben en situacions desavantajoses al respecte de la majoria. I aquest és el cas de les persones amb discapacitat, amb les quals hem de

treballar conjuntament en coordinació, empatia i comprensió per poder aconseguir una ACCESSIBILITAT UNIVERSAL I REAL. I així es defensa també des de l'Assemblea General de les Nacions Unides quan va aprovar el 20 de desembre de 1993 la resolució 48/96 referent a les Normes Uniformes per a l'Equiparació d'Oportunitats de Persones amb Discapacitat en què es posa de rellevància el dret de la població amb discapacitat a tenir accés en tots els espais socials, incloent doncs els jardins públics, parcs i espais verds.

Els espais verds presenten dificultats per tractar-se d'espais vius que s'han de preservar atenent a criteris ecologistes confrontats amb l'exigència d'un manteniment del mateix i de l'accessibilitat necessària per a l'equitat amb l'ús humà. Actualment no es donen totes les condicions necessàries perquè tothom pugui ser usuari dels espais en qüestió amb independència de les seues capacitats, de la seua edat i del seu gènere. I si atenem a les tendències demogràfiques actuals en què la piràmide poblacional espanyola i valenciana està cada vegada més engrossida en la part de la senectut s'evidència que cada vegada hi haurà més persones amb diversitats funcionals que s'hauran d'atendre. Per aquesta raó és menester la realització continuada d'anàlisis al respecte del territori que asseguren l'ACCÉS UNIVERSAL.

És aquesta la raó del present treball en el que s'atendran les problemàtiques en relació a la il·luminació, les zones de descans habilitades, el paviment emprat en cada zona, els paviments especials, l'amplària dels vials, l'accés als espais, l'orientació i les zones de perill (caigudes i atropellaments). S'aplicaran cinc perspectives entre les que es buscarà l'equilibri per arribar a la màxima universalitat, aplicabilitat i integració: disseny, accessibilitat, gènere, edat i ambiental, però prioritant sempre l'accessibilitat.

1.2 Antecedents

L'Informe de Conjuntura del 2017 "Estat del Medi Ambient en la Comunitat Valenciana", és el primer i darrer informe publicat al respecte de la qüestió ambiental per la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica, en aquest es respon a "l'estat del medi ambient en el qual viu la població, què s'està fent i què manca per fer, no solament des de l'Administració Pública sinó també en l'àmbit individual, empresarial i domèstic." [2]. Les dades sobre l'estat actual general dels parcs i zones naturals valencianes d'accés públic que es detallen en el treball les hem extretes d'aquest informe.

En aquest mateix text es fa esment de la infraestructura verda present al territori valencià, i es pren la definició següent com a referència: "la infraestructura verda es defineix com a un instrument multifuncional que ofereix serveis ecològics, econòmics i socials a la societat, mitjançant la conservació d'una xarxa interconnectada d'espais, essencials per al manteniment del funcionament dels recursos naturals que fan possible la vida al territori" [3] i s'assumeix la necessitat de potenciar-la i millorar-la.

Segons la cartografia presentada per la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, la Comunitat Valenciana presenta una infraestructura verda diversa en quant a la situació ambiental i a la seua tipologia, articulada al llarg de tot el territori i amb nombroses zones de rellevància regional.

La Llei Valenciana 5/2014, del 25 de juliol d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge, de la Comunitat Valenciana^[4] fou substituïda recentment per la Llei 65/2019, de 26 d'abril, del Consell, de regulació de l'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics^[1], així, aquesta serà la de referència per ser la legislació vigent.

1.3 Zones objecte d'anàlisi

Els casos on s'aplicarà l'estudi de l'art hi seran de dos tipologies distintes. Per una banda s'analitzarà el tram I del jardí urbà situat a l'antic llit del riu Túria, a la ciutat de València. Per una altra banda al parc natural de la Devesa de l'Albufera (València) s'estudiaran els itineraris de la Gola del Pujol i del Botànic.

Les dos són visitables, i ja que són d'accés públic han de ser accessibles per a tothom. Naturalment hi ha diferències entre les persones però hem de treballar per tenir els mateixos drets i oportunitats, siguen quines siguen les condicions físiques i psíquiques de la ciutadania.

La informació sobre aquestes zones l'obtenim dels webs propis de cadascuna d'elles, gestionades per l'administració pública valenciana.

1.4 Marc Legal

En aquest apartat s'aprofundirà en un aspecte molt important: la legislació que ha anat generant-se en matèria d'accessibilitat. S'enumeren les diferents lleis que han estat aprovades i substituïdes per unes altres fins arribar a l'actualitat. Es segueix l'estructura d'acord amb la distribució legislativa territorial de l'estat espanyol; nivell estatal, autonòmic i municipal i segons l'ordre cronològic d'aprovació.

NORMATIVA ESTATAL

És important destacar el Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei General de Drets de les Persones amb Discapacitat i de la seua Inclusió Social, ja que té per objecte regularitzar, aclarir i harmonitzar tres lleis emblemàtiques, a les quals deroga:

- Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'Integració Social de les Persones amb Discapacitat.
- Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'Igualtat d'Oportunitats, No Discriminació i Accessibilitat Universal de les Persones amb Discapacitat.
- Llei 49/2007, de 26 de desembre, d'Infraccions i Sancions en Matèria d'Igualtat d'Oportunitats, No Discriminació i Accessibilitat Universal de Persones amb Discapacitat.

D'altra banda, és destacable la normativa que va desenvolupar la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'Igualtat d'Oportunitats, No discriminació i Accessibilitat Universal de les Persones amb Discapacitat. Algunes disposicions són:

1) Reial decret 366/2007 de 16 de març, pel qual s'estableixen les condicions d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat en les seves relacions amb l'Administració General de l'Estat (BOE núm. 72, de 24-03-2007).

1.1 ORDRE PRE/446/2008, de 20 de febrer, per la qual es determinen les especificacions i característiques tècniques de les condicions i criteris d'accessibilitat i no discriminació que estableix el Reial Decret 366/2007, de 16 de març (BOE núm. 48, de 25-02-2008).

2) Reial Decret 505/2007, de 20 d'abril, pel qual s'aproven les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats i edificacions (BOE núm. 113, de 11-05-2007).

2.1 Ordre VIV/561/2010, d'1 de febrer, per la qual es desenvolupa el document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats (BOE núm. 61, de 11-03-2010).

3) Reial decret 1494/2007, de 12 de novembre, pel qual s'aprova el reglament sobre les condicions bàsiques per a l'accés de les persones amb discapacitat a les tecnologies, productes i serveis relacionats amb la societat de la informació i mitjans de comunicació social (BOE núm. 279, de 21-11-2007).

4) Reial Decret 1544/2007, de 23 de novembre, pel qual es regulen les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i utilització dels mitjans de transport per a persones amb discapacitat (BOE núm. 290, de 04-12-2007).

5) Reial Decret 1417/2006, d'1 de desembre, pel qual s'estableix el sistema arbitral per a la resolució de queixes i reclamacions en matèria d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat per raó de discapacitat. (BOE núm. 297, de 13-12-2006).

6) Llei 27/2007, de 23 d'octubre, per la qual es reconeixen les llengües de signes espanyoles i es regulen els mitjans de suport a la comunicació oral de les persones sordes, amb discapacitat auditiva i sord-cegues (BOE núm. 255, de 24-10-2007)

7) Reial decret 173/2010, de 19 de febrer, pel qual es modifica el Codi Tècnic de l'Edificació, aprovat pel Reial Decret 314/2006, de 17 de març en matèria d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat (BOE núm. 61 de 11-03-2010) (Codi Tècnic de l'Edificació, DB SUA 9).

NORMATIVA AUTONÒMICA

- Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat Valenciana, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, urbanístiques i de la comunicació (DOGV núm. 3237, de 07-05-1998), desenvolupada reglamentàriament per:
 - Decret 39/2004, de 5 de març, del Consell de la Generalitat, pel qual es desenvolupa la llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, en matèria d'accessibilitat a l'edificació de pública concurrència i en el medi urbà (DOGV núm. 4709, de 10-03-2004)

- Ordre de 25 de maig de 2004, de la Conselleria d' Infraestructures i Transport, per la qual es desenvolupa el Decret 39/2004 de 5 de març del Govern Valencià en matèria d'accessibilitat en l'edificació de pública concurrència (DOGV núm. 4771, de 09-06-2004)
- Ordre de 9 de juny de 2004, de la Conselleria de Territori i Habitatge, per la qual es desenvolupa el Decret 39/2004 de 5 de març del Consell de la Generalitat, en matèria d'accessibilitat en el medi urbà. (DOGV núm. 4782, de 24-06-2004).
- Llei 9/2009, de 20 de novembre, de la Generalitat, d'Accessibilitat Universal al Sistema de Transports de la Comunitat Valenciana (DOCV núm. 6152 de 25-11-2009).
- Llei 5/2014, del 25 de juliol d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge, de la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 7329 de 31.07.2014).
- Llei 65/2019, de 26 d'abril, del Consell, de regulació de l'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics (DOGV núm. 8549 de 16.05.2019).
 - Tota la informació queda consolidada en aquesta nova normativa de la Comunitat Valenciana, que amplia les exigències de les altres normatives que deroga.

NORMATIVA MUNICIPAL

En l'actualitat, la proliferació d'ordenances municipals en tot el conjunt de l'estat espanyol és, en conclusió, símptoma inequívoc d'una creixent sensibilització social i política davant la problemàtica dels col·lectius amb deficiències físiques o psíquiques.

Les ordenances són el desenvolupament concret en cada municipi a partir de la normativa vigent en la seva comunitat autònoma, i tracten de donar resposta als problemes particulars que cada ciutat planteja per a la supressió de barreres arquitectòniques i urbanístiques i l'assumpció dels pressupostos d'accessibilitat en els plans urbanístics.

Actualment, el municipi de València disposa d'una ordenança pròpia en matèria d'accessibilitat, l'Ordenança d'Accessibilitat en el Medi Urbà del Municipi de València aprovada en el Ple del 27 d'octubre de 2006 i publicada en el BOP el 23 de novembre de 2006.

Ara però, aquesta només regula l'accessibilitat en matèria urbana no en parcs naturals. Així, serà la normativa autonòmica més recent la que serà la referència en espais no urbans.

NORMATIVA A APLICAR

És la normativa de la Comunitat Valenciana del 2019 *Llei 65/2019, de 26 d'abril, del Consell, de regulació de l'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics* la que incorpora totes les fonts del dret en matèria d'accessibilitat, tant d'àmbit estatal com municipal. Es tracta d'una Llei exigent i avançada en tots els aspectes, incorpora capítols dedicats exclusivament als espais naturals i als parcs públics. Per aquesta raó serà la que guie el present treball, malgrat que a partir de l'anàlisi poblacional i l'estudi de l'art es proposen noves mesures no contemplades per la voluntat d'anar més enllà. Per la importància de la mateixa s'afegeix en l'annex 3.

1.5 Hipòtesi de treball

1.5.1 Objectiu general

Harmonitzar l'accessibilitat i el problema de les barreres arquitectòniques amb les perspectives **d'edat i gènere**, que no sempre s'han tingut en compte, buscant en definitiva el màxim objectiu d'ACCESSIBILITAT UNIVERSAL, sense **ningun tipus de distinció i /o discriminació personal**.

Segons el *Manual per a un Entorn Accessible* ^[4]; “L'accessibilitat universal consisteix a planificar, projectar, construir, rehabilitar i conservar l'entorn de manera que es tinguen en compte en l'embolcall de les necessitats i els requeriments de qualsevol persona siga quina siga l'edat, la circumstància o la capacitat d'aquesta”. Aquesta serà la definició que es tindrà en consideració en este estudi. Amb això arribem a la premissa de que l'accessibilitat és una necessitat i un dret de tothom i per tant, una obligació aconseguir-la. I aquesta és la raó, l'objecte d'este treball; perseguir el dret de tothom.

1.5.2 Objectius específics

- Realitzar una revisió bibliogràfica i un anàlisi històric de les iniciatives i projectes d'accessibilitat en espais naturals i parcs públics urbans. Al mateix temps, aplicar la perspectiva de gènere i d'edat per estudiar si hi ha barreres arquitectòniques distintes i fins a quin punt afecten aquests aspectes a l'accessibilitat de les persones en espais verds.
- Investigar les sensibilitats i necessitats de les persones amb discapacitats mitjançant un estudi poblacional amb l'objectiu de discernir si la normativa i les guies sobre accessibilitat universal eludeixen aspectes, en especial els relacionats amb el gènere i l'edat.
- Analitzar el grau de compliment de la normativa d'accessibilitat en diferents espais de la ciutat de València i aplicar l'estudi de l'art i l'estudi poblacional a aquests per arribar a una accessibilitat real i efectiva que incloga les perspectives del medi ambient, del disseny i l'estètica, la integració paisatgística, el gènere i l'edat.
- Definir patrons que ajuden al disseny, a la distribució i a la tipologia arbustiva per generar una major seguretat en parcs naturals i urbans, sempre tenint en compte el gènere i l'edat.
- Buscar criteris lumínics per a parcs d'ús nocturn, en concret el tipus d'il·luminació, intensitat i distribució que garantisquen un itinerari en matèria de seguretat i de protecció mediambiental atenent al gènere i a l'edat.
- Marcar la disposició i la tipologia més adient per al mobiliari urbà i l'equipament dels espais verds, en concret, contenidors de fem, bancs i zones de descans, panells d'informació, càmeres de seguretat i espais retrovisors.

- Identificar el tipus de paviment que hauria de prioritzar-se en els espais verds per incloure les perspectives poblacionals i mediambientals que són objecte en aquest treball.
- Esbrinar les deficiències dels banys públics i tractar de donar solucions per als problemes associats a les dones, persones majors i persones discapacitades.
- Proposar noves mesures d'equipament d'emergències i alarma en espais verds.
- Proposar metodologies que ajuden a millorar els espais verds en matèria d'accessibilitat amb l'aplicació de la perspectiva de gènere i d'edat, grups poblacionals no tinguts assíduament en compte en els processos de disseny i modelació de l'entorn.

1.5.3 Pla de treball

A. Estat de l'art i anàlisi bibliogràfic

Es realitzarà un estudi de l'art al respecte dels avenços en els camps de l'accessibilitat, l'urbanisme i l'ecologisme aportant la visió de la perspectiva de gènere i de l'edat, tenint present les noves diversitats funcionals incipients fruit del progressiu increment de l'esperança de vida al nostre territori i alhora que incloem les perspectives esmentades en la introducció.

B. Situació de l'entorn de treball

a. Espais verds en general

S'arribarà a una visió global amb perspectiva macro de la situació dels espais verds urbans i naturals del territori valencià en quant a la seua accessibilitat atenent a les perspectives ja anunciades (gènere, edat, disseny i ambiental), amb especial atenció a la ciutat objecte d'estudi; València.

Per a aconseguir-ho utilitzem dades extretes del Ministeri espanyol per a la Transició Ecològica i de les Conselleries Valencianes d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica i de la d'Habitatge, Arquitectura Bioclimàtica, Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat.

b. Espais verds concrets

L'anàlisi de la situació dels espais verds citats anteriorment es portarà a terme a través de dos procediments. El primer constarà d'una recerca de dades i avaluacions anteriors realitzades en els casos objecte d'aplicació i de les dades disposades per el web del Parc Públic Albufera. En segon lloc s'efectuarà un estudi de camp *in situ* amb l'acompanyament de persones amb discapacitats diverses per discernir les possibles errades comeses en la consecució de l'accessibilitat universal.

C. Entrevistes i Anàlisi de l'entorn de treball a partir de les necessitats de les poblacions de referència.

Es redactarà una entrevista semi-estructurada i una enquesta tancada dirigida a les persones amb discapacitats per recollir informació al respecte de la seua vivència personal i necessitats sorgides durant l'accés i utilització dels espais verds urbans i naturals.

En total es vol accedir a 20 persones amb diferents diversitats funcionals, tenint especial atenció al gènere i l'edat. S'accedirà a aquestes mitjançant el contacte directe amb les persones usuàries dels espais verds i contactes personals. En estudis anteriors s'ha contactat amb diferents organitzacions de persones discapacitades, però en aquest s'ha vullgut evitar per no rebre biaixos de les tendències ideològiques de les associacions.

Amb la informació recollida mitjançant les entrevistes, l'estudi de l'art i el treball de camp es vol arribar a un anàlisi holístic de la situació vers l'accessibilitat de les zones estudiades, que incorpore les perspectives del treball i les necessitats detectades per part de les poblacions de referència.

D. Resultats

Aplicació de l'estudi de l'art, el treball de camp i l'estudi poblacional als tres espais verds escollits de la ciutat de València.

- a. Tram I Jardí del Túria
- b. Itinerari Botànic.
- c. Itinerari Gola del Pujol.

E. Conclusions

Les diferents conclusions a les que s'arribe han de respondre als objectius generals i específics amb els que es justifica aquest estudi i que han sigut enumerats en els apartats anteriors.

2 ESTAT DE L'ART I ANÀLISI BIBLIOGRÀFIC

Segons la “Base Estatal de Datos de Personas con Valoración del Grado de Discapacidad” a data de 31/12/2016 (l'última realitzada) i publicada el 4 de juliol de 2018, hi ha 3.378.622 persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33 % en l'estat espanyol, i per tant, són considerades com a persones amb discapacitat. El desglossament per gènere respon a 1.692.019 (50,08 %) dones, 1.686.563 homes (49,92 %) i 40 persones no adscrites a cap gènere. A la Comunitat Valenciana segons aquest informe hi ha 428.712 persones amb una discapacitat igual o superior al 33 %, un 8,64 % del total de la població valenciana, sent un percentatge superior al 7,26 % estatal. Aquestes dades apunten a que existeix un gros poblacional que s'ha d'atendre de manera diferencial per tal d'aconseguir que tinguen les mateixes oportunitats que la resta de la població. Ara però, les discapacitats difereixen en la seua tipologia i responen a la distribució que es presenta en la figura 1.

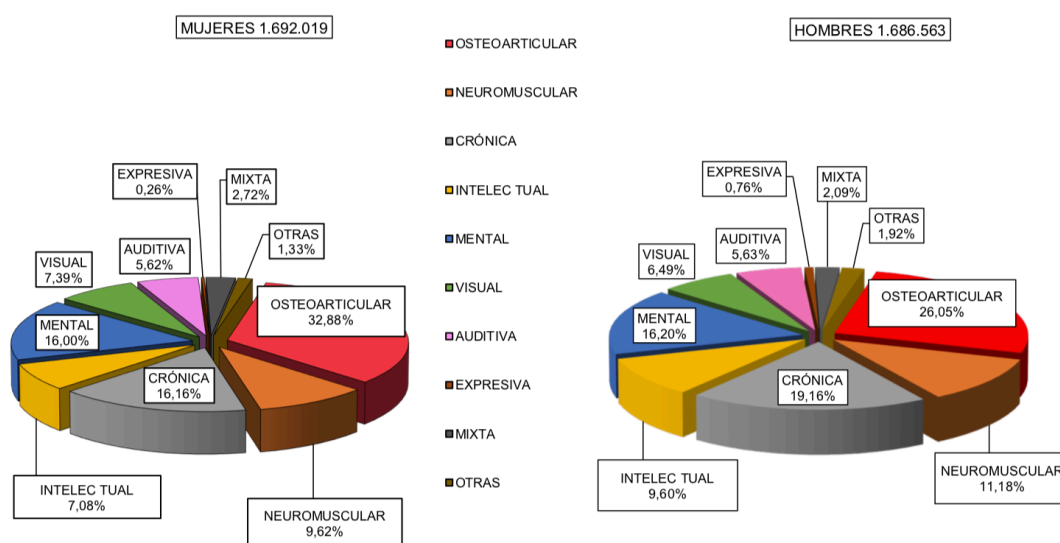

Figura 1: Gràfic tipologies de discapacitats estat espanyol; obtingut de la "Base Estatal de Datos de Personas con Valoración del Grado de Discapacidad" [5].

Com mostra el gràfic la discapacitat més nombrosa és l'osteo-articular, sent superior en dones que en homes en un 6,83 %, un percentatge que s'ha de tenir en compte a l'hora de realitzar l'anàlisi per les diferències en quant a necessitats d'ambdós gèneres.

En l'Institut Nacional d'Estadística espanyol es va desenvolupar l'informe de la “Panoràmica de la discapacitat en España” per última vegada l'any 2008 amb una “Encuesta de Discapacidad, Autonomía personal y situaciones de Dependencia” [6] que apunta a que la deficiència osteo-articular és la causa més freqüent de discapacitat, sent en aquest informe d'un 42,0 % del total de discapacitats. I és en aquest mateix informe on s'apunta que almenys la meitat de les persones amb discapacitat declaren trobar una sèrie d'elements al carrer que els impedeix el seu normal desplaçament per si mateixa. Encara que el problema més important la vorada de la vorera, origina dificultats de moviment al 38,4 % de les persones, seguit dels obstacles en les mateixes (papereres, escales, fanals, clots, estretor...) que afecten al 36,6 %.

S'evidència que tot i els avenços en matèria d'accés universal, encara queden aspectes per corregir.

“La prevalença de discapacitat varia segons el sexe i l'edat, i és superior en les dones que en els homes (el 35,9 enfront del 27,1 %) i en els octogenaris respecte dels més joves (el 49,4 enfront del 19 % en el grup de 65-69 anys). La relació entre homes i dones canvia de tendència a partir dels 45-49 anys d'edat «a favor» d'elles, i la prevalença de discapacitat fins a aquesta edat és superior en els homes. Segons el tipus de discapacitat, les taxes més freqüents es relacionen amb la mobilitat –desplaçar-se fora de la llar (20,9 %), realitzar les tasques domèstiques (16,3 %) i moure's dins de casa (12,5 %)– , són significativament més elevades en les dones que en els homes i augmenten progressivament a mesura que s'envelleix.” [7]

*Cal remarcar que, tot i que es destaquen els trets més característics de la base poblacional discapacitada, si es vol aconseguir una Accessibilitat Universal totes les discapacitats han de ser incloses, cap persona deu quedar exclosa.

D'aquests estudis es desprèn que amb l'augment de l'edat apareixen discapacitats en major mesura. Com indica la figura 2, a l'estat espanyol la piràmide poblacional és constrictiva, la base és més estreta que la part central, la qual cosa genera una població cada vegada més envellida a causa de la baixa natalitat i la baixa mortaldat. Aleshores, la prospecció segueix una dinàmica poblacional d'augment de la senectut en el futur, és a dir, cada vegada hi haurà més persones d'edats avançades i per tant més persones amb discapacitats. En quant a la diferència entre gèneres, a l'estat espanyol hi ha 1.227.270 més dones que homes majors de 65 anys per la major esperança de vida d'aquestes [8].

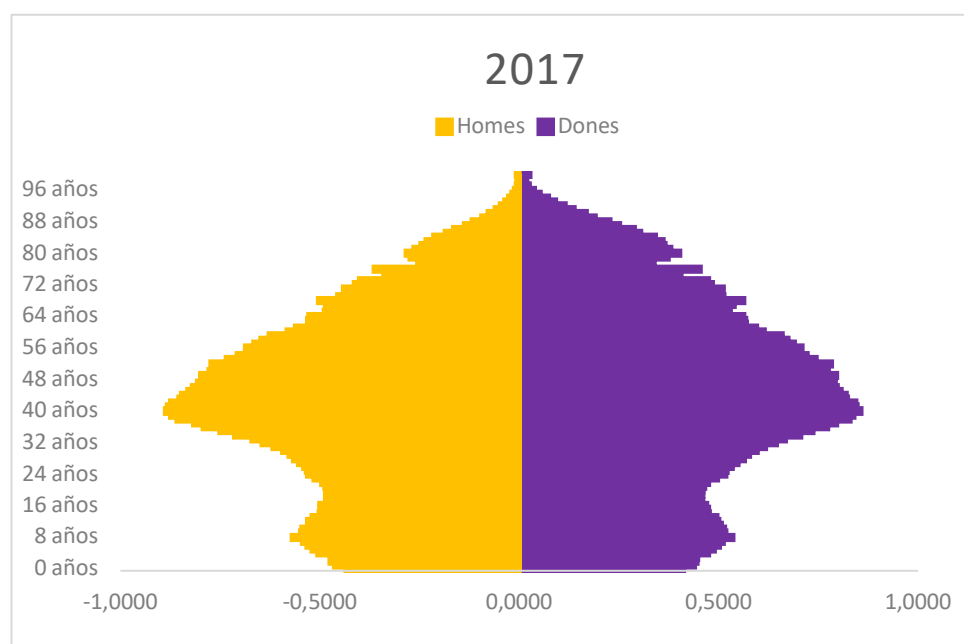

Figura 2: Gràfica piràmide poblacional espanyola 2018 d'elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

S'espera que el percentatge de persones discapacitades augmenti de manera considerable en els propers anys, en especial les dones per ser majoria en esta franja d'edat avançada.

Es constata, per tant, la necessitat urgent d'adequar l'espai que ens envolta a les característiques de la població actual i vinent, arribar a l'accessibilitat universal esdevé una necessitat ineludible que ja no es pot obviar.

El treball es centra en aconseguir l'accessibilitat universal en els jardins i els parcs naturals d'accés públic. Segons Juncà "l'Accessibilitat Universal consisteix en concebre els espais sense excloure, és a dir, tenint en compte les necessitats i requeriments de cada persona, amb independència de la seua edat, infermetat, discapacitat o qualsevol altra circumstància que de forma temporal o permanent pugua condicionar la seua interacció amb l'entorn. Així doncs, el disseny universal atén a satisfer a la diversitat humana"^[9].

Les dades extretes de l'enquesta d'accessibilitat i espai urbà del projecte ACCE-PLAN de l'Institut d'Estudis Europeus de la Universitat Autònoma de Barcelona, que fou la base per als estudis preparatoris del I Pla Nacional d'Accessibilitat 2004-2012 del Ministeri de Treball i Assumptes Socials, exposen la valoració de l'accessibilitat en els elements de l'espai urbà, conclouent que no fiten un nivell suficient per a cap d'ells. S'anomena com específicament deficient els accessos exteriors amb escales, les senyals i els bordets en els creuers, que són un dels aspectes que més barreres i accidents generen. Dels itineraris urbans que s'analitzen, són parcialment accessibles el 36,3 % i el caràcter de completament accessible, només l'obtenen el 0,5 % del total. No queda dubte de la deficient adequació a les necessitats de les persones amb discapacitat. El II Pla Nacional d'Accessibilitat 2018-2016 s'hauria d'haver efectuat el 2014, però finalment s'ha aprovat la redacció del mateix el juliol de 2018 i encara no s'ha publicat, així no es disposa de dades més actualitzades.

L'accessibilitat en el medi natural és un aspecte que no s'ha desenvolupat tan àmpliament com en el medi urbà i per tal d'assolir un òptim disseny, construcció i conservació de parcs, jardins i espais naturals accessibles s'han de tenir en consideració tres variables principals de referència:

- La diversitat d'activitats que es porten a terme en aquest espai.
- La tipologia de la persona usuària d'eixes activitats.
- El nivell d'exigència o grau d'acceptació de l'entorn físic i de la percepció sensorial que es pretén aconseguir.

Totes aquestes premisses integrades en conjunt han de ser compatibles amb les necessitats de les persones, la seguretat, el confort, l'economia, el disseny, el paisatge i la història (en cas de tractar-se d'un recinte patrimonial).

Ara però, ha quedat verificat al llarg de diversos estudis que la perspectiva de gènere, d'edat i d'accessibilitat no han estat incloses de forma íntegra i inclusivament en els diferents projectes antropològics de construcció i modelatge de l'entorn ^{[10][11]}.

Per a analitzar quines són les necessitats no cobertes en quant a accessibilitat, hem d'estudiar cada espectre poblacional i els seus requeriments.

Per estudiar les dones hem de fer-ho des de la perspectiva de gènere aplicada a l'entorn urbà i natural, així en l'article d'Anna Bofill ^[10] se'ns exposa com s'ha de realitzar i què significa; "incloure el gènere a l'urbanisme no vol dir considerar les dones com un col·lectiu de persones amb desavantatges, i dissenyar per a elles polítiques assistencials; vol dir desviar el punt de vista, construir nous raonaments i nous objectius sobre el medi físic en què viu la ciutadania."

Evidència que "molts espais urbans, equipaments i serveis no són fàcilment accessibles per a les persones amb cotxets o carrets de la compra, o per a les persones amb discapacitats. Moltes voreres són impracticables amb cotxets de criatures o carrets, o les ocupen cotxes o elements del

mobiliari urbà: arbres, pilones, cabines, etc.” “S’han de dissenyar correctament les amplades de les voreres (ni massa estretes ni massa amples). Estudiar-ne la proporció amb l’amplada de la calçada, considerant que l’encreuament de dues persones amb cadira de rodes necessita 1,80 m.” Així es conjuminarien les necessitats de les persones amb cadira de rodes amb les de les dones, i per tant, en aconseguir corregir les mancances del medi al aplicar perspectiva de gènere estariem fent-ho baix el paradigma de l’accessibilitat, fitant un entorn on tothom es tinga en compte.

La Generalitat de Catalunya fou de les primeres institucions en redactar una “Guia per al planejament urbanístic i l’ordenació urbanística amb la incorporació de criteris de gènere”^[11], en aquesta es tracten els parcs, jardins i espais naturals públics en un dels seus capítols. A nivell internacional encara no s’ha redactat cap guia amb incorporació de la perspectiva de gènere, és per això que s’ha pres aquesta com a referència.

Es recomana l’estructura dividida en sectors i una clara indicació de la jerarquia de camins interiors, de manera que els itineraris a l’interior del parc siguin ben clars. En aquest cas, les persones cegues també es veurien representades, doncs un dels principals problemes a l’hora de ser usuàries d’espais verds és el difícil reconeixement dels trajectes que deriven en accidents o desorientació.

També es recomana la instal·lació de cabines de telèfon i/o punts de telefonades d’emergència, ben senyalitzades per a tot tipus de persones, però pensant també i especialment, en persones majors i dones.

Un dels últims consells és la participació ciutadana en el disseny i/o modificació dels espais, no només per a que responga als seus desitjos i necessitats sinó perquè “la participació i la implicació de la població a la concepció d’un espai contribueix perquè posteriorment l’espai el senten més segur i propi, i també s’incrementa el sentit de la coresponsabilitat en la conservació i el manteniment d’aquest espai.” Punt important, ja que la conservació i el manteniment suposen quantitats importants en els pressupostos públics que podrien reduir-se amb una correcta actitud cívica.

En quant a les persones majors, s’estudien les malalties, discapacitats i problemes de mobilitat. Entre les tipologies d’afecció més recurrents a la mobilitat de les persones majors es troba la fractura de maluc, conseqüència directa de l’osteoporosi. “Aquesta és la malaltia òssia metabòlica més freqüent, la fractura de maluc és la complicació més greu i a més és un excel·lent indicador epidemiològic. La seua importància en termes de repercussió socioeconòmica ha estat demostrada en diversos estudis i la seua incidència va en augment acompanyant a l’envelliment de la població.”^[12].

“Actualment, les fractures de maluc constitueixen un dels problemes més freqüents de la cirurgia de traumatologia en la tercera edat i segons les estimacions de l’Organització Mundial de la Salut, podrien convertir-se en una epidèmia ortopèdica en països on l’esperança de la vida siga llarga.”^[13].

Diversos estudis epidemiològics han reportat els factors necessaris per la fractura de maluc, Framingham Study, Study of Osteoporotic Fractures (SOF), Mediterranean Osteoporosis Study (Medos), European Prospective Osteoporosis Study (Epos), etc.; la disminució de la massa òssia i un factor desencadenant que quasi en tots els casos consisteix en un traumatisme per una caiguda.

“El risc de caiguda s'incrementa amb l'edat de tal manera que un 30 % de la població major de 75 anys cau almenys un cop l'any i aquest percentatge ascendeix al 50 % en majors de 80 anys. La proporció de caigudes és significativament més elevada en dones que en homes (relació 2:1), però tendeix a igualar-se a partir dels 75 anys. Hi ha un clar predomini diürn de les caigudes, que s'explicaria per una major activitat en aquest moment del dia.”^[12]

Segons Maria José Robles, els factors de risc per a les caigudes poden ser múltiples, però se'ls pot dividir en dos grans grups:

- Factors extrínsecs o de situació
Es tracta de barreres arquitectòniques que envolten a l'ancià a casa seua, a la via pública, hospitals, residències (alçada dels llits, catifes, escales, pisos relliscosos, etc.). Els factors de situació són importants en la gravetat de la lesió causada per una caiguda (les lesions són més greus quan una persona cau des d'una posició vertical o quan cau lateralment sobre el maluc)
- Factors intrínsecs o propis de l'ancià
Ací conflueixen canvis propis de l'edat, més l'aparició de malalties. Mobilitat limitada, trastorns cognitius, malalties cardiovasculars, degeneratives, canvis visuals, trastorn de l'equilibri i l'estabilitat, manca d'exercici físic, hipotensió ortostàtica, consum d'alcohol, etc.

Es poden minvar, per tant, les caigudes atenent als factors extrínsecs, l'article menciona diverses mesures però les que es poden aplicar als parcs, jardins i espais naturals són les següents; la instal·lació de passamans fixos i adequats (elongar-los 30 cm al final de l'últim graó), disposició d'un sòl lliure sense objectes, un ambient ben il·luminat i l'evitació de graons trencats^[14], aspectes que atenent als recents estudis al respecte de la ciutat de València no es compleixen en el seu conjunt i de manera òptima.

En l'article “Prevención de accidentes en adultos mayores”^[15] evidencien que la majoria dels accidents que provoquen infermetats i problemes de mobilitat en persones majors es poden previndre. Identifiquen els factors de risc, les diferents estratègies d'intervenció i les mesures pertinents per abordar la problemàtica des d'un enfocament multidimensional i interdisciplinari.

Les estadístiques mundials demostren que els accidents en persones majors són la quinta causa de mort en el món —després de les infermetats cardiovasculars, el càncer, els esdeveniments cerebro-vasculars i les infermetats pulmonars—, resultat significatiu tenint en consideració que són evitables.

Per aconseguir reduir les estadístiques, s'han d'implementar tant mesures sanitàries de millora de l'estat de les persones majors, com ambientals amb la modificació de l'entorn per fer-lo segur i accessible. L'objecte d'aquest treball es centra en el segon tipus de mesures en espais verds i per fitar-ho utilitzem de referència la “Guía Técnica y de Diseño Sobre Accesibilidad en Vías Verdes”^[16], elaborada per la Plataforma Representativa Estatal de Persones amb Discapacitat Física (PREDIF). Aquesta és una guia completa i recent de totes les mesures físiques que s'han de portar a terme en espais verds i urbans per fer-los completament accessibles, per a tot tipus de persones.

Hem de posar la mirada també en les noves propostes fora de l'estat i d'Europa. En algunes parts del món, en gran mesura Canadà i Estats Units, duen a terme iniciatives per transformar les ciutats i els espais naturals en *Comunitats per a totes les edats*. Un exemple n'és el treball desenvolupat per "KC Communities for All Ages" amb la implementació d'un Disseny Universal en Parcs ^[17], que assumeix la creixent mitjana d'edat de la població en països desenvolupats i implementa mesures per aconseguir un envelliment exitós i el manteniment de la vida independent. En aquest article s'explica el concepte de Disseny Universal com a "Les idees destinades a construir edificis, productes i entorns que són inherentment accessibles per a la gent gran, les persones sense discapacitats i les persones amb discapacitats." Tenint ben present que "A mesura que augmenta l'esperança de vida i la medicina moderna augmenta la taxa de supervivència de les persones amb lesions significatives, malalties i defectes de naixement, hi ha un interès creixent en el disseny universal." S'enumeren els set principis d'aquest disseny universal; ús equitatiu, flexibilitat d'ús, simple i intuïtiu, informació perceptible, tolerància a l'error (minimitza els perills i les conseqüències adverses d'accions accidentals o involuntàries), baix esforç físic per al seu ús i una mida i espai adequats per tothom. Aquesta es una materialització del Manual de Disseny Universal ^[18] redactat per autors nord-americans i que també serà objecte d'aplicació en aquest treball.

Ara bé, no s'ha de perdre de vista que hem de mantenir en unes condicions ambientals òptimes els nostres espais naturals i urbans fent front a les agressions mediambientals derivades de l'ús i presència humana, minvant-les al mínim possible sobretot en un temps en què la sostenibilitat del planeta es veu greument malmesa amb el canvi climàtic i la contaminació. A la introducció del treball ja s'ha mencionat la Infraestructura Verda com a projecte a implementar però també hi ha altres visions que es conjuminen de manera més evident amb l'ús humà com l'eco-turisme i la defensa local de l'entorn^[19]; es conceben com una solució al risc ambiental i a la iniquitat social derivada del turisme local i global. Les Illes Balears són un exemple d'aquesta dinàmica i és la que s'assumeix en el nostre treball donat que el territori valencià i en concret València són espais de gran afluença turística.

Per implementar l'ecologisme com a relació harmònica i col·lectivista amb la natura s'ha de prioritzar la sostenibilitat, la simbiosi, el col·lectivisme i l'horitzontalitat organitzativa fent possible la compatibilització de les activitats recreatives en els parcs, jardins i espais naturals.

És cert que poden sorgir incompatibilitats a l'aplicar diverses perspectives, però la recerca d'un punt comú beneficiós per a totes les necessitats ha de ser la màxima, és doncs prioritari tenir present la perspectiva de gènere, d'edat i ambiental amb l'accessibilitat universal de l'entorn.

3 SITUACIÓ DE L'ENTORN DE TREBALL

3.1 Espais verds en general

La Conselleria valenciana d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica i la conselleria d'Habitatge, Arquitectura Bioclimàtica, Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat coordinen juntament amb l'Institut Mediterrani per al Desenvolupament sostenible (IMEDES) l'Informe de Conjuntura sobre l'Estat del Medi Ambient a la Comunitat Valenciana, publicat el 2017. Es mesuren una sèrie d'indicadors ambientals que assenyalen l'existència d'una sequera prolongada a la zona valenciana unida a un augment gradual de les temperatures per damunt de la mitjana, el que empitjora la falta d'aigua.

A més, l'estat de les masses superficials en el cas del territori valencià es troba en la seua majoria (62 %) considerat com a “pitjor que bo” i l'estat de les masses subterrànies ha minvat en qualitat i quantitat des del 2013 fins l'actualitat, amb un 56 % de qualificació “dolenta” segons l'indicador AG_003. A la zona de la ciutat de València hi ha una dicotomia en quant a la valoració, doncs quantitativament les aigües subterrànies es troben en bona situació, però l'estat químic d'aquestes és qualificat com a molt roïn.

Les dades sobre biodiversitat posen de manifest que la Comunitat Valenciana es caracteritza per “una notable diversitat d'ambients que configuren un patrimoni natural ric i variat”.^[2]

Una mostra hi seria que al territori valencià hi ha un 14,67 % de la superfície declarada com a hàbitat d'interès comunitari (HIC) en nou categories distintes, i si li sumem els hàbitats naturals considerats per la Generalitat s'arriba a un 19,46 % del total del territori. En quant incloem a la figura d'espai natural protegit, el percentatge fita el 39,39 % del territori valencià, entre les que s'inclou l'Albufera de València. Dades que proven la riquesa natural de la comunitat.

Ara però, l'estat d'aquests espais en quant a fauna alerta de perills, doncs un 17,7 % de les aus presenten una davallada contínua i un 40 % un estat incert.

Les dades sobre la flora focalitzen un 43,4 % en evolució negativa i d'un 36,8 % en evolució positiva, resultant en un minvament.

En quant al territori forestal ha hagut un increment de la seua superfície en la tipologia d'arborat, en detriment del territori agrícola. I els incendis que els afecten s'han mantingut estables en número des del 2007, en 2017 presenta valors baixos en número i quantitat d'hectàrees afectades, ara però, augmenta el número de grans incendis forestals.

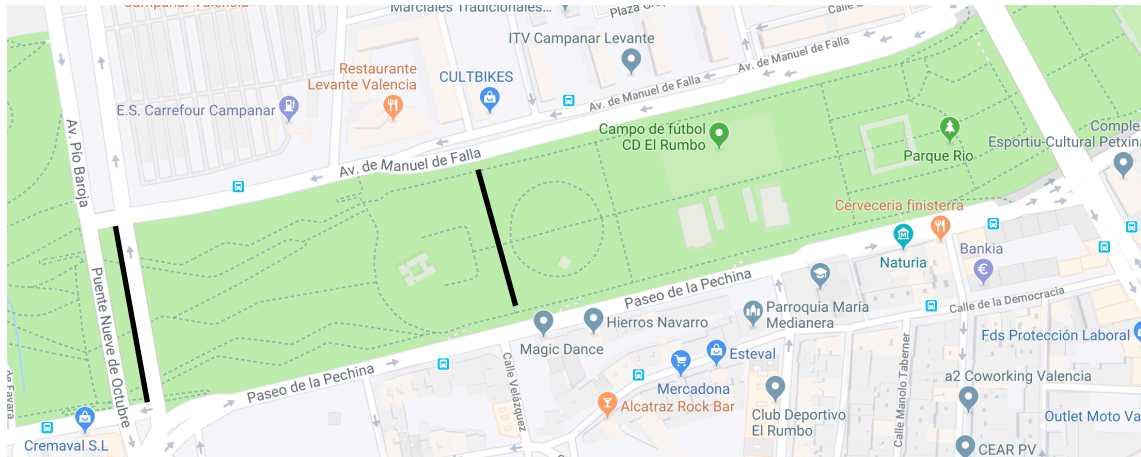
Podem concloure que la Comunitat Valenciana posseeix un ample i ric espectre natural territorialment, però que les condicions climàtiques de temperatura, aigua i contaminació afecten la seua perdurabilitat. En l'informe s'apunta que l'amenaça més forta és el canvi climàtic per l'antropització i contaminació de l'entorn i que, per tant, són necessàries mesures per aturar la tendència.

3.2 Espais verds concrets

Com s'ha esmentat, els espais verds on s'aplicarà l'estudi de l'art són de dos tipologies. Per una banda el tram I del jardí del Túria, un parc públic urbà, i per una altra banda l'espai natural de la Devesa de l'Albufera; els itineraris de La Gola del Pujol i del Botànic.

El **Jardí del Túria** està situat en l'antic llit per on transcorria el riu Túria, que fou desviat al sud de la ciutat per les grans inundacions de 1957. Així doncs, es tracta d'una zona inundable, situada a una cota inferior de la calçada de la ciutat. En l'actualitat és la zona d'esbarjo enjardinada més extensa de la ciutat de València, constituint el principal pulmó verd del cap-i-casal. Presenta majoritàriament vegetació autòctona en tot el recorregut. A causa de la llarga longitud, el seu recorregut està dividit en 9 parts, de les quals escollim el tram I per analitzar.

El **Tram I del Jardí del Túria** s'inicia en el pont del Nou d'Octubre i finalitza a la Casa de l'Aigua. En la imatge següent es mostra l'inici a l'oest amb el pont i a l'est arriba fins l'assenyalat.

Imatge 1 – Itinerari I jardí Túria extret de Google Maps

La vegetació en aquest tram consta principalment d'arbres del paradís (*Elaeagnus angustifolia* L.), bellaombres (*Phytolacca dioica* L.), braquiquítons (*Brachychiton populneus* Schott i Endl.), lledoners (*Celtis australis* L.), tipuanes (*Tipuana tipu* Benth.), saboners de la Xina (*Koelreuteria paniculata* Laxm.) i falses acàcies (*Robinia pseudoacacia* L.)^[21].

La **Devesa de l'Albufera** es troba dins del Parc Natural de l'Albufera, que forma part de la Xarxa Natura 2000 al estar declarat com a zona ZEPA (Zona Especial Protecció per les Aus) i LIC (Lloc d'Importància Comunitària). A nivell internacional es troba dintre de la Llista d'Aiguamolls d'Importància Internacional. És, per tant, un espai d'alt valor natural que a causa de l'explotació humana experimenta problemes en la qualitat i quantitat de l'aigua, la qual cosa ha ocasionat la desaparició d'espècies d'aus i de plantes aquàtiques.

La Devesa forma part de la restinga, una de les tres parts en què es pot dividir el parc junt a la Marjal i el Llac. Dels 30 km de la restinga, la devesa ocupa 10 km amb dunes colonitzades per una vegetació dunar que possibiliten l'existència de l'estany, però que també presenta urbanitzacions, blocs d'apartaments, passejos marítics i ports esportius. Hi trobem, com en el Parc, gran quantitat d'espècies animals i de plantes adaptades a les difícils condicions de sequedat i vent, amb alguns endemismes. Consta de diversos itineraris que possibiliten la visita de la zona.

L'itinerari **Botànic** discorre pel Pla de la Sanxa, al sud de la Gola del Pujol, endinsant-se en el sistema dunar intern que té vegetació de matoll i pineda. El recorregut és d'uns 800 metres amb una duració aproximada d'uns 45 minuts (anada, anada i tornada; 1 hora i 30 minuts) al llarg de 10 parades en què es pot gaudir la biodiversitat de la zona.

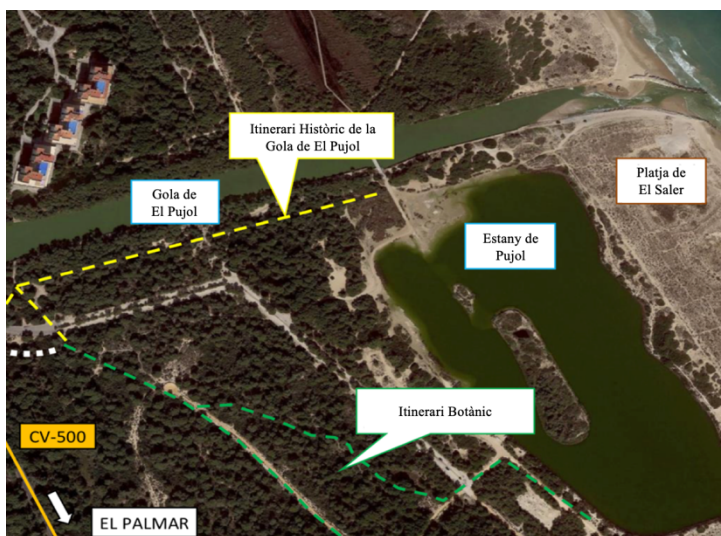
Es tracta d'un itinerari que parteix de l'Avinguda dels Pinars a l'alçada de la Gola del Pujol. En el següent mapa, realitzat pel Servei Devesa-Albufera es pot observar el recorregut i les distintes parades de que consta el trajecte.

La vegetació que es pot trobar a la zona es troba recollida resumidament en els noms de les parades de l'itinerari, ara bé, aquest seria el llistat de les espècies més abundants i representatives; coscoll (*Quercus coccifera* L.), margalló (*Chamaerops humilis* L.), aladerns (*Rhamnus alaternus* L.), llentiscles (*Pistacia lentiscus* L.), pi blanc (*Pinus halepensis* Mill.), pi roig (*Pinus sylvestris* L.), pinastre (*Pinus pinastre* Aiton), murta (*Myrtus communis* L.), arç negre (*Rhamnus oleoides* L.), camamilla borda (*Helichrysum stoechas* L.), bruc (*Erica multiflora* L.), albada (*Anthyllis cytisoides* L.), falsa olivella o aladern de fulla estreta (*Phyllirea angustifolia* L.), sarsa (*Smilax aspera* L.), ginestó valencià (*Osyris quadripartita* Salzm), esteperola (*Halimium halimifolium* L.), estepa negra (*Cistus salvifolius* L.), romer (*Rosmarinus officinalis* L.), xuclamel o lligabosc (*Lonicera implexa* L.), raïm marí o caboteta de parot (*Ephedra distachya* L.) i la xisca (*Imperata cilíndrica* L.).

Imatge 2. Mapa itinerari Botànic [22]

La Gola del Pujol és un itinerari d'uns 700 metres que es pot recórrer en uns 40 minuts (anada, 1h 20 minuts anada i tornada) al llarg de 7 parades, discorre en paral·lel a la gola del Pujol.

Imatge 3. Mapa situació itineraris, elaboració pròpia.

Recentment s'ha realitzat un projecte d'adaptació de l'itinerari per fer eixa part del parc natural accessible per a totes les persones..

Aquest itinerari parteix de la mateixa zona que El Botànic, però el seu recorregut discorre per la zona oposada, com es pot observar en la següent imatge.

Com s'ha mencionat anteriorment, s'ha realitzat un pla d'accessibilitat en aquesta ruta amb el que també s'ha re-organitzat l'itinerari. A més, s'ha afegit una última parada, la 8, en un nou espai habilitat a l'inici de la platja del Saler.

En el següent mapa, realitzat pel Servei Devesa-Albufera es pot observar el recorregut anterior i les distintes parades de l'antic trajecte, que és l'únic disponible en la web de l'Albufera i no ha sigut actualitzat. El nou disseny discorre per les mateixes parades invertint l'ordre i amb alguns canvis de noms que s'enumeren seguidament:

- 1 Les històries que ens conten els anells.
- 2 La Gola del Pujol i les seues comportes.
- 3 Les Goles de l'Albufera.
- 4 La pesca de l'angula.
- 5 L'arrosar i el seu paisatge.
- 6 Les aus.
- 7 El Muntanya i l'Estany del Pujol.
- 8 L'estany del Pujol.

Imatge 4. Mapa itinerari Gola de El pujol [22].

La vegetació de l'itinerari és la mateixa que la del Botànic, doncs estan situades ambdues sendes en la mateixa zona.

Per tal de comprovar l'estat actual dels tres espais i la seua adequació a l'accessibilitat universal es realitzen una sèrie de visites amb persones discapacitades de distinta tipologia a les que se les entrevista i assenyalen les mancances i errades dels espais. Els resultats s'exposen en el punts següents.

4 ENTREVISTES I AVALUACIÓ DE L'ENTORN A PARTIR DE LES NECESSITATS DE LES POBLACIONS ANALITZADES

Amb l'objectiu d'avaluar les necessitats de les persones amb distints tipus de discapacitats es realitza un estudi social poblacional mitjançant l'experiència de camp i una entrevista sobre l'accessibilitat i les distintes mancances i dificultats que es poden trobar en els espais objecte d'anàlisi.

Metodologia

És l'opinió de les persones amb alguna discapacitat la que es prioritza, perquè són aquestes les que pateixen les barreres arquitectòniques, urbanístiques i naturals cada dia. Però, també el treball tracta de focalitzar en els problemes associats al gènere i l'edat lligats a l'accessibilitat, és per això que en la selecció de les persones per a l'estudi poblacional es tindrà en compte l'espectre poblacional d'anàlisi.

Les persones seleccionades presenten diferents tipus de discapacitats; físiques (motores i no motores), sensorial (visual i /o auditiva) i intel·lectual. S'ha contactat amb persones usuàries dels espais verds analitzats per arribar a realitzar les pràctiques de camp i les entrevistes a vint persones que es distribueixen de la següent manera: dues persones amb ceguesa total (una dona i un home), dues persones amb ceguesa parcial (una dona i un home), dues persones en cadira de rodes (un home i una dona), una persona amb espina bífida en rehabilitació després d'una operació (home), una dona amb ossos de cristall, una dona amb sordesa total, cinc persones amb Alzheimer (dos homes i tres dones) i sis persones majors (>75 anys); quatre dones majors i dos homes majors amb problemes de mobilitat associats a l'edat i problemes visuals (cataractes).

Aquesta distribució respon a la voluntat d'aplicar la perspectiva de gènere i d'edat, així hi ha un 40 % d'homes front a un 60 % de dones i la mitjana d'edat supera els 55 anys. Selecció que ens ajuda a focalitzar en els problemes associats a aquests espectres poblacionals però sense perdre de referència una visió global.

Les pràctiques de camp consisteixen en distintes visites i recorreguts en els tres espais proposats (els dos itineraris naturals i el tram I del parc urbà), així es fa present com es desenvolupen en els distintes entorns i es detecten els problemes, necessitats i mancances que es van trobant, prenent la seua experiència personal com a base, és a dir, la vivència individual de les persones amb discapacitats. Naturalment aquests problemes i mancances difereixen en funció del tipus de discapacitat/s, perquè les necessitats no són les mateixes.

Les entrevistes s'han efectuat a les vint persones amb les que s'han fet les pràctiques de camp. Ha hagut entrevistades que no han realitzat les pràctiques de camp en tots els itineraris, no obstant això totes les tipologies de discapacitats s'han representat en tots els espais.

L'entrevista realitzada per tal de discernir les necessitats específiques de la població amb discapacitats és de tipologia semi-estructurada, és a dir, una entrevista de tipologia mixta amb un guió general de preguntes específiques tancades per tal d'organitzar la informació que es vol aconseguir però amb la possibilitat d'emfatitzar en altres qüestions no preparades en el guió si així es considera necessari.

Aquesta metodologia permet portar a terme un qüestionari tancat en què es coneixen les diferències entre les persones entrevistades, alhora que es pot profunditzar en les característiques específiques de cada persona; per això es tracta d'una entrevista amb major llibertat i flexibilitat en l'obtenció d'informació.

S'ha escollit aquesta ferramenta per la voluntat mateixa del treball de trobar dificultats no conegudes en l'accés i utilització als parcs i jardins naturals d'accés públic valencià de les persones amb discapacitats.

Es pretén arribar a dades qualitatives i no quantitatives, és per això que el nombre d'entrevistes és qualitatiu i representatiu. Així no es volen conèixer dades estadístiques sinó discursives i subjectives, per tant no s'utilitza l'atzar en l'obtenció d'informació sinó la selecció raonada que s'ha explicat anteriorment.

En l'annex 1 es presenta el tipus de guió emprat per a l'estudi d'opinió.

Resultats

A partir de les entrevistes i de les pràctiques de camp ens adonem que els espais no estan adequats per a l'ús de tot tipus de persones. Ara bé, existeixen diferències entre els tres espais que quedaran reflectides en les fitxes del punt 5.

No obstant, seguidament s'enumeren els resultats de les enquestes en quant a les demandes i preocupacions:

Imatge 5. Carril bici no senyalitzat ni cromàticament ni en el paviment en la rampa d'accés nord-est del tram I del parc Túria.

-L'accés i la connexió als diferents espais és deficient, no és pertinent fer accessibles determinats entorns si l'arribada a aquest no es pot executar de manera autònoma per les persones amb discapacitats degut a barreres arquitectòniques i a la falta de senyalització. El carril bici suposa un perill per a les persones amb ceguesa, doncs només està senyalitzat en els millors dels casos amb contrast cromàtic de colors.

-La il·luminació presenta mancances, doncs l'entorn resta poc il·luminat i es percep de manera insegura per les persones usuàries, en especial per a les dones que es senten vulnerables i exposades en la seua majoria. Les zones que cal il·luminar segons les persones enquestades són els banys i els vials principals.

Les persones que tenen ceguesa total o parcial (entre les que les persones majors són majoria) també ho consideren així, ja que en un espai ben il·luminat la resta de persones pot veure-les però en la obscuritat és més fàcil rebre algun tipus d'atac o tenir un accident sense que hi haja testimonis que les puguen socórrer. Al respecte d'aquest tema cal mencionar que les persones

cegues no saben si estan sent observades, raó per la qual es poden trobar en situacions de major perill per la no detecció d'una amenaça.

Les dones amb problemes de visió, tant les majors per cataractes com les que tenen ceguesa, en el seu conjunt fan referència a la falta de seguretat a causa de la baixa intensitat lumínica, cosa que no remet en els homes enquestats d'una manera tan contundent. El que no fa referència, no només al risc de caigudes sinó també a l'exposició a possibles atacs: violadors, atracadors, etc.

Ara bé, és cert que no es plausible il·luminar els parcs públics urbans i naturals amb uns nivells lumínics elevats perquè malmet els cicles naturals de la vegetació i contamina lumínicament el cel de manera innecessària. És per això que s'instal·laran entre 10 i 15 lux de luminància mitjana, com marca la legislació espanyola al *Reial Decret 1890/2008, del 14 de novembre, pel que s'aprova el Reglament d'eficiència energètica en instal·lacions d'enllumenat exterior i les seues Instruccions tècniques complementàries EA-01 a EA-07* en l'apartat dedicat a espais verds.

-Es necessiten més espais d'ombra, en especial per a les persones majors en una ciutat com València amb temperatures altes. A més, les zones d'ombra haurien de tenir més espais de descans adaptats a les necessitats de les persones amb discapacitats i d'edat avançada.

Al respecte dels bancs, les dones majors assenyalen que emprar pedra com a material de construcció dels mateixos els provoca pèrdues d'orina en nombroses ocasions per la temperatura freda que desprèn aquest. Açò es degut a que la majoria de les dones entrevistades d'avançada edat pateixen de cistitis, una afecció relacionada amb la menopausia i amb l'embaràs, per tant propi de les dones.

-En quant a la distribució de la vegetació dels parcs i jardins les dones en gran part alerten de la sensació d'inseguretat que els provoquen els arbustos frondosos prop de les zones de descans. Es proposa utilitzar arbres en compte d'espècies en les que es poden amagar possibles amenaces. Així mateix s'especifica en les zones de jocs per a la xicalla, es prefereixen zones amb camps de visió amples sense amagatalls.

-Els espills retrovisors són elements d'accessibilitat per a persones amb sordesa que ajuden també a les dones, doncs és un element de seguretat en espais amb camp de visió tancats.

Imatge 6. Paviment en mal estat de manteniment al tram I del parc Túria.

-El manteniment dels espais sol ser insuficient, el que els fa impracticables. De manera reiterada es critica la poca accessibilitat dels paviments pel deficient estat i disseny inadequat. La fusta emprada en els espais objecte d'anàlisi té imperfeccions que afecten a la informació que reben les persones amb ceguesa. A més, l'ús de fusta reciclada provinent de vies ferroviàries és perillosa per a la salut.

Es fa un incís al respecte de l'ús diferencial de les dones en quant a calçat segons els rols de gènere predominants en la societat actual, són elles les que empren sabates de talons alts i aquests suposen perill de lliscament en paviments en mal estat o d'accident en reixes amb amplàries inadequades. Cosa que també afecta a les persones amb vulnerabilitat econòmica que utilitzen sabates de menor qualitat i amb sola desgastada.

Amb paviments adherents, en bones condicions i reixes normatives s'evitarien contingències relacionades amb el gènere i la pobresa.

-Malgrat que en la majoria de casos el mobiliari dels espais és adequat (llevat de les zones de descans) no és accessible degut al paviment i desnivells existents. S'apunta que els panells d'informació en Braille haurien de disposar de caps protectores de la brutícia i la temperatura, doncs al situar-se en la intempèrie solen estar bruts i excessivament calents. A més, s'haurien de senyalitzar millor aquests panells.

Les persones en cadira de rodes veuen necessària la instal·lació de mobiliari especial adaptat a les seues necessitats al llarg de totes les edats, incloses les més primerenques amb especial atenció a garantir l'accés a les zones adaptades.

-Les escales tenen passamans baixos i d'una longitud reduïda, a més hi ha que no tenen contrapetja, per tant, són d'alt grau de perillositat.

Les dones majors tenen més propensió a les fractures de maluc, com s'ha esmentat en l'estudi de l'art, i els passamans curts són un focus de caigudes per rotació de maluc o inestabilitat.

Imatge 7. Escales amb passamans baixos, d'ergonomia poc adherent al tram I del parc Tària.

Les entrevistades assenyalen patologies associades a la dona, destaca el càncer de pit, com a factors de risc que afecten a la mobilitat i que s'ha de tenir en compte especialment alhora de la instal·lació de passamans que no rellisquen i amb una ergonomia que facilite la subjecció.

Les rampes són d'un angle adequat però el paviment està molt deteriorat. Els homes d'edat avançada entrevistats manifesten problemes circulatoris associats al tabaquisme en major mesura que les dones, i apunten a que rampes amb un pendent elevat els dificulta el pas.

-Els banys són un focus de crítiques, en primer lloc per la falta de neteja d'aquests, problema que es podria generalitzar a tota la població però que en el cas de les dones cegues és cabdal per evitar infeccions. En segon lloc, per la diferenciació artificial d'un tercer gènere, el discapacitat, que resta capacitat identificativa genèrica a les persones discapacitades. I en tercer lloc, la falta de privacitat al estar normalment tancats amb clau els banys adaptats i haver de demanar-la per fer ús d'aquests. Perdre la privacitat pot implicar perdre la socialització, doncs davant la por o vergonya a haver d'estar demanant la clau per poder anar al bany es pot optar per evitar anar a espais públics.

Es proposa la instal·lació als banys d'un sistema de vídeo-vigilància a l'entrada, com una mesura de seguretat. Alguns homes no li donen cap tipus d'importància, altres ho veuen com una falta de privacitat (4/20), les dones ho perceben com una sensació de seguretat sempre i quan es col·loque en el lloc que correspon (16/20). Ara bé, algunes dones apunten que la majoria del personal de seguretat sol ser home, el que els genera desconfiança front a una possible situació d'amenaça masculina en aquests espais. Per aquesta raó proposen la instal·lació de botons d'alarma.

5 RESULTATS

A continuació s'efectuarà l'aplicació de l'estudi de l'art, el treball de camp i l'estudi poblacional als tres espais objecte d'anàlisi del present treball; el tram I del jardí del Túria, un parc públic urbà, i els itineraris de La Gola del Pujol i del Botànic situats en la Devesa de l'Albufera.

S'ha realitzat una aplicació amb perspectiva de gènere i d'edat sense deixar de tenir en compte les perspectives ambiental i de disseny, amb la màxima de l'ACCÉS UNIVERSAL.

1.1 Tram I Jardí del Túria

Accessibilitat del Parc

Entorn

Són diversos els mitjans que possibiliten l'arribada al jardí; en transport públic amb autobús les línies 67, 73, 95, 98, 99, 150, 260B i la N4 de nit. Els autobusos de la ciutat de València són accessibles per a la majoria de discapacitats, per tant, possibiliten l'arribada de tothom al parc. En transport privat, naturalment el motoritzats i no motoritzats també poden arribar-hi, ara però no es disposa de places d'aparcament per a persones amb mobilitat properes als accessos. Existeixen places d'aparcament contigües al parc, així doncs, s'haurien d'habilitar en les immediateses dels punts d'entrada i eixida accessibles.

Accessos

Al respecte dels accessos al parc; es disposa d'escales i rampes distribuïdes al nord i el sud d'aquest.

Imatge 8. Escala al tram final de la rampa d'accés oest-sud.

Des del pont 9 d'Octubre hi ha dues rampes idèntiques a nord i sud, amb una pendent adequada ($< 6\%$) però la longitud excedeix els 9 metres i no té replans, així doncs no és accessible. S'hauria de modificar per una rampa amb replans i afegir passamans a doble alçada. A més, la rampa disposa al seu tram final d'unes escales no senyalitzades en el paviment i sense passamans a doble alçada i elongat.

Al final del tram I (est) abans de passar al tram II hi ha novament dues rampes situades a nord i sud, idèntiques. Aquestes sí que compleixen amb tots els requisits per ser considerades accessibles. Ara però, seria convenient afegir un passamans a una alçada inferior a l'actual per a les persones de talla baixa i xiquets i xiquetes.

Imatge 9. Persona amb osteogènesi imperfecta (ossos de cristall) que empra escúter per moure's per la rampa accessible.

A continuació d'aquestes rampes s'hi troba la Passarel·la de la Casa de l'Aigua que creua transversalment el parc. Per accedir a la passarel·la s'ha de fer a través de cinc graons metàl·lics amb contrapetja i sense passamans elongat 30 cm des de l'últim graó. No existeix paviment tàctil que informe a les persones amb ceguesa de la seua existència. Així doncs, no és accessible per a persones en cadira de rodes, persones majors ni per a persones amb ceguesa. El cas de les persones majors, s'ha d'assenyalar que poden patir greus accidents per la inexistència de passamans adequats com s'ha esmentat en l'estudi de l'art, en especial les dones amb la fractura de malucs, doncs al tenir més afecció a l'osteoporosi són un grup de risc.

Per fer-la plenament accessible s'haurien d'instal·lar rampes reglamentàries en ambdós costats, cosa que és possible donada l'amplària de la via amb la que connecta.

Hi ha una escala situada enmig del tram, entre les rampes d'accés, que no compleix amb els requisits mínims d'accessibilitat. En primer lloc, no es troba senyalitzada al paviment per a les persones cegues. En segon lloc, el passamans és només d'una alçada i no es troba elongat, ni present en tota l'escala. Per últim no disposa de contrapetja, per on els bastons poden enganxar-se. Es tracta doncs, d'un focus d'accidents.

Imatge 10. Dona amb ceguesa total pujant per les escales situades enmig del tram.

Cal mencionar que el carril bici recorre el tram pels dos itineraris, el nord i el sud, i s'accedeix per les rampes mencionades anteriorment. Aquest carril bici no es troba senyalitzat ni amb diferència cromàtica ni en el paviment, fent difícil la identificació a les persones amb ceguesa parcial o total, entre les que es troben en gran mesura les persones majors. Es proposa la modificació del paviment del carril bici tant en color com en tactilitat.

Soleres i paviments

Les rampes d'accés al parc i els diferents itineraris que el creuen presenten deficiències de manteniment en quant al paviment en tot el seu recorregut. El que novament suposa focus d'accidents per a tot tipus de persones, amb discapacitat i sense.

El parc disposa d'un sistema de reg gestionat per una empresa de contractació pública, degut al sistema emprat les arrels dels arbres creixen superficialment i alcen les llambordes fent-les malbé.

S'hauria de modificar el sistema per possibilitar la penetració profunda de les arrels en la terra i així evitar futures modificacions del terreny i contínues reformes del paviment.

Això s'aconsegueix reduint la freqüència de l'aigua i la seua abundància, cosa que portaria a un estalvi energètic i a una gestió més ecològica i eficient.

Imatge 11. Paviment defectuós per alçament d'arrels.

Mobiliari urbà i equipament

La disposició de la majoria del mobiliari urbà es troba ordenat correctament en la part exterior de les voreres sense envair l'espai de circulació de vianants i vehicles autoritzats.

Ara però, hi ha diverses branques d'arbres i arbustos que envaeixen la calçada i l'espai immediatament superior degut a una mala gestió del manteniment del parc, que hauria de podar amb major freqüència la vegetació del mateix. A més no disposen d'escocell ni assenyalament de la seua existència per a les persones amb problemes de visió.

Imatge 12. Persona cega circulant pel carril bici ocupat per branques en la rampa d'accés oest-sud.

Imatge 13. Persona cega circulant pel parc

Hi ha diverses faroles no indicades ni amb escocell ni en el paviment, suposant un perill.

En quant a l'accessibilitat del mobiliari, no compleix la normativa en els aspectes esmentats següidament.

Imatge 14. Bancs de pedra del tram I del Jardí del Túria.

Hi trobem bancs de pedra i de fusta sense recolza-braços, amb una ergonomia inadequada per permetre a les persones majors seure i alçar-se sense dificultats (inclinació seient $< 105^\circ$) i el seient es troba a altures inferiors a 40 cm com s'especifica en la normativa. Tampoc estan assenyalats en el paviment.

Imatge 15. Papereres no adaptades.

Les papereres del parc no estan adaptades, segons la guia d'accessibilitat en espais verds i jardins haurien d'arribar prolongades fins al sòl i no ser mòbils, requisits que no es compleixen en cap de les papereres del parc. A més, tampoc es troben assenyalades en el paviment.

Els panells informatius no es troben assenyalats en el paviment, no estan situats a una alçada adequada ni empen un llenguatge inclusiu comprensible per tothom. A més es tracta únicament d'informació visual, sense informació acústica i/o tàtil.

Imatge 16. Panells informatius del jardí.

Les reixes que ens podem trobar al llarg del parc no estan enrasades amb el paviment i els orificis tenen una amplària entre reixes de més de 2 cm, esdevenint en risc d'accidents per a persones amb mobilitat reduïda o amb problemes visuals.

En el tram I hi ha una zona destinada a jocs infantils sense cap senyalització ni vallat i no disposa de jocs adaptats per a xiquets i xiquetes amb discapacitats. A més, s'impossibilita el pas per a les persones en cadira de rodes per la inexistència d'un itinerari accessible que travesse la gespa, pel que, pares i mares amb discapacitats no poden acompanyar els seus fills i filles a la zona.

Imatge 17. Zona de joc infantil.

Per últim, els banys del parc són de tres tipologies genèriques; home, dona i persona discapacitada. Si seguim la màxima de que *la millor accessibilitat és la que no es nota* i si volem aconseguir una inclusió real no s'haurien de diferenciar les persones amb discapacitats en els banys. Psicològicament provoca sentiment d'exclusió per a aquelles persones que no poden utilitzar el bany assignat al seu gènere.

II·luminació

En els dos itineraris principals es presenta una intensitat lumínica inferior a 15 lux a nivell de sòl, luminància marcada per la normativa estatal, autonòmica i municipal. Aquesta deficiència dificulta la mobilitat a les persones amb problemes visuals, entre les que les persones majors són majoria, i a la vegada suposa una sensació d'inseguretat per a les dones, en especial les dones amb discapacitats.

Resultats Generals

El parc és inaccessible per a persones amb problemes visuals, entre les que incloem les persones majors com a grup majoritari.

Les persones en cadira de rodes o amb mobilitat reduïda poden practicar per alguns espais però difícilment i no en la seua totalitat, per tant, considerem el parc inaccessible per a aquest grup poblacional.

Per a una persona amb discapacitat intel·lectual és un espai segur per estar allunyat del trànsit i ser un lloc tancat, però no accessible en quant a la informació, doncs no es troba adaptada a les seues necessitats.

Les persones amb problemes auditius no disposen d'informació adaptada a les seues característiques ni d'elements de seguretat per al vianant com ho són els retrovisors.

Les persones majors que tenen problemes de mobilitat associades a l'edat poden accedir al parc a través de certes zones adaptades però no senyalitzades i els itineraris no es troben en condicions adequades i adaptades ni en quant a paviment ni a mobiliari.

1.2 Itinerari Botànic

Accessibilitat del Parc

Entorn

Es pot arribar a la zona mitjançant transport públic amb les línies d'autobusos 190A, 190C i 25. Ara bé, el trajecte des de la parada d'autobús fins a l'itinerari no està habilitada com a accessible degut a que les baldes de fusta no estan en condicions òptimes de manteniment ni es perllonguen en tot el camí, doncs la sorra envaeix la meitat d'aquest i entre baldes hi ha forats de més de 5 cm que poden provocar accidents. Les persones amb problemes de visió i de mobilitat no podrien seguir aquest recorregut. A més hi ha una reducció considerable d'espai en un dels trams que dificultaria el pas a una cadira de rodes i els ferros de la barrera de seguretat de la carretera estan mal conservats i afilats, esdevenint focus de perill.

Imatge 18 i 19. Accés des de la parada de bus fins a l'itinerari.

Al carrer de l'itinerari, just enfront de l'entrada, es troba habilitada una parada d'autobús adaptat per a excursions organitzades, només s'hauria de canviar la parada de la línia d'autobús regular per aquesta i s'estaria aconseguint l'accessibilitat de tothom.

Imatge 20. Parada bus adaptat.

En transport privat també es pot accedir, hi ha places d'aparcament reservades per a persones amb discapacitat al bàndol contrari de la parada d'autobús adaptat, però aquestes es troben en un paviment de pedra i sorra, s'haurien de situar a la mateixa banda de la parada del bus, que està cimentada i llisa, més accessible i on hi ha places d'aparcament no reservades.

Imatge 21. Zona aparcament cimentada.

Imatge 22. Zona aparcament reservada.

Les bicicletes són nombroses en aquesta zona, i tot i que no els està permès accedir muntades a l'itinerari, ho fan. Hi ha cartells que alerten de la prohibició però no hi ha zones d'aparcament de bicicletes. El més lògic i segur seria instal·lar un nombre reduït d'aparcaments de bicicletes per evitar una gran afluència i el damnatge de l'entorn associat a aquesta, al mateix temps que es protegeix l'itinerari del desgast produït per aquests vehicles i es guanya en seguretat per a les persones vianants.

Accessos

L'itinerari és longitudinal, una entrada i una eixida a l'inici i al final, però en ambdós casos s'inicia amb un graó de més de 20 cm que fa impracticable el camí per a persones en cadira de rodes de manera autònoma. En cas d'aconseguir pujar la cadira de rodes a la cota del camí, tampoc es pot circular per aquest per la profunditat de la sorra entre les baldes de fusta i el grossor entre aquestes.

Imatge 23. Graó accés d'entrada a l'itinerari.

Imatge 24. Baldes de fusta de l'accés d'entrada.

S'hauria d'instal·lar una rampa d'accés a l'inici i al final de l'itinerari, a més en el paviment de la calçada s'indicaria mitjançant paviment tàctil botonat o acanalat la direcció de la rampa per a les persones amb problemes de visió.

Les persones amb problemes de mobilitat no associades a una cadira de rodes manifesten la dificultat de caminar per aquests espais per la deficient accessibilitat i estat de manteniment de la ruta.

Imatge 25. Persona amb espina bifida a l'accés d'entrada amb destorb per transitar-la.

Com que el recorregut és curt (<1 km) no es precisa construir un accés de sortida en cas d'emergència, per tant, el número d'accessos és adient.

Soleres i paviments

El paviment consta d'unes travesses de vies de tren de creosota reutilitzades dipositades sobre el terreny de sorra dunar autòcton de la zona.

Imatges 26 i 27. Travesses de tren desgastades i trencades de l'itinerari.

Aquest tipus de sòl suposa un perill per a la salut degut a que les estelles que es desprenen són cancerígenes, ecològicament reciclar i reutilitzar són pràctiques beneficioses per al medi ambient però s'han de complir uns mínims de seguretat que en aquest cas no es donen. A més, es troben

en unes condicions de manteniment deficientes que poden causar greus accidents a qualsevol tipus de persona, en especial les persones majors per la gravetat d'un colp en la intempèrie i la major repercussió sobre els cossos d'edat avançada. Les dones majors solen passejar per aquesta zona al capvespre però ho fan amb sensació d'inseguretat per l'estat del terreny, fet que hauria d'emfatitzar en la necessitat de restaurar-lo.

Imatge 28. Persona cega amb bastó enganxat.

Cada parada de l'itinerari haurà d'estar indicada mitjançant paviment tàctil botonat o acanalat diferenciat clarament de la rugositat natural de les baldes de fusta.

El pendent al llarg de tot el recorregut és adequat, inferior a un 6 % en tots els trams, per tant, no suposa cap problema.

Mobiliari urbà i equipament

Imatge 29. Panell informatiu a la parada de l'Itinerari Botànic.

La disposició sobre el sòl de les baldes no s'ajusta a la normativa, els bastons de les persones cegues i majors es queden enganxats entre els forats que es formen a la fusta. No hi ha solera que indique el camí fet que les persones amb problemes de visió es surten de l'itinerari cap als arbustos.

Es proposa instal·lar baldes de fusta llises, sense espais entre elles i amb solera de pedra o fusta.

El mobiliari amb el que consta l'itinerari es redueix als panells informatius en cadascuna de les deu parades. Aquests només es troben disponibles en informació visual. S'haurien d'instal·lar panells amb un llenguatge inclusiu, comprensible per a tot tipus de persones; disminuïdes intel·lectuals i discapacitades visuals i auditives.

Al llarg de l'itinerari les branques de diversos arbres i arbustos envaeix el recorregut degut a una manca de manteniment dels mateixos, suposant un obstacle al pas i un focus d'accidents.

Il·luminació

Al tractar-se d'un espai natural no es disposa d'il·luminació artificial, s'entén que és el pertinent per respecte al medi ambient; s'evita l'alteració del períodes vitals de les plantes i animals que hi viuen i es protegeix el parc front a aglomeracions nocturnes.

Tot i així, en els accessos d'eixida i entrada s'haurien d'instal·lar dispositius lumínics amb sensor de moviment per a les persones que esperen transport o que s'han perdut. És especialment útil per

a les persones majors amb les primeres fases d'Alzheimer, una llum els indica el camí de tornada i els tranquil·litza front a l'estrès de no saber on estan.

Complementàriament són recomanables dispositius d'alerta i assistència front emergències.

Resultats Generals

L'itinerari és inaccessible per a les persones amb problemes visuals, podent patir desorientació, accidents degut a l'estat i tipus de paviment i la vegetació.

Les persones en cadira de rodes no poden ni accedir a l'itinerari, per tant és, totalment inaccessible.

Per a les discapacitats intel·lectuals no és un espai segur, per restar obert i proper a carreteres, a més la informació de la que disposen no està adaptada a les seues necessitats.

Les persones amb problemes auditius podem accedir al parc i a tots els espais, però, com s'ha mencionat, les bicicletes solen circular per la via tot i la prohibició i degut a que no les poden escoltar pot suposar un perill d'atropellament al no haver retrovisors o espills que els alerten.

Les persones amb problemes de mobilitat poden accedir-hi però el pas és difícil i perillós.

L'itinerari és accessible per a les persones majors però perillós pel paviment, la vegetació no podada i la falta de dispositius d'assistència en cas d'emergència. Es fa un especial incís en les dones majors, que com s'ha demostrat en l'estudi de l'art són un grup al que li afecta en major mesura les fractures de maluc i aquest espai és un focus d'accidents per les condicions en què es troba.

1.3 Itinerari Gola de El Pujol

Accessibilitat del Parc

Entorn

Aquest apartat és idèntic a l'itinerari Botànic, disposen del mateix entorn.

Accessos

El recorregut és longitudinal, amb una entrada i una eixida principal.

Imatges 30 i 31. Pas de vianants de l'accés d'entrada i rampa d'accés.

El pas de vianants des dels aparcaments fins a la primera parada de l'itinerari està habilitat amb paviment tàctil botonat i acanalat per indicar la direcció a les persones amb problemes visuals.

Ara bé, les persones cegues entrevistades van explicar que aquest paviment no té el suficient relleu per poder diferenciar-lo de la zona d'aparcaments adaptats que es troba amb paviment de pedra i sorra.

La solució a aquesta deficiència no passa per augmentar el relleu del paviment tàctil, doncs s'estaria dificultant el pas a les persones en cadira de rodes, així es proposa la cimentació de la zona d'aparcaments, per a que es pugui diferenciar més fàcilment el canvi de tipologia del sòl i/o la reserva de places d'aparcaments adaptats en la zona cimentada.

A l'accés d'inici s'ha habilitat una vorera amb rampa inclosa que possibilita el pas a les persones en cadira de rodes. Té una pendent normativa ($<3\%$) i una longitud reduïda ($<1\text{ m}$).

L'accés d'eixida es troba a la mateixa cota que el sòl, ara bé, no hi ha una connexió habilitada des d'aquesta zona a les places d'aparcament. A més les bicicletes passen per la via sense un espai reservat per a aquestes, fent inaccessible la

tornada per als vianants.

Imatge 32. Pas de vianants accés d'eixida.

Es proposa construir una ruta de tornada diferenciada cromàticament i al paviment per a vianants i una altra per a vehicles autoritzats.

Soleres i paviments

La totalitat de l'itinerari té paviment de taulons de fusta amb una vorera-senyalitzadora que guia fàcilment a les persones amb problemes de visió en tot el recorregut i evitar ensopegades.

El pendent no excedeix el 6% en la majoria de trams, es tracta d'un recorregut suau sense canvis bruscos. La pendent màxima és de $6,6\%$ en el segon dels ponts de pas, però al recórrer-la amb persones majors i en cadira de rodes expliciten que no suposa un impediment ni un sobreesforç. Les baldes es troben juntes i sense espais entre elles, fent que siga segura la ruta i disminuint el risc d'accidents.

Imatge 33. Zona d'entrada a l'itinerari.

S'han instal·lat baldes de fusta acanalades com a paviment tàctil per indicar les diferents parades i mobiliari del recorregut que són garantia d'accessibilitat per a les persones amb ceguesa. Ara bé, les baldes de fusta que no indiquen informació tenen un disseny de dibuix acanalat suau que fa dubtar a les persones amb ceguesa de la seua diferència amb les que indiquen alguna cosa.

Imatge 34. Baldes de fusta de paviment tàctil i baldes de fusta del recorregut.

S'haurien d'haver escollit unes fustes amb disseny llis per no confondre informacions emeses a través del sòl.

Una altra crítica és la instal·lació de l'itinerari sense deixar pas per sota a les espècies d'animals que tenen el seu habitat en la Gola del Pujol com el cas de les tortugues. Hi ha tres nivells de fusta a sobre de la sorra de la zona, en la de sota s'haurien d'haver intercalat baldes de manera intermitent, no malmetent l'estructura i deixant pas a la fauna.

Mobiliari urbà i equipament

L'itinerari disposa de panells informatius en cadascuna de les huit parades, amb informació en els dos idiomes oficials de la Comunitat Valenciana i en Braille, a més hi ha audio-guides disponibles de cadascun dels panells. Aquests es troben disposats a una alçada adequada per a que les persones en cadira de rodes, de talla menuda i xiquets i xiquetes puguen accedir. La informació es troba exposada amb un llenguatge accessible per tothom, incloses les

persones amb discapacitats psíquiques.

Imatge 35. Panell d'informació parada 1.

Els panells estan instal·lats en zones d'ombra que eviten les altes temperatures en la superfície i en la zona d'aturada, assegurant així la comoditat i seguretat de la seua lectura. Ara bé, com que estan situats baix dels arbres per evitar altes insolacions s'embruten de manera contínua, el que implica incomoditats en la lectura, especialment en Braille. Es proposa instal·lar protectors abatibles que possibiliten la lectura en Braille còmodament.

Imatge 36. Panell informatiu parada 3.

En cadascuna de les parades hi ha recolzaments isquiàtics que compleixen amb la normativa d'accessibilitat. Hi ha un total de 8 recolzaments en els 730 m del recorregut, és a dir, cada menys de 100 m hi ha descans habilitat. Ara bé, només hi ha un banc en tota la ruta, entenem que per evitar aglomeracions en l'itinerari que malmeten la sostenibilitat de l'entorn. Malauradament són les persones majors les que es veuen afectades per aquesta distribució, doncs manifesten que els recolzaments isquiàtics no responen a les seues necessitats de descans.

Imatge 37. Recolzament isquiàtic parada 5.

Les dones majors exposen que degut als problemes de circulació de la sang associats a l'edat i el seu gènere no poden caminar durant tants metres sense reposar les cames de manera adequada, cosa que només es fita amb els bancs. Es precisa d'afegir bancs, almenys un a l'inici i un al final.

L'únic banc de tota la ruta s'adequa plenament a la normativa d'accessibilitat; la inclinació del seient és de 105°, l'alçada del banc és de 40 cm, els reposa-braços es troben disposats de manera adequada i estan a inclosos els espais a ambdós costats del banc per possibilitar la disposició de cadires de rodes.

Imatge 38. Banc accessible de la zona de descans.

No hi ha cap paperera en tot l'itinerari, ja que seria necessari un manteniment de neteja continuat per evitar vessaments de fem. No obstant, l'incivisme de la població visitant porta a que hi haja fem al llarg del recorregut. S'hauria de realitzar una campanya de conscienciament i la instal·lació de cartells d'avertència i d'enumeració de les normés d'ús del parc.

II·luminació

Aquest apartat segueix les mateixes indicacions que en el cas de l'itinerari Botànic.

Resultats Generals

L'itinerari és accessible (amb algunes deficiències de paviment que s'han de corregir) per a les persones amb problemes visuals quan l'estan recorrent, ara bé, no ho és l'entorn d'accés i sortida d'aquest. No és eficient adequar zones amb perspectiva d'accessibilitat universal si no es pot arribar i sortir d'aquests llocs autònomament.

Hi ha plena accessibilitat per a les persones en cadira de rodes en tot el recorregut a excepció de si es vol arribar a aquest en transport públic.

Per a les discapacitats intel·lectuals també és accessible en tots els aspectes.

Les persones amb problemes auditius tenen la mateixa casuística que en el cas de l'itinerari Botànic.

Plena accessibilitat també per a persones amb problemes de mobilitat.

L'itinerari és accessible per a les persones majors però es precisa d'un nombre major de zones de descans amb bancs per a aquestes, en especial les dones.

6 CONCLUSIONS

Tenint en compte l'exposat en el nostre treball i aplicant la perspectiva de gènere i d'edat s'enumeren les següents conclusions:

Hem constatat que una barrera física implica la majoria de vegades una barrera psicològica i en alguns casos també social. És per això que l'eliminació de la barrera física no implica l'eliminació de la barrera psicològica o social que se li associa.

Al mateix temps que la mala solució a l'eliminació de la barrera física pot no sols no implicar l'eliminació de la barrera psicològica o social sinó, fins i tot, originar-ne de noves.

Esbrinar les barreres psicològiques no era l'objectiu de l'anàlisi, però al detectar-les s'han inclòs i s'evidència la necessitat d'estudis al respecte que completen la investigació per arribar a l'accessibilitat universal real i efectiva.

En quant a la normativa actual en matèria d'accessibilitat a la Comunitat Valenciana, tot i que exigent i avançada, deixa de banda aspectes relacionats amb el gènere i l'edat. A més, al aplicar l'analitzat als tres casos de l'estudi es constata que no es compleix la llei plenament, derivant en una accessibilitat deficient als espais verds de la ciutat de València.

Entre els principals problemes en el compliment de la llei recalquem la manca d'accés als espais mitjançant transport públic i/o privat, la inexistència d'accessos adaptats per tothom, l'insuficient manteniment i accessibilitat de paviments, mobiliari, equipament i vegetació i la baixa luminància a nivell de sòl.

Al respecte de les qüestions que eludeix si apliquem la perspectiva de gènere i d'edat; les dones i les persones majors pateixen barreres arquitectòniques en espais naturals i espais verds urbans derivades del seu espectre poblacional i del seu actual rol social.

Les principals problemàtiques en el gènere femení provenen de la sensació d'indefensió que pateixen les dones i en especial les dones discapacitades en espais verds a més de l'elisió de mesures que eviten accidents d'infermetats associades, en gran mesura al seu gènere, com ho són l'osteoporosi, la cistitis o el càncer de pit.

En quant a les persones majors, les seues necessitats es conjuminen amb les mancances de les dones i les de les persones discapacitades. Això sí, s'ha constatat que es requereixen més espais de descans en ombra per a aquest grup poblacional donada la seua situació fisiològica i les característiques climàtiques de la ciutat de València.

Les barreres arquitectòniques seran indicades a continuació amb la conseqüent proposta de solució.

La correcta distribució de la vegetació en espais verds és la situació de les zones de descans i de jocs infantils al voltant d'arbres no frondosos que no oculten possibles amenaces a les persones usuàries i que doten als espais d'ombra suficient per al clima de la zona. Els arbusts esponerosos no es recomanen per impossibilitar la sensació de seguretat i una possible fugida en cas d'atac.

En quant a la distribució i tipologia del mobiliari urbà:

- Els bancs de pedra no es recomanen per induir a pèrdues d'orina en dones.
- Els passamans de les escales s'han d'elongar 30 cm per evitar fractures de malucs, especialment freqüent en dones majors.
- Es proposa la instal·lació de; càmeres de seguretat i de botons d'alarma en banys públics, espills retrovisors en zones de camp de visió tancat i dispositius d'emergència en els principals itineraris en cas de pèrdua i/o atac.
- No s'haurien de situar contenidors de fem en angles visuals tancats per evitar assaltants amagats al darrere.

El tipus d'il·luminació que asseure un itinerari en matèria de seguretat i protecció mediambiental és una mitjana de luminància a nivell de sòl de 15 lux. Al mateix temps, en espais d'ombra s'ha de prioritzar aconseguir un camp de visió obert que no genere inseguretat i la instal·lació de llums domòtiques amb sensor de moviment.

Els banys públics no han de suposar la divisió en banys de dones, d'homes i de persones amb discapacitats ja que implica la creació artificial d'un tercer gènere social.

A més, en molts casos, els banys adaptats especials solen estar tancats amb clau, el que requereix anar a demanar-la cada vegada que es necessita. Això suposa una falta d'intimitat en la persona usuària, en especial per a les dones que derivat de la seua fisonomia han de fer-ne ús amb major freqüència.

A més, en realitzar l'estudi poblacional i el treball de camp sorgeixen noves necessitats per a les persones discapacitades que no es troben recollides en les normatives actuals d'accessibilitat.

Els panells d'informació haurien de disposar de caps de protecció contra la brutícia i les altes temperatures, per no entorpir la lectura en Braille. Aquests haurien d'estar escrits amb un llenguatge accessible per a tot tipus de persones, discapacitades visuals, intel·lectuals i xiquets i xiquetes.

El paviment no ha d'induir a confusions, per això és important que aquell no tàctil no tinga protuberàncies similars al botonat o l'acanalat.

S'ha detectat que al parc Túria no hi ha sempre una rampa al costat d'una escala, el que implica una nova discriminació social que porta a que la persona d'edat avançada que no pot pujar escales o la persona en cadira de rodes, haja de caminar fins la rampa més propera separant-se del grup o exigint al grup una nova ruta.

Amb tot, es vol contribuir a aconseguir l'ACCESSIBILITAT UNIVERSAL per assolir una societat on totes les persones tingam els mateixos drets i oportunitats.

7 BIBLIOGRAFIA

- [1] Comunitat Valenciana. Llei 65/2019, de 26 d'abril, del Consell, de regulació de l'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics. Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 16 de maig de 2019, núm. 8549.
- [2] Generalitat Valenciana. Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural. (2017). Estat del Medi Ambient en la Comunitat Valenciana. Recuperat de: <http://www.agroambient.gva.es/va/web/cidam/indicadores-ambientales>
- [3] López, M. T. C. (2014). La planificación y gestión de la Infraestructura Verde en la Comunidad Valenciana. *Revista Aragonesa de Administración Pública*, (43), 215-234.
- [4] Comunitat Valenciana. Llei 5/2014, del 25 de juliol, d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge. Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 31 de juliol de 2014, núm. 7329.
- [5] Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. Secretaria de Estado de Servicios Sociales. Instituto de Mayores y Servicios Sociales. (2018). Informe Base Estatal de Datos de Personas con Valoración del Grado de Discapacidad. Recuperat de: http://www.imserso.es/imserso_01/documentacion/estadisticas/bd_estatal_pcd/index.htm
- [6] Instituto Nacional de Estadística. (2008). Panorámica de la discapacidad en España. Encuesta de Discapacidad, Autonomía personal y situaciones de Dependencia. Recuperat de: http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176782&menu=resultados&secc=1254736194716&idp=1254735573175
- [7] Gonzalo, E., & Pasarín, M. I. (2004). La salud de las personas mayores. *Gaceta Sanitaria*, (18), 69-80.
- [8] Women, M. (2003). Social Inequality Outweighs Women's Survival Advantage in Asia and North Africa.". *British Medical Journal*, 304, 587-588.
- [9] Juncà, J.A. (2012). Accesibilidad Universal en parques y jardines: una exigencia del buen diseño. *Revista de la Asociación Española de Parques y Jardines Públicos*, 66, 20-36.
- [10] Bofill, A. (2010). Urbanisme i gènere. L'urbanisme des de la política de les dones. *Barcelona Societat. Revista de coneixement i anàlisi social*, (19), 76-86.
- [11] Bofill, A. (2008). Guia per al planejament urbanístic i l'ordenació urbanística amb la incorporació de criteris de gènere. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.
- [12] Robles, M. J. (2004). Prevención de la fractura de cadera en ancianos: medidas no farmacológicas. *Revista multidisciplinar de gerontología*, 14(2), 81-89.
- [13] Giner, S. S. T., Donaire, N. S., González, J. G., Isabel, M., Miranda, V., Hurtado, J. D. A., ... & Carrillo, E. Q. Incidencia de fracturas de cadera en ancianos institucionalizados. *Salud, alimentación y sexualidad en el envejecimiento*, 1, 321-327.

- [14] Olivera Poll, A. (2013). Discapacidad, accesibilidad y espacio excluyente. Una perspectiva desde la Geografía Social Urbana. *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 61-62, 326-343.
- [15] Becerra Martínez, N. (2009). Prevención de accidentes en adultos mayores. *Universitas Medica*, 50 (2), 194-208.
- [17] 2016 Report on Universal Design Charrettes in Blue Springs, Missouri and Roeland Park, Kansas.
- [18] Preiser W.F.E. & Smith K.H. (2011). *Universal Design Handbook*. New York, EUA: Mc Graw Hill.
- [19] Salom, M. B. (1 d'agost de 2005). El territorialismo y el ecologismo frente al turismo. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. 4 (194). Recuperat de https://www.researchgate.net/profile/Macia_Blazquez_Salom/publication/39105671_El_territorialismo_y_el_ecologismo_frente_al_turismo/links/596352bb0f7e9b81948acdc7/El-territorialismo-y-el-ecologismo-frente-al-turismo.pdf
- [20] Sanz, J. A. C. (Ed.). (2016). *La Universitat de València i els seus entorns naturals: Els Parcs Naturals de L'Albufera, el Túria i la Serra Calderona* (Vol. 1). Universitat de València.
- [21] Pàgina Web del Jardí del Túria <http://jardins.valencia.es/va/jardin/jardi-del-turia-trams-1-2-3>
- [22] Pàgina web de l'Albufera <http://albufera.valencia.es/va>
- [23] de Benito Fernández, J., García Milà, J., Juncà Ubierna, J. A., de Rojas Torralba, C., & Santos Guerras, J. J. (2011). Manual para un entorno accesible.

8 ANNEXES

Annex 1. Entrevista semi-estructurada de l'estudi d'opinió.

P1 Amb quin gènere s'identifica?

P2 Quants anys va complir en el seu darrer aniversari?

P3 Quin o quins tipus de dificultats/discapacitats presenta?

- ninguna ___ grau _____
- motora ___ grau _____
- visual ___ grau _____
- auditiva ___ grau _____
- mental ___ grau _____
- Altres Especifique: _____

P4 Accedeix i usa els parcs i jardins públics de la ciutat de València?

P5 En cas afirmatiu, amb quina freqüència?

P6 Creu que hi ha alguna necessitat especial en funció del gènere en aquests espais?

P7 Creu que hi ha alguna necessitat especial en funció de l'edat en aquests espais?

(Desglossar les següents preguntes per als tres trams d'aplicació del treball.)

P8 La il·luminació és adequada?

P9 Creu que hi ha una relació adequada entre zones de sol i zones d'ombra en el parc?

P10 Les zones de descans responen a les seues necessitats?

P11 El mobiliari del parc és apropiat i respon a les seues necessitats?

P12 Creu convenient la instal·lació de mobiliari especial? Quin?

P13 Hi ha espais que permeten la socialització entre iguals? I entre diferents?

P14 El paviment emprat en cada zona es troba en bones condicions? I els especials?

P15 L'amplària dels vials és suficient?

P16 L'accés als espais és adequat?

P17 En cas d'haver escales, són adequades? La barana és suficient i de l'alçada pertinent?

P18 En cas d'haver rampes, són accessibles?

P19 L'orientació i pendent del parc són les més adients?

P20 Hi ha banys en el parc/espai verd? En cas de no haver-ne, n'instal·laria? En cas d'haver-ne, són accessibles i inclusivius? Mencionaria algun defecte que s'haja de corregir?

P21 Existeix informació en el parc? És accessible per a les persones discapacitades?

P22 Els itineraris són eficients?

P23 Ha tingut algun accident en aquests espais?

P24 Considera que hi ha zones de perill? Quines? Com les solucionaria?

P25 El manteniment és adequat? Les instal·lacions es troben en condicions òptimes?

P26 Quina classificació li mereix l'espai?

- Inaccessible
- Poc accessible
- Practicable
- Accessible
- Totalment accessible

P27 Creu que hi ha alguna necessitat especial en funció del gènere en aquests espais?

P28 Creu que hi ha alguna necessitat especial en funció de l'edat en aquests espais?

P29 Alguna carència o qüestió que desitge esmentar?

Annex 2 Fitxes explicatives de l'anàlisi de l'accessibilitat dels casos d'aplicació.

Itinerari/Sector	Tram I	Parc públic urbà del Túrria	ITINERARI DE VIANANTS
NORMA	<i>DOGV núm. 8549</i>		

Requeriment normatiu	Valor norma	Situació actual
-----------------------------	--------------------	------------------------

Característiques generals

Ample total vorera	----	≥ 1,80 m
Ample lliure d'obstacles ≥	1,80 m	Sí
Altura lliure d'obstacles >	2,20 m	No
Pendent longitudinal ≤	6%	Sí
Longitud amb pendent ≤	9 m	No
Pendent transversal ≤	2%	Sí
Permet gir d'accés a elements urbans que ho requerisquen amb cercle de diàmetre ≥	1,80 m	Sí
Prohibits els desnivells aïllats	Sí	Sí
Existeix referència d'orientació	----	No
Nivell d'il·luminació general ≥	15 lux	No

Paviments

Antilliscant	Sí	No
Sense Ressalts	Sí	No
Compacte, dur	Sí	Sí
Conservació		Deficient

Vorada

Altura de la vorada ≤	0,20 m	Sí
Diferent textura i color amb calçada	Sí	No

Guals vehiculars

Alteren pendents transversals itinerari	No	No
Alteren pendents longitudinals itinerari	No	No
Coincidència amb guals de vianants	No	No

Itinerari/Sector	Tram I	Parc públic urbà del Túria	MOBILIARI
NORMA	<i>DOGV núm.</i> 8549		

Requeriment normatiu	Valor norma	Situació actual
-----------------------------	--------------------	------------------------

Característiques generals

Elements de senyalització i il·luminació

Secció de cants arrodonits	Sí	Sí
Disposició en el terci exterior de la vorera si amplària lliure restant \geq	1,20 m	Sí

Papereres

Altura de la boca o mecanismes	0,70 – 0,90 m	Sí
Paviment diferenciat	Sí	No
Arestes tallants	No	Sí
Prolongades fins al sòl	Sí	No
Mòbils	No	Sí

Bancs i seients públics

Reserva mínima en un dels laterals	Circumf. 1,5 m	No
Altura del seient	0,40 – 0,45 m	Inferior
Recolza-braços en los extrems	Sí	No
Profunditat del seient	0,40-0,45 m	Inferior
Altura del respalller	0,40 m	Sí
Paviment diferenciat	0,60 m	No

Reixes i registres en itinerari de vianants
--

Enrasats amb el paviment circumdant	Sí	Sí
Amplada de reixetes i buits \leq	1 cm	No
Barres en sentit perpendicular al de la marxa	Sí	Sí
Reixetes a la cota inferior d'un gual a menys de 0,50 m de distància dels límits laterals externs del pas de vianants.	No	No
Eviten que l'aigua envaisca l'itinerari	Sí	Sí

Escocells en itinerari de vianants

Enrasats	Sí	Sí
----------	----	----

Coberts amb reixetes o similar	Sí	No
Diàmetre de l'obertura \leq	2 cm	No

Arbres

Els arbres no envaeixen els itineraris de vianants amb branques, arrels o troncs inclinats	Sí	No
Fora de l'itinerari de vianants	Sí	Sí
Podar branques fins a una alçada	$\geq 2,20$ m	No

Elements de jardineria

Separació amb vorada d'altura \geq	5 cm	Sí
Separació amb paviment diferenciat	-----	No

Itinerari/Sector	Tram	La Devesa del Saler El Botànic	ITINERARI DE VIANANTS
NORMA	<i>DOGV</i> <i>núm. 8549</i>		

Requeriment normatiu	Valor norma	Situació actual
----------------------	-------------	-----------------

Característiques generals

Ample total vorera	----	≥ 1,80 m
Ample lliure d'obstacles ≥	1,80 m	Sí
Altura lliure d'obstacles >	2,20 m	No
Pendent longitudinal ≤	6%	Sí
Pendent transversal ≤	2%	Sí
Permet gir d'accés a elements urbans que ho requerisquen amb cercle de diàmetre ≥	1,80 m	Sí
Prohibits els desnivells aïllats	Sí	Sí
Existeix referència d'orientació	----	Sí
Nivell d'il·luminació general ≥	----	No

Paviments

Antilliscant	Sí	No
Sense Ressalts	Sí	No
Compacte, dur	Sí	Sí
Conservació		Molt Deficient

Vorada

Altura de la vorada ≤	0,20 m	No
Diferent textura i color amb calçada	Sí	No

Guals vehiculars

Alteren pendent transversals itinerari	No	No
Alteren pendent longitudinals itinerari	No	No
Coincidència amb guals de vianants	No	No

Itinerari/Sector	Tram	La Devesa del Saler El Botànic	MOBILIARI
NORMA	<i>DOGV</i> núm. 8549		

Requeriment normatiu	Valor norma	Situació actual
-----------------------------	--------------------	------------------------

Característiques generals

Elements de senyalització i il·luminació

Secció de cants arrodonits	Sí	Sí
Disposició en el terci exterior de la vorera si amplària lliure restant \geq	1,20 m	Sí

Papereres	----- Inexistents -----
------------------	-------------------------

Panells informació

Secció de cants arrodonits	Sí	Sí
Llenguatge accessible	Sí	No
Informació accessible Braille	Sí	No
Capsa protectora	---	No

Bancs i seients públics	----- Inexistents -----
--------------------------------	-------------------------

Reixes i registres en itinerari de vianants	----- Inexistents -----
--	-------------------------

Escocells en itinerari de vianants	----- Inexistents -----
---	-------------------------

Arbres

Els arbres no envaeixen els itineraris de vianants amb branques, arrels o troncs inclinats	Sí	No
Fora de l'itinerari de vianants	Sí	Sí
Podar branques fins a una alçada	$\geq 2,20$ m	No

Elements de jardineria

Separació amb vorada d'altura \geq	5 cm	Sí
Separació amb paviment diferenciat	-----	Sí

Itinerari/Sector	Tram	Gola del Pujol	ITINERARI DE VIANANTS
NORMA	<i>DOGV</i> núm. 8549		

Requeriment normatiu	Valor norma	Situació actual
----------------------	-------------	-----------------

Característiques generals

Ample total vorera	----	$\geq 1,80$ m
Ample lliure d'obstacles \geq	1,80 m	Sí
Altura lliure d'obstacles $>$	2,20 m	Sí
Pendent longitudinal \leq	6%	Sí
Pendent transversal \leq	2%	Sí
Permet gir d'accés a elements urbans que ho requerisquen amb cercle de diàmetre \geq	1,80 m	Sí
Prohibits els desnivells aïllats	Sí	Sí
Existeix referència d'orientació	----	Sí
Nivell d'il·luminació general \geq	----	No

Paviments

Antilliscant	Sí	Sí
Sense Ressalts	Sí	No
Compacte, dur	Sí	Sí
Conservació		Bon estat

Vorada

Altura de la vorada \leq	0,20 m	Sí
Diferent textura i color amb calçada	Sí	Sí

Guals vehiculars

Alteren pendents transversals itinerari	No	No
Alteren pendents longitudinals itinerari	No	No
Coincidència amb guals de vianants	No	No

Itinerari/Sector	Tram	Gola del Pujol	MOBILIARI
NORMA	<i>DOGV</i> núm. 8549		

Requeriment normatiu	Valor norma	Situació actual
-----------------------------	--------------------	------------------------

Característiques generals

Elements de senyalització i il·luminació

Secció de cants arrodonits	Sí	Sí
Disposició en el terci exterior de la vorera si amplària lliure restant \geq	1,20 m	Sí

Papereres	----- Inexistents -----
------------------	-------------------------

Altura de la boca o mecanismes	0,70 – 0,90 m	
Paviment diferenciat	Sí	
Arestes tallants	No	

Panells informació

Secció de cants arrodonits	Sí	Sí
Llenguatge accessible	Sí	Sí
Informació accessible Braille	Sí	Sí
Capsa protectora	---	No

Bancs i seients públics

Reserva mínima en un dels laterals	Circumf. 1,5 m	Sí
Altura del seient	0,40 – 0,45 m	Sí
Recolza-braços en los extrems	Sí	Sí
Profunditat del seient	0,40-0,45 m	Sí
Altura del respall	0,40 m	Sí
Paviment diferenciat	0,60 m	Sí

Escocells en itinerari de vianants	----- Inexistents -----
---	-------------------------

Arbres

Els arbres no envaeixen els itineraris de vianants amb branques, arrels o troncs inclinats	Sí	Sí
Fora de l'itinerari de vianants	Sí	Sí
Podar branques fins a una alçada	$\geq 2,20$ m	Sí

Elements de jardineria		
-------------------------------	--	--

Separació amb vorada d'altura \geq	5 cm	Sí
Separació amb paviment diferenciat	-----	Sí

Annex 3. Norma legislativa seguida en el treball.

Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori

DECRET 65/2019, de 26 d'abril, del Consell, de regulació de l'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics.
[2019/5000]

Índex

Preàmbul
Títol preliminar. Disposicions generals
Article 1. Objecte
Article 2. Àmbit d'aplicació
Article 3. Definicions i terminologia
Títol I. Accessibilitat en l'edificació
Article 4. Condicions generals
Article 5. Intervenció en els edificis existents
Capítol I. Accessibilitat en l'edificació de nova construcció d'ús residencial habitatge
Secció 1a. Condicions funcionals
Article 6. Accessibilitat en l'entrada de l'edifici i en l'exterior
Article 7. Accessibilitat entre plantes de l'edifici
Article 8. Accessibilitat en les plantes de l'edifici
Article 9. Accessibilitat a l'interior dels habitatges
Secció 2a. Dotació i característiques d'elements accessibles
Article 10. Dotació d'elements accessibles
Article 11. Condicions d'elements accessibles
Article 12. Condicions de la senyalització per a l'accessibilitat
Secció 3a. Condicions de seguretat
Article 13. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat d'utilització
Article 14. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat en situacions d'emergència
Capítol II. Accessibilitat en l'edificació de nova construcció d'ús diferent del residencial habitatge
Secció 1a. Condicions funcionals
Article 15. Accessibilitat en l'entrada de l'edifici i en l'exterior
Article 16. Accessibilitat entre plantes de l'edifici
Article 17. Accessibilitat en les plantes de l'edifici
Secció 2a. Dotació i característiques d'elements accessibles
Article 18. Dotació d'elements accessibles
Article 19. Condicions dels elements accessibles
Article 20. Condicions de senyalització per a l'accessibilitat
Secció 3a. Condicions de seguretat
Article 21. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat d'utilització
Article 22. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat en situacions d'emergència
Títol II. Accessibilitat en els espais públics urbanitzats i en els espais públics naturals
Capítol I. Accessibilitat en els espais públics urbanitzats
Article 23. Condicions generals
Article 24. Intervenció en els espais públics urbanitzats existents
Secció 1a. Itinerari per a vianants accessible
Article 25. Condicions de l'itinerari per a vianants accessible
Secció 2a. Àrees d'estada
Article 26. Condicions dels parcs, jardins i sectors de joc
Article 27. Condicions de les platges urbanes
Secció 3a. Elements d'urbanització
Article 28. Condicions generals dels elements d'urbanització
Secció 4a. Encreuaments entre itineraris per a vianants i itineraris vehiculars
Article 29. Condicions generals dels punts d'encreuament en l'itinerari per a vianants
Secció 5a. Urbanització de fronts de parcel·la
Article 30. Condicions generals dels fronts de parcel·la
Secció 6a. Mobiliari urbà
Article 31. Condicions generals del mobiliari urbà

Conselleria de Vivienda, Obras Públicas y Vertebración del Territorio

DECRETO 65/2019, de 26 de abril, del Consell, de regulació de la accessibilitat en la edificació i en los espacios públicos. [2019/5000]

Índice

Preàmbulo
Título preliminar. Disposiciones generales
Artículo 1. Objeto
Artículo 2. Ámbito de aplicación
Artículo 3. Definiciones y terminología
Título I. Accesibilidad en la edificación
Artículo 4. Condiciones generales
Artículo 5. Intervención en los edificios existentes
Capítulo I. Accesibilidad en la edificación de nueva construcción de uso residencial vivienda
Sección 1ª. Condiciones funcionales
Artículo 6. Accesibilidad en la entrada del edificio y en el exterior
Artículo 7. Accesibilidad entre plantas del edificio
Artículo 8. Accesibilidad en las plantas del edificio
Artículo 9. Accesibilidad en el interior de las viviendas
Sección 2ª. Dotación y características de elementos accesibles
Artículo 10. Dotación de elementos accesibles
Artículo 11. Condiciones de elementos accesibles
Artículo 12. Condiciones de la señalización para la accesibilidad
Sección 3ª. Condiciones de seguridad
Artículo 13. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad de utilización
Artículo 14. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad en situaciones de emergencia
Capítulo II. Accesibilidad en la edificación de nueva construcción de uso distinto al residencial vivienda
Sección 1ª. Condiciones funcionales
Artículo 15. Accesibilidad en la entrada del edificio y en el exterior
Artículo 16. Accesibilidad entre plantas del edificio
Artículo 17. Accesibilidad en las plantas del edificio
Sección 2ª. Dotación y características de elementos accesibles
Artículo 18. Dotación de elementos accesibles
Artículo 19. Condiciones de los elementos accesibles
Artículo 20. Condiciones de señalización para la accesibilidad
Sección 3ª. Condiciones de seguridad
Artículo 21. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad de utilización
Artículo 22. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad en situaciones de emergencia
Título II. Accesibilidad en los espacios públicos urbanizados y en los espacios públicos naturales
Capítulo I. Accesibilidad en los espacios públicos urbanizados
Artículo 23. Condiciones generales
Artículo 24. Intervención en los espacios públicos urbanizados existentes
Sección 1ª. Itinerario peatonal accesible
Artículo 25. Condiciones del itinerario peatonal accesible
Sección 2ª. Áreas de estancia
Artículo 26. Condiciones de los parques, jardines y sectores de juego
Artículo 27. Condiciones de las playas urbanas
Sección 3ª. Elementos de urbanización
Artículo 28. Condiciones generales de los elementos de urbanización
Sección 4ª. Cruces entre itinerarios peatonales e itinerarios vehiculares
Artículo 29. Condiciones generales de los puntos de cruce en el itinerario peatonal
Sección 5ª. Urbanización de frentes de parcela
Artículo 30. Condiciones generales de los frentes de parcela
Sección 6ª. Mobiliario urbano
Artículo 31. Condiciones generales del mobiliario urbano

Secció 7a. Elements vinculats al transport
Article 32. Condicions dels elements vinculats al transport
Secció 8a. Obres i intervencions en la via pública
Article 33. Condicions generals de les obres i intervencions en la via pública
Secció 9a. Comunicació i senyalització
Article 34. Condicions generals de la comunicació i senyalització

Capítol II. Accessibilitat en els espais públics naturals
Secció 1a. Disposicions generals
Article 35. Àmbit d'aplicació
Article 36. Condicions generals
Secció 2a. Accés a l'espai natural
Article 37. Condicions dels espais i elements en l'accés a l'espai natural
Secció 3a. Itinerari accessible dins de l'espai natural
Article 38. Condicions de l'itinerari accessible dins de l'espai natural
Secció 4a. Àrees d'estada
Article 39. Condicions de les àrees d'estada
Secció 5a. Elements d'urbanització
Article 40. Condicions dels elements d'urbanització
Secció 6a. Mobiliari
Article 41. Condicions del mobiliari
Secció 7a. Espais i elements vinculats al transport
Article 42. Condicions dels espais i elements vinculats al transport

Secció 8a. Senyalització i comunicació sensorial
Article 43. Senyalització
Disposicions addicionals
Primera. Clàusula de no despesa
Segona. Comitè Tècnic d'Accessibilitat
Tercera. Modificació del Decret 151/2009, de 2 d'octubre, del Consell, pel qual s'aproven les exigències bàsiques de disseny i qualitat en edificis d'habitatge i allotjament
Quarta. Modificació de l'Ordre de 7 de desembre de 2009, de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, per la qual s'aproven les condicions de disseny i qualitat, i de l'Ordre 19/2010 que la modifica
Disposició transitòria
Única. Règim d'aplicació
Disposició derogatòria
Única. Derogació de normativa
Disposicions finals
Primera. Habilitació
Segona. Entrada en vigor
Annex I: Conceptes i equivalències de terminologia
Annex II: Toleràncies admissibles i límits als criteris de flexibilitat en edificis existents
Annex III: Toleràncies admissibles en espais públics urbanitzats existents
Annex IV: Glossari d'abreviatures i termes en lletra cursiva

PREÀMBUL

La Constitució Espanyola de 1978 estableix, en el seu article 49, que els poders públics realitzaran polítiques que permeten a les persones amb discapacitat el gaudi dels drets que s'atorga a tots els ciutadans i ciutadanes. En línia amb aquests principis i en relació a l'accessibilitat dels entorns, l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, regulat per la Llei orgànica 5/1982, d'1 de juliol, i modificat per la Llei orgànica 1/2006, de 10 d'abril, estableix en el seu article 13 que la Generalitat ha de procurar la integració de les persones amb discapacitat, mitjançant una política d'igualtat d'oportunitats i mesures d'acció positiva, així com garantir l'accessibilitat espacial de les instal·lacions, edificis i serveis públics.

En compliment de l'anterior, es van aprovar, entre altres disposicions, el Decret 193/1988, de 12 de desembre, del Consell, i, posteriorment, la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, urbanístiques i de la comunicació, així com la Llei 9/2009, de 20 de novembre, de la Generalitat,

Sección 7ª. Elementos vinculados al transporte
Artículo 32. Condiciones de los elementos vinculados al transporte
Sección 8ª. Obras e intervenciones en la vía pública
Artículo 33. Condiciones generales de las obras e intervenciones en la vía pública
Sección 9ª. Comunicación y señalización
Artículo 34. Condiciones generales de la comunicación y señalización
Capítulo II. Accesibilidad en los espacios públicos naturales
Sección 1ª. Disposiciones generales
Artículo 35. Ámbito de aplicación
Artículo 36. Condiciones generales
Sección 2ª. Acceso al espacio natural
Artículo 37. Condiciones de los espacios y elementos en el acceso al espacio natural
Sección 3ª. Itinerario accesible dentro del espacio natural
Artículo 38. Condiciones del itinerario accesible dentro del espacio natural
Sección 4ª. Áreas de estancia
Artículo 39. Condiciones de las áreas de estancia
Sección 5ª. Elementos de urbanización
Artículo 40. Condiciones de los elementos de urbanización
Sección 6ª. Mobiliario
Artículo 41. Condiciones del mobiliario
Sección 7ª. Espacios y elementos vinculados al transporte
Artículo 42. Condiciones de los espacios y elementos vinculados al transporte
Sección 8ª. Señalización y comunicación sensorial
Artículo 43. Señalización
Disposiciones adicionales
Primera. Cláusula de no gasto
Segunda. Comité Técnico de Accesibilidad
Tercera. Modificación del Decreto 151/2009, de 2 de octubre, del Consell, por el que se aprueban las exigencias básicas de diseño y calidad en edificios de vivienda y alojamiento
Cuarta. Modificación de la Orden de 7 de diciembre de 2009, de la Conselleria de Medio Ambiente, Agua, Urbanismo y Vivienda, por la que se aprueban las condiciones de diseño y calidad, y de la Orden 19/2010 que la modifica
Disposición transitoria
Única. Régimen de aplicación
Disposición derogatoria
Única. Derogación de normativa
Disposiciones finales
Primera. Habilitación
Segunda. Entrada en vigor
Anexo I: Conceptos y equivalencias de terminología
Anexo II: Tolerancias admisibles y límites a los criterios de flexibilidad en edificios existentes
Anexo III: Tolerancias admisibles en espacios públicos urbanizados existentes
Anexo IV: Glosario de abreviaturas y términos en letra cursiva

PREÀMBULO

La Constitución Española de 1978 establece en su artículo 49 que los poderes públicos realizarán políticas que permitan a las personas con discapacidad el disfrute de los derechos que se otorga a todos los ciudadanos y ciudadanas. En línea con estos principios y en relación a la accesibilidad de los entornos, el Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, regulado por la Ley orgànica 5/1982, de 1 de julio, y modificado por la Ley orgànica 1/2006, de 10 de abril, establece en su artículo 13 que la Generalitat debe procurar la integración de las personas con discapacidad mediante una política de igualdad de oportunidades y medidas de acción positiva, así como garantizar la accesibilidad espacial de las instalaciones, edificios y servicios públicos.

En cumplimiento de lo anterior, se aprobaron, entre otras disposiciones, el Decreto 193/1988, de 12 de diciembre, del Consell y, posteriormente, la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, de accesibilidad y supresión de barreras arquitectónicas, urbanísticas y de la comunicación, así como la Ley 9/2009, de 20 de noviembre, de la Generalitat,

d'accessibilitat universal al sistema de transports de la Comunitat Valenciana, a fi de garantir l'accessibilitat al medi físic de qualsevol persona en condicions tendents a la igualtat, en totes les actuacions referides al planejament, disseny, gestió i execució d'actuacions en matèria d'edificacions, urbanisme, transport i comunicacions, en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana.

Al seu torn, per al desenvolupament, l'aplicació i el compliment de la Llei 1/1998 en els àmbits de l'edificació i el medi urbà es van aprovar, conforme al que s'estableix en la disposició final primera, les disposicions següents: el Decret 39/2004, de 5 de març, del Consell, pel qual es desenvolupa la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, en matèria d'accessibilitat en l'edificació de pública concurrència i en el medi urbà i les seues ordres de desenvolupament, l'Ordre de 25 de maig de 2004, de la Conselleria d'Infraestructures i Transport i l'Ordre de 9 de juny de 2004, de la Conselleria de Territori i Habitatge; i en els àmbits d'edificació d'habitatge i allotjament, el Decret 151/2009, de 2 d'octubre, del Consell, i la seua modificació mitjançant el Decret 184/2013, de 5 de desembre, així com les ordres que el desenvolupen, l'Ordre de 7 de desembre de 2009, de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, per la qual s'aproven les condicions de disseny i qualitat, i l'Ordre 19/2010, de 7 de setembre, que la modifica.

D'altra banda, l'Administració General de l'Estat, i sense perjudici de les competències atribuïdes a les comunitats autònomes i a les corporacions locals, estableix a través de la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, que el Govern regularia unes condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació que garantiren uns mateixos nivells d'igualtat d'oportunitats a tots els ciutadans i ciutadanes amb discapacitat, en els diferents àmbits d'aplicació de la llei.

A l'efecte es va aprovar, en primer lloc, el Reial decret 505/2007, de 20 d'abril, que estableix les condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació de les persones amb discapacitat per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats i edificacions. Posteriorment es va desenvolupar el mandat contingut en les disposicions finals tercera i quarta del real decret esmentat, mitjançant documents tècnics tals com el Reial decret 173/2010, de 19 de febrer, pel qual es modifica el Codi Tècnic de l'Edificació per a incorporar les condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació per a l'accés i utilització dels edificis, i l'Ordre Ministerial VIV/561/2010 d'1 de febrer, per la qual es desenvolupa el document tècnic de les condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats. Aquestes condicions bàsiques són aplicables en tot l'Estat.

Un altre referent en matèria d'accessibilitat el constitueix la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i el seu Protocol Facultatiu, que van ser aprovats el 13 de desembre de 2006 per l'Assemblea General de les Nacions Unides. Espanya va ratificar la Convenció i el seu Protocol Facultatiu el 21 d'abril de 2008, i va entrar en vigor el 3 de maig d'aqueix mateix any. A partir d'aquell moment, i conforme al que s'estableix en l'apartat primer de l'article 96 de la Constitució Espanyola de 1978, va formar part de l'ordenament intern, per la qual cosa va resultar necessària l'adaptació i modificació de diverses normes per a fer efectius els drets que la Convenció recull. Entre aquestes normes, cal destacar la Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'adaptació normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, i el Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei General de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, així com la modificació de la Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'estatut de les persones amb discapacitat per la Llei 9/2018, de 24 d'abril, de la Generalitat, per a incorporar, entre altres principis, el de l'accessibilitat universal en el seu article 4, i els ajustos raonables en un nou capítol X que s'afegia al títol II. Així mateix, seguint els objectius marcats per la convenció de les Nacions Unides, la Unió Europea va elaborar l'Estratègia europea sobre discapacitat 2010-2020, amb la finalitat que totes les persones amb discapacitat pogueren gaudir dels seus drets i beneficiar-se plenament de la seua participació en l'economia i en la societat europees.

La present disposició es gesta en virtut del principi de necessitat, ja que les innovacions normatives hagudes en els últims anys urgeixen

de accessibilitat universal al sistema de transports de la Comunitat Valenciana, con el objeto de garantizar la accesibilidad al medio físico de cualquier persona en condiciones tendientes a la igualdad, en todas las actuaciones referidas al planeamiento, diseño, gestión y ejecución de actuaciones en materia de edificaciones, urbanismo, transporte y comunicaciones, en el ámbito territorial de la Comunitat Valenciana.

A su vez, para el desarrollo, la aplicación y el cumplimiento de la Ley 1/1998 en los ámbitos de la edificación y el medio urbano se aprobaron, conforme a lo establecido en la disposición final primera, las siguientes disposiciones: el Decreto 39/2004, de 5 de marzo, del Consell, por el que se desarrolla la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, en materia de accesibilidad en la edificación de pública concurrència y en el medio urbano y sus órdenes de desarrollo, la Orden de 25 de mayo de 2004, de la Conselleria de Infraestructuras y Transporte y la Orden de 9 de junio de 2004, de la Conselleria de Territorio y Vivienda; y en los ámbitos de edificación de vivienda y alojamiento, el Decreto 151/2009, de 2 de octubre, del Consell, y su modificación mediante el Decreto 184/2013, de 5 de diciembre, así como las órdenes que lo desarrollan, la Orden de 7 de diciembre de 2009, de la Conselleria de Medio Ambiente, Agua, Urbanismo y Vivienda, por la que se aprueban las condiciones de diseño y calidad, y la Orden 19/2010, de 7 de septiembre, que la modifica.

Por otro lado, la Administración General del Estado, y sin perjuicio de las competencias atribuidas a las comunidades autónomas y a las corporaciones locales, establecía a través de la Ley 51/2003, de 2 de diciembre, de igualdad de oportunidades, no discriminación y accesibilidad universal de las personas con discapacidad, que el Gobierno regularía unas condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación que garantizaran unos mismos niveles de igualdad de oportunidades a todos los ciudadanos y ciudadanas con discapacidad, en los distintos ámbitos de aplicación de la ley.

A este fin se aprobó, en primer lugar, el Real decreto 505/2007, de 20 de abril, que establecía las condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación de las personas con discapacidad para el acceso y utilización de los espacios públicos urbanizados y edificaciones. Posteriormente se desarrolló el mandato contenido en las disposiciones finales tercera y cuarta de dicho Real Decreto mediante documentos técnicos tales como el Real decreto 173/2010, de 19 de febrero, por el que se modifica el Código Técnico de la Edificación para incorporar las condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y utilización de los edificios, y la Orden Ministerial VIV/561/2010, de 1 de febrero, por la que se desarrolla el documento técnico de condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y utilización de los espacios públicos urbanizados. Dichas condiciones básicas son aplicables en todo el Estado.

Otro referente en materia de accesibilidad lo constituye la Convención Internacional sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad y su Protocolo Facultativo que fueron aprobados el 13 de diciembre de 2006 por la Asamblea General de las Naciones Unidas. España ratificó la Convención y su Protocolo Facultativo el 21 de abril de 2008, y entró en vigor el 3 de mayo de ese mismo año. A partir de ese momento, y conforme a lo establecido en el apartado primero del artículo 96 de la Constitución Española de 1978, formó parte del ordenamiento interno, por lo que resultó necesaria la adaptación y modificación de diversas normas para hacer efectivos los derechos que la Convención recoge. Entre dichas normas, cabe destacar la Ley 26/2011, de 1 de agosto, de adaptación normativa a la Convención Internacional sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad, y el Real decreto legislativo 1/2013, de 29 de noviembre, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social, así como la modificación de la Ley 11/2003, de 10 de abril, de la Generalitat, sobre el estatuto de las personas con discapacidad por la Ley 9/2018, de 24 de abril, de la Generalitat, para incorporar, entre otros principios, el de la accesibilidad universal en su artículo 4, y los ajustes razonables en un nuevo capítulo X que se añade al título II. Asimismo, siguiendo los objetivos marcados por la convención de las Naciones Unidas, la Unión Europea elaboró la Estratègia europea sobre discapacitat 2010-2020, con el fin de que todas las personas con discapacidad pudieran disfrutar de sus derechos y beneficiarse plenamente de su participación en la economía y en la sociedad europeas.

La presente disposición se gesta en virtud del principio de necesidad, puesto que las innovaciones normativas habidas en los últimos

proveir un nou reglament en la Comunitat Valenciana que harmonitze i unifique termes i paràmetres amb els establits en la normativa estatal i en les directrius internacionals d'accessibilitat en els àmbits de l'edificació i dels espais públics urbanitzats. Així mateix, el caràcter evolutiu de l'accessibilitat comporta la necessitat que les normes es revisen periòdicament per a adequar-les als avanços que puguen donar-se en aquesta matèria. Pel que concerneix el principi d'eficàcia, el reglament resulta un instrument adequat per a ampliar i precisar algunes de les exigències establides en la normativa estatal i abordar àmbits no contemplats, com són els espais públics naturals, entre altres. S'entén així l'accessibilitat universal com un procés de millora contínua que promoga l'adopció de les mesures necessàries perquè les persones amb discapacitat puguen viure de forma independent, i participar plenament en tots els aspectes de la vida.

El decret desenvolupa els principis generals recollits en la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat Valenciana, tenint com a base les disposicions bàsiques estatals anteriorment citades; per tant, la present disposició respon al principi de proporcionalitat, ja que comprén la regulació precisa per a això. És de destacar en relació a l'harmonització de les diferents disposicions, que la denominació dels nivells d'accessibilitat recollits en l'article 4 de la llei valenciana i que s'havia utilitzat en les disposicions de desenvolupament, es manté en l'àmbit conceptual en la terminologia del present reglament actualitzada amb el llenguatge de les últimes normatives. Així, el terme adaptat es correspon amb la denominació accessible, el nivell practicable es relaciona amb el compliment de les toleràncies admissibles i el nivell convertible amb la previsió d'ascensor en determinats edificis d'ús residencial de nova construcció. Aquesta terminologia s'expressa amb major detall en l'annex I del decret.

En nom de l'accessibilitat universal, en aquest decret s'estableixen unes úniques condicions bàsiques d'accessibilitat que seran exigibles en tots els edificis i espais públics nous, perquè aquests siguen plenament accessibles. Igualment dites condicions són aplicables en les intervencions en els edificis i espais públics existents.

Serà en determinats casos d'intervenció en els quals, per incompatibilitat o inviabilitat urbanística, tècnica o econòmica per a aplicar les condicions d'accessibilitat establides, podrà ser necessari adoptar certs criteris de flexibilització prou justificats. En aquests casos, s'explicita la possibilitat de recórrer a les toleràncies admissibles o a altres criteris de flexibilitat que permeten el grau més gran possible d'adequació efectiva a les condicions d'accessibilitat, sense menyscar de la seguretat.

D'igual forma, s'exposa en el decret el criteri a seguir per a adequar les edificacions i espais públics existents susceptibles d'ajustos raonables a la normativa bàsica d'accessibilitat, segons s'estableix en el Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre. Per a la millor interpretació de les pautes esmentades, en la consecució de les condicions bàsiques d'accessibilitat, es preveu en la disposició addicional segona, la creació d'un Comitè Tècnic d'Accessibilitat.

En relació a la seua materialització, aquestes noves condicions tècniques d'accessibilitat que es desenvolupaven en els àmbits de l'edificació i dels espais públics urbanitzats de forma independent en diversos decrets i ordres, es conjunten en una única disposició a la qual s'incorporen els espais públics naturals, de manera que se'n facilite el coneixement i l'aplicació. En la seua confecció, s'ha seguit el principi de seguretat jurídica, establint una regulació d'acord amb la normativa bàsica i la de rang superior per a crear un instrument jurídic de caràcter estable i clarificador que responga, a més, al principi d'eficiència, defugint càrregues administratives innecessàries o accessòries i racionalitzant amb això la gestió dels recursos públics.

Aquest decret consta de tres títols i quatre annexos. En el títol preliminar s'aborden les disposicions generals en les quals, a més de l'objecte i l'àmbit d'aplicació, s'esclareix la terminologia utilitzada; en l'annex I es concreta aquesta terminologia en relació amb els nivells d'accessibilitat. En el títol primer es desenvolupa l'accessibilitat en l'edificació. En primer lloc s'estableixen unes condicions generals i a continuació les condicions d'aplicació per al cas d'intervenció en edificis existents, les toleràncies i límits dels quals s'especifiquen en l'annex II. Aquest títol es diferencia en dos capítols, el primer conté les condicions específiques de l'edificació d'ús residencial habitatge, i el segon, les de l'edificació d'ús diferent del residencial habitatge, de manera que en funció

años urgen proveer un nuevo reglamento en la Comunitat Valenciana que armonice y unifique términos y parámetros con los establecidos en la normativa estatal y en las directrices internacionales de accesibilidad en los ámbitos de la edificación y de los espacios públicos urbanizados. Asimismo, el carácter evolutivo de la accesibilidad conlleva la necesidad de que las normas se revisen periódicamente para adecuarlas a los avances que puedan darse en esta materia. En lo concerniente al principio de eficacia, el reglamento resulta un instrumento adecuado para ampliar y precisar algunas de las exigencias establecidas en la normativa estatal y abordar ámbitos no contemplados, como son los espacios públicos naturales entre otros. Se entiende así la accesibilidad universal como un proceso de mejora continua que promueva la adopción de las medidas necesarias para que las personas con discapacidad puedan vivir de forma independiente y participar plenamente en todos los aspectos de la vida.

El decreto desarrolla los principios generales recogidos en la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, teniendo como base las disposiciones básicas estatales anteriormente citadas; por tanto, la presente disposición responde al principio de proporcionalidad, ya que comprende la regulación precisa para ello. Es de destacar en relación a la armonización de las distintas disposiciones, que la denominación de los niveles de accesibilidad recogidos en el artículo 4 de la ley valenciana y que se venía utilizando en las disposiciones de desarrollo, se mantiene a nivel conceptual en la terminología del presente reglamento actualizada con el lenguaje de las últimas normativas. Así, el término adaptado se corresponde con la denominación accesible, el nivel practicable se relaciona con el cumplimiento de las tolerancias admisibles y el nivel convertible con la previsión de ascensor en determinados edificios de uso residencial de nueva construcción. Esta terminología se expresa con mayor detalle en el anexo I del decreto.

En aras de la accesibilidad universal, en este decreto se establecen unas únicas condiciones básicas de accesibilidad que serán exigibles en todos los edificios y espacios públicos nuevos, para que estos sean plenamente accesibles. Igualmente dichas condiciones son de aplicación en las intervenciones en los edificios y espacios públicos existentes.

Será en determinados casos de intervención en los que, por incompatibilidad o inviabilidad urbanística, técnica o económica para aplicar las condiciones de accesibilidad establecidas, podrá ser necesario adoptar ciertos criterios de flexibilización suficientemente justificados. En estos casos, se explicita la posibilidad de recurrir a las tolerancias admisibles o a otros criterios de flexibilidad que permitan el mayor grado posible de adecuación efectiva a las condiciones de accesibilidad sin menoscabo de la seguridad.

De igual forma, se expone en el decreto el criterio a seguir para adecuar las edificaciones y espacios públicos existentes susceptibles de ajustes razonables a la normativa básica de accesibilidad, conforme se establece en el Real decreto legislativo 1/2013, de 29 de noviembre. Para la mejor interpretación de dichas pautas en la consecución de las condiciones básicas de accesibilidad, se prevé, en la disposición adicional segunda, la creación de un Comité Técnico de Accesibilidad.

En relación a su materialización, estas nuevas condiciones técnicas de accesibilidad que se desarrollaban en los ámbitos de la edificación y de los espacios públicos urbanizados de forma independiente en varios decretos y órdenes, se aúnan en una única disposición a la que se incorporan los espacios públicos naturales, de forma que se facilite su conocimiento y aplicación. En su confección, se ha seguido el principio de seguridad jurídica, estableciendo una regulación acorde con la normativa básica y la de rango superior para crear un instrumento jurídico de carácter estable y clarificador que responda, además, al principio de eficiencia, soslayando cargas administrativas innecesarias o accesorias y racionalizando con ello la gestión de los recursos públicos.

Este decreto consta de tres títulos y cuatro anexos. En el título preliminar se abordan las disposiciones generales en las que, además del objeto y el ámbito de aplicación, se esclarece la terminología utilizada; en el anexo I se concreta dicha terminología en relación con los niveles de accesibilidad. En el título primero se desarrolla la accesibilidad en la edificación. En primer lugar se establecen unas condiciones generales y a continuación las condiciones de aplicación para el caso de intervención en edificios existentes, cuyas tolerancias y límites se especifican en el anexo II. Este título se diferencia en dos capítulos, el primero contiene las condiciones específicas de la edificación de uso residencial vivienda y el segundo, las de la edificación de uso distinto al residen-

de la tipologia de l'edifici s'aplicarà un capítol o un altre, o els dos en el cas d'edificis amb tots dos usos. En el títol segon es desenvolupen les condicions d'accessibilitat en els espais públics. El primer capítol contempla igualment unes condicions generals per als espais públics urbanitzats i les condicions d'aplicació per al cas d'intervenció en espais urbanitzats existents, les toleràncies dels quals s'especifiquen en l'annex III. El segon capítol contempla les condicions dels espais públics naturals. Finalment, l'Annex IV constitueix un glossari d'abreviatures i una explicació del criteri pel qual s'expressen en la norma determinats conceptes en lletra cursiva.

Aquest decret s'aprova a l'empara del que s'estableix en l'article 49.1.9a de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana; en el Reial decret 1720/1984, de 18 de juliol; en el Reial decret 280/2000, de 25 de febrer; en la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, urbanístiques i de la comunicació; i en la Llei 3/2004, de 30 de juny, de la Generalitat, d'ordenació i foment de la qualitat de l'edificació.

L'aprovació d'aquest decret fa aconsellable la derogació del Decret 39/2004, de 5 de març, del Consell, que desenvolupa la Llei 1/1998 en matèria d'accessibilitat en l'edificació de pública concurrència i en el medi urbà, i les seues ordres de desenvolupament; l'Ordre de 25 de maig de 2004, de la Conselleria d'Infraestructures i Transport, que desenvolupa el Decret 39/2004 en matèria d'accessibilitat en l'edificació de pública concurrència; i l'Ordre de 9 de juny de 2004, de la Conselleria de Territori i Habitatge, per la qual es desenvolupa el Decret 39/2004, de 5 de març, del Consell, en matèria d'accessibilitat en el medi urbà.

Així mateix, s'introdueixen en les disposicions addicionals tercera i quarta les modificacions del Decret 151/2009, de 2 d'octubre, del Consell, pel qual s'aproven les exigències bàsiques de disseny i qualitat en edificis d'habitatge i allotjament, de l'Ordre de 7 de desembre de 2009 i de l'Ordre 19/2010, de 7 de setembre, de desenvolupament de les normes DC/09, amb la finalitat d'harmonitzar les condicions d'accessibilitat establides en aquest decret en l'àmbit de l'edificació d'habitatge i allotjament.

En la tramitació d'aquesta disposició, a més de comptar amb un procés de concertació prèvia entre administracions i agents socials i professionals implicats, s'ha realitzat la pertinent Informació Pública mitjançant publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, i s'ha donat audiència pública expressa a les associacions, col·legis professionals, Administracions Públiques i altres sectors afectats. Així mateix, s'ha recaptat l'informe preceptiu de l'Advocacia General de la Generalitat. Per tant, amb l'exposició dels objectius a complir amb aquest decret i amb tot el procés de publicitat i coparticipació que s'ha seguit en la seua tramitació, queda acreditat el compliment del principi de transparència.

Aquesta disposició està inclosa en el Pla normatiu de l'Administració de la Generalitat per a 2019.

De conformitat amb l'anterior, evacuats la totalitat dels informes i consultes preceptius de conformitat amb el que es disposa en l'article 43 de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, del Consell i altres preceptes legals d'aplicació, conforme amb el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, a proposta de la consellera d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, i prèvia deliberació del Consell, en la reunió de 26 d'abril de 2019,

DECRETE

TÍTOL PRELIMINAR
Disposicions generals

Article 1. Objecte

1. Aquest decret té per objecte l'actualització i harmonització normativa del desenvolupament de la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, urbanístiques i de la comunicació, tenint en compte la legislació estatal sorgida amb posterioritat, per a facilitar l'accessibilitat universal a totes les persones i la utilització no-discriminària, independent i segura en els àmbits de l'edificació, els espais públics urbanitzats i els espais

cial vivienda, de forma que en función de la tipología del edificio se aplicará un capítulo u otro, o los dos en el caso de edificios con ambos usos. En el título segundo se desarrollan las condiciones de accesibilidad en los espacios públicos. El primer capítulo contempla igualmente unas condiciones generales para los espacios públicos urbanizados y las condiciones de aplicación para el caso de intervención en espacios urbanizados existentes, cuyas tolerancias se especifican en el anexo III. El segundo capítulo contempla las condiciones de los espacios públicos naturales. Por último, el anexo IV constituye un glosario de abreviaturas y una explicación del criterio por el cual se expresan en la norma determinados conceptos en letra cursiva.

Este decreto se aprueba al amparo de lo establecido en el artículo 49.1.9º del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, en el Real decreto 1720/1984 de 18 de julio, en el Real decreto 280/2000 de 25 de febrero, en la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, de Accesibilidad y Supresión de Barreras Arquitectónicas, Urbanísticas y de la Comunicación y en la Ley 3/2004, de 30 de junio, de la Generalitat, de Ordenación y Fomento de la Calidad de la Edificación.

La aprobación de este decreto hace aconsejable la derogación del Decreto 39/2004, de 5 de marzo, del Consell, que desarrolla la Ley 1/1998 en materia de accesibilidad en la edificación de pública concurrència y en el medio urbano y sus órdenes de desarrollo, la Orden de 25 de mayo de 2004, de la Conselleria de Infraestructuras y Transporte, que desarrolla el Decreto 39/2004 en materia de accesibilidad en la edificación de pública concurrència, y la Orden de 9 de junio de 2004, de la Conselleria de Territorio y Vivienda, por la que se desarrolla el Decreto 39/2004, de 5 de marzo, del Consell, en materia de accesibilidad en el medio urbano.

Asimismo, se introducen en las disposiciones adicionales tercera y cuarta las modificaciones del Decreto 151/2009, de 2 de octubre, del Consell, por el que se aprueban las exigencias básicas de diseño y calidad en edificios de vivienda y alojamiento, de la Orden de 7 de diciembre de 2009 y de la Orden 19/2010, de 7 de septiembre, de desarrollo de las normas DC/09, con el fin de armonizar las condiciones de accesibilidad establecidas en este decreto en el ámbito de la edificación de vivienda y alojamiento.

En la tramitación de esta disposición, además de contar con un proceso de concertación previa entre administraciones y agentes sociales y profesionales implicados, se ha realizado la pertinente Información Pública mediante publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, y se ha dado audiencia pública expresa a las asociaciones, colegios profesionales, Administraciones Públicas y otros sectores afectados. Asimismo se ha recabado el informe preceptivo de la Abogacía General de la Generalitat. Por tanto, con la exposición de los objetivos a cumplir con este decreto y con todo el proceso de publicidad y coparticipación que se ha seguido en su tramitación, queda acreditado el cumplimiento del principio de transparencia.

Esta disposición está incluida en el Plan normativo de la Administración de la Generalitat para 2019.

De conformidad con lo anterior, evacuados la totalidad de los informes y consultas preceptivos de conformidad con lo dispuesto en el artículo 43 de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, del Consell y demás preceptos legales de aplicación, conforme con el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, a propuesta de la consellera de Vivienda, Obras Públicas y Vertebración del Territorio, y previa deliberación del Consell, en la reunión de 26 de abril de 2019,

DECRETO

TÍTULO PRELIMINAR
Disposiciones generales

Artículo 1. Objeto

1. Este decreto tiene por objeto la actualización y armonización normativa del desarrollo de la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, de accesibilidad y supresión de barreras arquitectónicas, urbanísticas y de la comunicación, habida cuenta de la legislación estatal surgida con posterioridad, para facilitar la accesibilidad universal a todas las personas y la utilización no discriminatoria, independiente y segura en los ámbitos de la edificación, los espacios públicos urbanizados y los

públics naturals. L'harmonització de terminologia s'aclearix en l'annex I d'aquest decret.

2. Les condicions i paràmetres de disseny desenvolupats en aquest decret són complementaris de les condicions bàsiques d'accessibilitat establides en la normativa vigent de l'Administració General de l'Estat, en particular, en el Codi Tècnic de l'Edificació (CTE) i en l'Ordre Ministerial per la qual es desenvolupa el document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats (OM).

3. El compliment de les condicions i els paràmetres de disseny establits en aquest decret en conjunció amb la normativa estatal ressenyada en l'apartat anterior, garanteixen l'accessibilitat universal en els entorns citats.

4. En el cas d'intervenció en edificis i espais públics existents, aquest decret determina el concepte d'ajust raonable a través d'unes toleràncies admissibles i d'uns límits als criteris de flexibilitat en certs elements constructius i espacials per a possibilitar la màxima adequació a les condicions bàsiques d'accessibilitat universal.

Article 2. Àmbit d'aplicació

1. El regulat en aquest decret serà aplicable a les actuacions que es realitzen en la Comunitat Valenciana per qualsevol entitat, pública o privada, o persona física o jurídica, en els àmbits de l'edificació i dels espais públics, tant urbanitzats com naturals.

2. Tindran la consideració d'edificació, a l'efecte de l'aplicació de la present disposició, les edificacions públiques i privades en els termes establits en la Llei 38/1999, de 5 de novembre, d'ordenació de l'edificació i en el CTE. Aquestes edificacions comprenen, tant els edificis d'ús residencial habitatge, als quals es refereix el capítol I del títol I, com els edificis d'altres usos diferents de l'ús residencial habitatge, que són objecte del capítol II del mateix títol. Així mateix, en línia amb el que s'estableix en el CTE, les condicions dels edificis seran aplicables als establiments que aquests puguin contindre.

3. Els espais públics urbanitzats, a l'efecte de l'aplicació de la present disposició, comprenen les dotacions d'ús públic per a vianants (com són els itineraris per a vianants, les àrees d'estada i els seus elements) en les zones urbanitzades i en les zones de nou desenvolupament o expansió urbana, segons el que s'estableix en la Llei 5/2014, de 25 de juliol, d'ordenació del territori, urbanisme i paisatge, de la Comunitat Valenciana.

4. Els espais públics naturals, a l'efecte de l'aplicació de la present disposició, comprenen els sòls que es troben en situació bàsica de sòl rural, segons el que s'estableix en la Llei 5/2014, de 25 de juliol, d'ordenació del territori, urbanisme i paisatge, de la Comunitat Valenciana, i que, a més, compten amb infraestructura per a l'accés de visitants, segons el que es disposa en l'article 35 d'aquest decret.

Article 3. Definicions i terminologia

1. A l'efecte de la present disposició s'entén per:
a) Accessibilitat universal: condició que han de complir els entorns per a ser comprensibles, utilitzables i practicables per totes les persones en condicions de seguretat i comoditat i de la forma més autònoma i natural possible.

b) Toleràncies admissibles en intervencions i adequacions d'edificis i espais públics urbanitzats existents: aquelles toleràncies de les condicions d'accessibilitat que han de complir els edificis de nova construcció i els espais públics urbanitzats de nou desenvolupament, dins de les quals es pot considerar que l'accessibilitat d'un edifici existent o espai públic urbanitzat existent és admissible, per permetre el seu ús en condicions de seguretat i de forma autònoma per les persones amb discapacitat.

c) Límits als criteris de flexibilitat: aquells límits que no es poden sobrepassar en aplicar criteris de flexibilitat en certs elements constructius i espacials, per a facilitar la màxima accessibilitat possible en condicions de seguretat en el cas d'intervenció en edificis existents.

d) Ajustos raonables: mesures d'adequació d'un edifici o espai públic urbanitzat existent per a facilitar l'accessibilitat universal de forma eficaç, segura i pràctica, i sense que suposen una càrrega desproporcionada. Per a determinar si una càrrega és proporcionada o no,

espais públics naturals. La harmonització de terminologia se clarifica en el annex I de este decreto.

2. Las condiciones y parámetros de diseño desarrollados en este decreto son complementarios de las condiciones básicas de accesibilidad establecidas en la normativa vigente de la Administración General del Estado, en particular, en el Código Técnico de la Edificación (CTE) y en la Orden Ministerial por la que se desarrolla el documento técnico de condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y utilización de los espacios públicos urbanizados (OM).

3. El cumplimiento de las condiciones y los parámetros de diseño establecidos en este decreto en conjunción con la normativa estatal reseñada en el apartado anterior, garantizan la accesibilidad universal en los entornos citados.

4. En el caso de intervención en edificios y espacios públicos existentes, este decreto determina el concepto de ajuste razonable a través de unas tolerancias admisibles y de unos límites a los criterios de flexibilidad en ciertos elementos constructivos y espaciales para posibilitar la máxima adecuación a las condiciones básicas de accesibilidad universal.

Artículo 2. Ámbito de aplicación

1. Lo regulado en este decreto será de aplicación a las actuaciones que se realicen en la Comunitat Valenciana por cualquier entidad, pública o privada, o persona física o jurídica en los ámbitos de la edificación, y de los espacios públicos, tanto urbanizados como naturales.

2. Tendrán la consideración de edificación, a efectos de la aplicación de la presente disposición, las edificaciones públicas y privadas en los términos establecidos en la Ley 38/1999, de 5 de noviembre, de ordenación de la edificación y en el CTE. Estas edificaciones comprenden, tanto los edificios de uso Residencial Vivienda, a los que se refiere el capítulo I del título I, como los edificios de otros usos distintos al uso residencial vivienda, que son objeto del capítulo II del mismo título. Asimismo, en línea con lo establecido en el CTE, las condiciones de los edificios serán de aplicación a los establecimientos que estos puedan contener.

3. Los espacios públicos urbanizados, a efectos de la aplicación de la presente disposición, comprenden las dotaciones de uso público peatonal (como son los itinerarios peatonales, las áreas de estancia y sus elementos) en las zonas urbanizadas y en las zonas de nuevo desarrollo o expansión urbana, según lo establecido en la Ley 5/2014, de 25 de julio, de ordenación del territorio, urbanismo y paisaje, de la Comunitat Valenciana.

4. Los espacios públicos naturales, a efectos de la aplicación de la presente disposición, comprenden los suelos que se encuentran en situación básica de suelo rural, según lo establecido en la Ley 5/2014, de 25 de julio, de ordenación del territorio, urbanismo y paisaje, de la Comunitat Valenciana, y que, además, cuentan con infraestructura para el acceso de visitantes, según lo dispuesto en el artículo 35 de este decreto.

Artículo 3. Definiciones y terminología

1. A efectos de la presente disposición se entiende por:
a) Accesibilidad universal: condición que deben cumplir los entornos para ser comprensibles, utilizables y practicables por todas las personas en condiciones de seguridad y comodidad y de la forma más autònoma y natural posible.

b) Tolerancias admisibles en intervenciones y adecuaciones de edificios y espacios públicos urbanizados existentes: aquellas tolerancias de las condiciones de accesibilidad que deben cumplir los edificios de nueva construcción y los espacios públicos urbanizados de nuevo desarrollo dentro de las cuales se puede considerar que la accesibilidad de un edificio existente o espacio público urbanizado existente es admisible, por permitir su uso en condiciones de seguridad y de forma autònoma por las personas con discapacidad.

c) Límites a los criterios de flexibilidad: aquellos límites que no se pueden sobrepassar al aplicar criterios de flexibilidad en ciertos elementos constructivos y espaciales para facilitar la máxima accessibilidad posible en condiciones de seguridad en el caso de intervención en edificios existentes.

d) Ajustes razonables: medidas de adecuación de un edificio o espacio público urbanizado existente para facilitar la accesibilidad universal de forma eficaç, segura y pràctica, y sin que supongan una carga desproporcionada. Para determinar si una carga es o no proporcionada se

es tindran en compte els costos de la mesura, els efectes discriminatoris que la seua no-adopció podria representar, l'estructura i característiques de les persones o entitats que hagen de posar-la en pràctica, i la possibilitat que tinguen aquelles d'obtenir finançament oficial o qualsevol altra ajuda.

Quan l'actuació necessària per a aconseguir l'accessibilitat universal en un edifici existent supose un cost econòmic desproporcionat, s'haurà d'estudiar i, si escau, portar a la pràctica, una intervenció alternativa tal que, fins i tot sense complir estrictament algun dels paràmetres que defineixen l'accessibilitat universal, s'aconseguisca una raonable accessibilitat tenint en compte les condicions de seguretat de l'edifici.

e) Cost econòmic desproporcionat: en els edificis constituïts en règim de propietat horitzontal, s'entendrà que el cost econòmic de l'actuació per a facilitar l'accessibilitat universal és desproporcionat quan el cost de les obres repercutit anualment, i descomptant les ajudes públiques a les quals es puga tindre dret, excedisca de dotze mensualitats ordinàries de despeses comunes, o el cost determinat si escau per la legislació bàsica estatal.

En la resta d'edificis s'entendrà que les obres necessàries per a aconseguir l'accessibilitat universal suposen un cost econòmic desproporcionat, quan el cost de l'actuació supere el 10 % del valor de construcció de nova planta d'un edifici de similars característiques i igual superfície construïda que l'existent, en el cas que l'edifici siga de titularitat privada, o supere el 15 % quan la titularitat de l'edifici siga pública.

2. Els termes emprats en aquest decret que figuren en lletra cursiva, s'atenen al significat i a les condicions que s'estableixen per a cadascun d'ells en l'annex IV d'aquesta disposició (Glossari d'abreviatures i termes en lletra cursiva).

TÍTOL I

Accessibilitat en l'edificació

Article 4. Condicions generals

1. Els edificis es projectaran, construiran, mantindran i utilitzaran de manera que es complisquen les condicions establides en el present títol i en el Codi Tècnic de l'Edificació (CTE).

2. Les exigències que s'estableixen en aquesta disposició per als edificis seran igualment aplicables als establiments, segons la definició donada per a aquests en l'annex SI A del Document Bàsic de Seguretat en Cas d'Incendi del CTE.

3. Els elements exteriors d'urbanització dins de la parcel·la de l'edifici compliran allò regulat en el present títol Accessibilitat en l'edificació i en allò no regulat, com a guals, mobiliari urbà, etc. es prendrà com a referència el que s'estableix en el capítol I Accessibilitat en els espais públics urbanitzats del títol II.

Article 5. Intervenció en els edificis existents

1. En les intervencions en els edificis existents, tals com canvi d'ús, ampliació o reforma, s'aplicaran les condicions establides en aquest decret per a l'edificació de nova construcció amb les particularitats següents:

a) Quan un canvi d'ús afecte únicament part d'un edifici o quan es realitze una ampliació a un edifici existent, aquestes condicions hauran d'aplicar-se a aquesta part, i disposar quan siga exigible, almenys un itinerari accessible que la comuniqui amb la via pública.

b) En les obres de reforma en les quals es mantinga l'ús, aquestes condicions han d'aplicar-se als elements de l'edifici modificats per la reforma.

c) Quan en les reformes en edificis existents l'aplicació de les condicions establides en aquest decret per a l'edificació de nova construcció no siga urbanísticament, tècnicament o econòmicament viable o, si escau, siga incompatible amb la naturalesa de la intervenció o amb el grau de protecció de l'edifici, s'hauran de realitzar els ajustos raonables que en permeten el grau més gran possible d'adequació efectiva, la qual cosa haurà de justificar-se tècnicament, i vindre acompanyats de les adequades mesures complementàries o compensatòries de seguretat.

En aquests casos es podrà considerar com a ajust raonable l'aplicació de les toleràncies admissibles o l'aplicació de criteris de flexibilitat dins dels límits establits en l'annex II d'aquest decret, per a facilitar

tendrán en cuenta los costes de la medida, los efectos discriminatorios que su no adopción podría representar, la estructura y características de las personas o entidades que hayan de ponerla en práctica y la posibilidad que tengan aquellas de obtener financiación oficial o cualquier otra ayuda.

Cuando la actuación necesaria para alcanzar la accesibilidad universal en un edificio existente suponga un coste económico desproporcionado, se deberá estudiar y, en su caso, llevar a la práctica, una intervención alternativa tal que, aun sin cumplir estrictamente alguno de los parámetros que definen la accesibilidad universal, se consiga alcanzar una razonable accesibilidad teniendo en cuenta las condiciones de seguridad del edificio.

e) Coste económico desproporcionado: en los edificios constituídos en régimen de propiedad horizontal, se entenderá que el coste económico de la actuación para facilitar la accesibilidad universal es desproporcionado cuando el coste de las obras repercutido anualmente, y descontando las ayudas públicas a las que se pueda tener derecho, exceda de doce mensualidades ordinarias de gastos comunes, o el coste determinado en su caso por la legislación básica estatal.

En el resto de edificios se entenderá que las obras necesarias para alcanzar la accesibilidad universal suponen un coste económico desproporcionado, cuando el coste de la actuación supere el 10 % del valor de construcción de nueva planta de un edificio de similares características e igual superficie construida que el existente en el caso de que el edificio sea de titularidad privada, o supere el 15 % cuando la titularidad del edificio sea pública.

2. Los términos utilizados en este decreto que figuren en letra cursiva, se atienden al significado y a las condiciones que se establecen para cada uno de ellos en el anexo IV de esta disposición (Glosario de abreviaturas y términos en letra cursiva).

TÍTULO I

Accesibilidad en la edificación

Artículo 4. Condiciones generales

1. Los edificios se proyectarán, construirán, mantendrán y utilizarán de forma que se cumplan las condiciones establecidas en el presente título y en el Código Técnico de la Edificación (CTE).

2. Las exigencias que se establecen en esta disposición para los edificios serán igualmente aplicables a los establecimientos, según la definición dada para estos en el Anejo SI A del Documento Básico de Seguridad en Caso de Incendio del CTE.

3. Los elementos exteriores de urbanización dentro de la parcela del edificio cumplirán lo regulado en el presente título Accesibilidad en la edificación y en lo no regulado, como vados, mobiliario urbano, etc. se tomará como referencia lo establecido en el capítulo I Accesibilidad en los espacios públicos urbanizados del título II.

Artículo 5. Intervención en los edificios existentes

1. En las intervenciones en los edificios existentes, tales como cambio de uso, ampliación o reforma, se aplicarán las condiciones establecidas en este decreto para la edificación de nueva construcción con las siguientes particularidades:

a) Cuando un cambio de uso afecte únicamente a parte de un edificio o cuando se realice una ampliación a un edificio existente, estas condiciones deberán aplicarse a dicha parte, y disponer cuando sea exigible, al menos un itinerario accesible que la comuniqui con la vía pública.

b) En las obras de reforma en las que se mantenga el uso, estas condiciones deben aplicarse a los elementos del edificio modificados por la reforma.

c) Cuando en las reformas en edificios existentes la aplicación de las condiciones establecidas en este decreto para la edificación de nueva construcción no sea urbanística, técnica o económicamente viable o, en su caso, sea incompatible con la naturaleza de la intervención o con el grado de protección del edificio, se deberán realizar los ajustes razonables que permitan el mayor grado posible de adecuación efectiva, lo que deberá justificarse técnicamente y venir acompañados de las adecuadas medidas complementarias o compensatorias de seguridad.

En estos casos se podrá considerar como ajuste razonable la aplicación de las tolerancias admisibles o la aplicación de criterios de flexibilidad dentro de los límites establecidos en el anexo II de este decreto

l'accessibilitat universal de la forma més eficaç, segura i pràctica possible.

La justificació de la solució concreta en la qual s'hagen adoptat les toleràncies admissibles o els criteris de flexibilitat, haurà d'incloure's documentalment en el projecte o la memòria subscrits per tècnic competent, i ser presentada davant l'ajuntament corresponent, en la tramitació administrativa que procedisca per a l'execució de les obres.

2. Quan l'ajust raonable d'accessibilitat que siga factible realitzar en un edifici existent no aconseguisca complir les toleràncies admissibles ni els límits de flexibilitat especificats en l'annex II, l'ajuntament corresponent, d'ofici o a instàncies de part, podrà sol·licitar davant la conselleria competent en matèria d'edificació i habitatge, un informe d'adequació de l'actuació proposada, aportant la corresponent justificació tècnica sobre que la solució plantejada és la que aconseguix la màxima accessibilitat possible.

Aquest informe, potestatiu i no vinculant, s'haurà d'emetre en sentit favorable o desfavorable, dins del termini de sis mesos a partir de la seua sol·licitud.

3. La incorrecta aplicació dels ajustos raonables, podrà comportar la imposició de sancions, conforme a la legislació vigent.

CAPÍTOL I
Accessibilitat en l'edificació de nova construcció
d'ús Residencial Habitatge

Secció 1a
 Condicions funcionals

Article 6. Accessibilitat en l'entrada de l'edifici i en l'exterior

1. L'entrada principal a l'edifici de més d'un habitatge serà accessible, per a això es disposarà d'un itinerari accessible que comuniqui la via pública amb l'interior de l'edifici a través d'aquesta entrada.

En el cas de promocions de més de 6 habitatges unifamiliars, almenys el nombre d'habitatges que s'indica en la taula 1 haurà de disposar d'entrada accessible, per a això es disposarà d'un itinerari accessible que comuniqui la via pública amb l'interior d'aquests habitatges.

Taula 1. Nombre d'habitatges unifamiliars amb entrada accessible

Nombre total d'habitatges	Nombre d'habitatges amb entrada accessible
De 7 a 15	1
De 16 a 25	2
De 26 a 50	3
Més de 50	1 més cada 25 o fracció

2. Si existeixen zones comunes exteriors, en la parcel·la es disposaran itineraris accessibles que comuniquen l'entrada a l'edifici amb aquestes zones. En el cas de promocions d'habitatges unifamiliars, en la parcel·la es disposaran itineraris accessibles des de cada entrada a l'habitatge (no necessàriament accessible) fins a la via pública i les zones comunes exteriors.

3. L'itinerari accessible complirà les condicions establides en el CTE i les establides en l'article 11 d'aquest decret.

4. L'accés a l'edifici, o a l'habitatge unifamiliar amb entrada accessible, s'ha de promoure a cota zero. No obstant això, serà admissible com a màxim un desnivell menor o igual a 5 cm salvat amb un pendent que no excedisca del 25 %. En el cas de desnivells majors s'hauran de complir les condicions establides per a rampes accessibles.

Article 7. Accessibilitat entre plantes de l'edifici

Els edificis disposaran d'ascensor accessible o rampa accessible que comuniqui les plantes d'entrada accessible a l'edifici amb les plantes que no siguen d'ocupació nul·la en els casos següents:

a) Quan calga salvar més de dues plantes des d'alguna entrada principal accessible a l'edifici.

para facilitar la accesibilidad universal de la forma más eficaz, segura y práctica posible.

La justificación de la solución concreta en la que se hayan adoptado las tolerancias admisibles o los criterios de flexibilidad deberá incluirse documentalmente en el proyecto o la memoria suscritos por técnico competente, y ser presentada ante el ayuntamiento correspondiente, en la tramitación administrativa que proceda para la ejecución de las obras.

2. Cuando el ajuste razonable de accesibilidad que sea factible realizar en un edificio existente no alcance a cumplir las tolerancias admisibles ni los límites de flexibilidad especificados en el anexo II, el ayuntamiento correspondiente de oficio o a instancia de parte podrá solicitar ante la conselleria competente en materia de edificación y vivienda un informe de adecuación de la actuación propuesta, aportando la correspondiente justificación técnica sobre que la solución planteada es la que consigue la máxima accesibilidad posible.

Este informe, potestativo y no vinculante, se deberá emitir en sentido favorable o desfavorable, dentro del plazo de seis meses a partir de su solicitud.

3. La incorrecta aplicación de los ajustes razonables, podrá conllevar la imposición de sanciones establecidas conforme a la legislación vigente.

CAPÍTULO I
Accesibilidad en la edificación de nueva construcción
de uso Residencial Vivienda

Sección 1ª
 Condiciones funcionales

Artículo 6. Accesibilidad en la entrada del edificio y en el exterior

1. La entrada principal al edificio de más de una vivienda será accesible, para ello se dispondrá de un itinerario accesible que comuniqui la vía pública con el interior del edificio a través de dicha entrada.

En el caso de promociones de más de 6 viviendas unifamiliares, al menos el número de viviendas que se indica en la tabla 1 deberá disponer de entrada accesible, para ello se dispondrá de un itinerario accesible que comuniqui la vía pública con el interior de dichas viviendas.

Tabla 1. Número de viviendas unifamiliares con entrada accesible

Número total de viviendas	Número de viviendas con entrada accesible
De 7 a 15	1
De 16 a 25	2
De 26 a 50	3
Más de 50	1 más cada 25 o fracción

2. Si existen zonas comunes exteriores, en la parcela se dispondrán itinerarios accesibles que comuniquen la entrada al edificio con estas zonas. En el caso de promociones de viviendas unifamiliares, en la parcela se dispondrán itinerarios accesibles desde cada entrada a la vivienda (no necesariamente accesible) hasta la vía pública y las zonas comunes exteriores.

3. El itinerario accesible cumplirá las condiciones establecidas en el CTE y las establecidas en el artículo 11 de este decreto.

4. El acceso al edificio, o a la vivienda unifamiliar con entrada accesible, se debe promover a cota cero. No obstante, será admisible como máximo un desnivel menor o igual a 5 cm salvado con una pendiente que no exceda del 25 %. En el caso de desniveles mayores se deberán cumplir las condiciones establecidas para rampas accesibles.

Artículo 7. Accesibilidad entre plantas del edificio

Los edificios dispondrán de ascensor accesible o rampa accesible que comuniqui las plantas de entrada accesible al edificio con las plantas que no sean de ocupación nula en los siguientes casos:

a) Cuando haya que salvar más de dos plantas desde alguna entrada principal accesible al edificio.

b) Quan existisquen més de 6 habitatges en plantes diferents de les d'entrada principal accessible a l'edifici (vegeu figura 1).

c) Quan existisquen habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, en aquest cas l'ascensor accessible o la rampa accessible, les haurà de comunicar a més amb les plantes que tinguen elements associats a aquests habitatges o zones comunitàries, tals com traster o plaça d'aparcament de l'habitatge accessible, sala de comunitat, estenedor, etc. (vegeu figura 2).

En la resta dels casos el projecte ha de preveure en zones comunes de l'edifici, la instal·lació futura d'un ascensor accessible que comuniqui les plantes d'entrada principal accessible a l'edifici amb les plantes que no siguen d'ocupació nül·la, de manera que no siga necessari modificar els fonaments, l'estructura, els espais privatis ni les instal·lacions existents quan s'instal·le l'ascensor, si escau. Els accessos a l'ascensor estaran previstos des dels espais comuns de circulació.

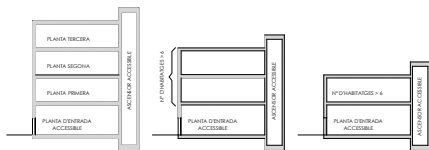

Figura 1. Exemples d'exigibilitat d'ascensor accessible o rampa accessible en edificis d'habitatge.

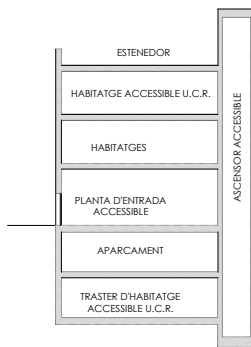

Figura 2. Ascensor accessible en edificis amb habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes (UCR)

Article 8. Accessibilitat en les plantes de l'edifici

1. Els edificis disposaran d'un itinerari accessible que comuniqui l'accés accessible en cada planta (entrada principal accessible a l'edifici, ascensor accessible o previsió d'aquest, rampa accessible) amb:

- a) Els habitatges.
- b) Les zones d'ús comunitari.
- c) Els elements associats a habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, tals com trasters, places d'aparcament accessibles, etc.

2. L'itinerari accessible complirà les condicions establides en el CTE i les establides en l'article 11 d'aquest decret.

Article 9. Accessibilitat a l'interior dels habitatges

1. En els edificis de més d'un habitatge en els quals siga obligatòria la instal·lació d'ascensor accessible o rampa accessible i en els habitat-

b) Cuando existan más de 6 viviendas en plantas distintas a las de entrada principal accesible al edificio (véase figura 1).

c) Cuando existan viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, en cuyo caso el ascensor accesible o la rampa accesible las deberá comunicar además con las plantas que tengan elementos asociados a dichas viviendas o zonas comunitarias, tales como trastero o plaza de aparcamiento de la vivienda accesible, sala de comunidad, tendedero, etc. (véase figura 2).

En el resto de los casos el proyecto debe prever en zonas comunes del edificio, la instalación futura de un ascensor accesible que comuniqui las plantas de entrada principal accesible al edificio con las plantas que no sean de ocupación nula, de forma que no sea necesario modificar la cimentación, la estructura, los espacios privativos ni las instalaciones existentes cuando se instale el ascensor, en su caso. Los accesos al ascensor estarán previstos desde los espacios comunes de circulación.

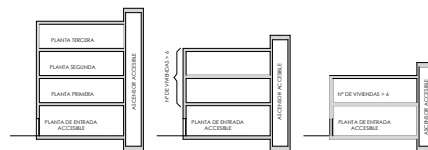

Figura 1. Ejemplos de exigibilidad de ascensor accessible o rampa accessible en edificios de vivienda.

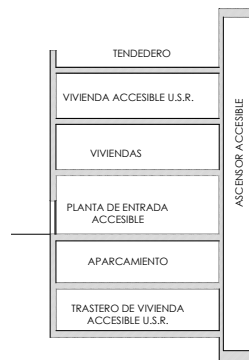

Figura 2. Ascensor accessible en edificios con viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas (USR)

Artículo 8. Accesibilidad en las plantas del edificio

1. Los edificios dispondrán de un itinerari accessible que comuniqui el acceso accesible en cada planta (entrada principal accesible al edificio, ascensor accesible o previsión del mismo, rampa accesible) con:

- a) Las viviendas.
- b) Las zonas de uso comunitario.
- c) Los elementos asociados a viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, tales como trasteros, plazas de aparcamiento accesibles, etc.

2. El itinerari accessible complirà les condicions establides en el CTE y las establides en el artículo 11 de este decreto.

Artículo 9. Accesibilidad en el interior de las viviendas

1. En los edificios de más de una vivienda en los que sea obligatoria la instalación de ascensor accesible o rampa accesible y en las vivien-

ges unifamiliars que hagen de disposar d'entrada accessible, existirà un itinerari sense escales ni graons aïllats a l'interior dels habitatges, que connecte l'entrada a l'habitatge amb els recintes següents, o espais si no estan compartimentats:

- a) La sala d'estar i el menjador.
 - b) La cuina.
 - c) Un bany.
 - d) Un dormitori (o espai de reserva per a un dormitori).
2. Les portes d'entrada a l'habitatge i les dels recintes de l'apartament anterior tindran una amplària lliure de pas major o igual a 0,80 m, mesurada en el marc i aportada per no més d'una fulla, excepte en el cas d'habitatges accessibles per a persones usuàries de cadires de rodes que compliran el regulat per a aquestes.

Secció 2a
Dotació i característiques d'elements accessibles

Article 10. Dotació d'elements accessibles

Els edificis disposaran d'habitatges accessibles, places d'aparcament accessibles i mecanismes accessibles, conforme a la dotació establida en el CTE i la legislació sectorial vigent. En el cas d'existència de piscines comunitàries es compliran les condicions següents:

- a) Per a l'entrada al vas les piscines disposaran d'una escala que complirà les característiques següents: disposara de passamans, la petjada dels graons mesurarà 28 cm com a mínim i la contrapetja 17,5 cm com a màxim, el valor de resistència al lliscament de les petjades serà superior a 45, determinat mitjançant l'assaig del pèndol descrit en l'annex A de la norma UNE-ENV 12633:2003; així mateix, les petjades disposaran de contrast cromàtic en les seues vores.
- b) Les piscines d'edificis amb habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, o quan es requerisca en un cas particular per una persona resident en l'edifici que tinga certificat de discapacitat per mobilitat reduïda, disposaran d'alguna entrada al vas mitjançant grua per a piscina o qualsevol altre element adaptat a tal efecte. S'exceptuen les piscines infantils.

Article 11. Condicions d'elements accessibles

Els elements i espais, tals com ascensor accessible, serveis higiènic accessibles, que es disposen en l'edifici, compliran les característiques establides en el CTE. Els itineraris accessibles, els mecanismes accessibles, les places d'aparcament accessibles, els habitatges accessibles per a persones usuàries de cadires de rodes i els habitatges accessibles per a persones amb discapacitat auditiva, a més de les característiques establides en el CTE, compliran les següents:

- a) Itinerari accessible:
Els corredors tindran una amplària lliure de pas $\geq 1,20$ m, sent admissibles els estretjaments puntuals establits en el CTE.
Les portes en l'entrada principal a l'edifici i en els itineraris que transcorreguen fins a l'interior de les zones d'ús comunitari i fins a l'interior dels habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, tindran una amplària de pas $\geq 0,90$ m, mesurada en el marc i aportada per no més d'una fulla, i en la seua posició de màxima obertura l'amplària lliure de pas serà:
 $\geq 0,85$ m en portes abatibles, amplària reduïda pel gruix de la fulla;
 $\geq 0,80$ m en portes corredisses, amplària mesurada entre el marc i el cantell de la fulla (vegeu fig. 3).

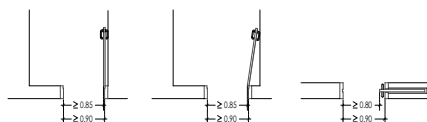

Figura 3. Amplària lliure de portes

das unifamiliars que deban disposar de entrada accessible, existirà un itinerari sin escaleras ni peldaños aislados en el interior de las viviendas, que conecte la entrada a la vivienda con los siguientes recintos, o espacios si no están compartimentados:

- a) La sala de estar y el comedor.
 - b) La cocina.
 - c) Un baño.
 - d) Un dormitorio (o espacio de reserva para un dormitorio).
2. Las puertas de entrada a la vivienda y las de los recintos del apartado anterior tendrán una anchura libre de paso mayor o igual que 0,80 m medida en el marco y aportada por no más de una hoja, salvo en el caso de viviendas accesibles para personas usuarias de sillas de ruedas que cumplirán lo regulado para estas.

Sección 2ª
Dotación y características de elementos accesibles

Artículo 10. Dotación de elementos accesibles

Los edificios dispondrán de viviendas accesibles, plazas de aparcamiento accesibles y mecanismos accesibles, conforme a la dotación establecida en el CTE y la legislación sectorial vigente. En el caso de existencia de piscinas comunitarias se cumplirán las siguientes condiciones:

- a) Para la entrada al vaso las piscinas dispondrán de una escalera que cumplirá las siguientes características: dispondrá de pasamanos, la huella de los peldaños medirá 28 cm como mínimo y la contrahuella 17,5 cm como máximo, el valor de resistencia al deslizamiento de las huellas será superior a 45, determinado mediante el ensayo del péndulo descrito en el Anejo A de la norma UNE-ENV 12633:2003; asimismo, las huellas dispondrán de contraste cromático en sus bordes.
- b) Las piscinas de edificios con viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, o cuando se requiera en un caso particular por una persona residente en el edificio que disponga de certificado de discapacidad por movilidad reducida, dispondrán de alguna entrada al vaso mediante grúa para piscina o cualquier otro elemento adaptado para tal efecto. Se exceptúan las piscinas infantiles.

Artículo 11. Condiciones de elementos accesibles

Los elementos y espacios, tales como ascensor accesible, servicios higiénicos accesibles, que se dispongan en el edificio, cumplirán las características establecidas en el CTE. Los itinerarios accesibles, los mecanismos accesibles, las plazas de aparcamiento accesibles, las viviendas accesibles para personas usuarias de sillas de ruedas y las viviendas accesibles para personas con discapacidad auditiva, además de las características establecidas en el CTE, cumplirán las siguientes:

- a) Itinerario accesible:
Los pasillos tendrán una anchura libre de paso $\geq 1,20$ m, siendo admisibles los estrechamientos puntuales establecidos en el CTE.
Las puertas en la entrada principal al edificio y en los itinerarios que transcurran hasta el interior de las zonas de uso comunitario y hasta el interior de las viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, tendrán una anchura de paso $\geq 0,90$ m medida en el marco y aportada por no más de una hoja, y en su posición de máxima apertura la anchura libre de paso será:
 $\geq 0,85$ m en puertas abatibles, anchura reducida por el grosor de la hoja;
 $\geq 0,80$ m en puertas correderas, anchura medida entre el marco y el canto de la hoja (véase fig. 3).

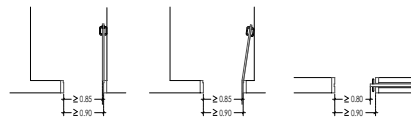

Figura 3. Anchura libre de puertas

b) Mecanismes accessibles: excepte en les zones d'ocupació nula, els interruptors, els dispositius d'intercomunicació i els pulsadors d'alarma seran mecanismes accessibles. Així mateix, els extintors, per a facilitar-ne l'abast a qualsevol usuari en situació d'emergència, se situaran en les franjes d'altura establides en el CTE per a mecanismes accessibles i conforme a la reglamentació específica d'instal·lacions de protecció d'incendis vigent. Preferentment se situaran encastats; en cas contrari i, si sobresurten més de 15 cm, hauran de disposar d'elements fixos que hi restringisquen l'accés i en permeten la detecció pels bastons de persones amb discapacitat visual, o bé se situaran en aquells punts en els quals, sense perjudici de la seua funció, minimitzen el risc d'impacte: racons, eixamplaments, etc.

c) Plaça d'aparcament accessible: les places d'aparcament accessibles en bateria i en línia compliran el que s'estableix en el CTE i, a més, les places en línia disposaran d'un espai d'aproximació i transferència lateral d'amplària $\geq 1,20$ m, addicional a l'espai posterior. En totes les places d'aparcament accessibles es garantirà l'accés des de la zona de transferència fins a l'entrada a l'edifici de forma autònoma i segura.

d) Habitatge accessible per a persones usuàries de cadira de rodes: s'adequarà al que s'estableix en el CTE i amb caràcter general a les condicions de les normes de disseny i qualitat de la Comunitat Valenciana vigents. A més, l'amplària de la porta d'entrada a l'habitatge, mesurada en el marc, serà de 0,90 m com a mínim, segons el que s'estableix en l'apartat a, i el terra del bany complirà les condicions establides en l'article 13.

e) Habitatge accessible per a persones amb discapacitat auditiva: s'adequarà al que s'estableix en el CTE i amb caràcter general a les condicions de les normes vigents de disseny i qualitat de la Comunitat Valenciana.

Article 12. Condicions de la senyalització per a l'accessibilitat

Amb la finalitat de facilitar l'accés i la utilització independent, no-discriminària i segura dels edificis, els elements, tals com les entrades a l'edifici accessibles quan existisquen diverses entrades a l'edifici, els itineraris accessibles quan existisquen diversos recorreguts alternatius, els ascensors accessibles, etc., se senyalitzaran conforme a les condicions establides en el CTE.

Secció 3a Condicions de seguretat

Article 13. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat d'utilització

Es limitarà el risc que les persones usuàries patisquen danys immediats en l'ús previst dels edificis, com és el risc de caiguda, impacte o atrapament amb elements fixos o practicables de l'edifici, el causat per il·luminació inadequada, així com el risc causat per vehicles en moviment. Per a això els edificis compliran les condicions establides en el CTE, a més de les característiques següents, que són més exigents que les establides en el CTE:

a) Per a limitar el risc de lliscament, els sòls de les zones comunes de circulació tindran la classe de resistència al lliscament exigida als sòls dels edificis d'ús residencial públic en el CTE. En els habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes el sòl del bany serà, com a mínim, de classe 2 de resistència al lliscament, excepte el sòl no diferenciat de dutxes que manquen de plat, el qual serà de classe 3.

b) Les escales d'ús general disposaran de contrapetja i mancaran de bossell. En els replans de planta no hi haurà portes situades a menys de 40 cm de distància del primer graó d'un tram.

Article 14. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat en situacions d'emergència

Amb la finalitat de reduir a límits acceptables el risc que les persones usuàries d'un edifici patisquen danys derivats d'un incendi o d'una altra situació d'emergència, els edificis compliran les condicions establides en la normativa vigent. En particular, es compliran les condicions establides en el DB SI del CTE per a l'evacuació de persones amb

b) Mecanismos accesibles: excepto en las zonas de ocupación nula, los interruptores, los dispositivos de intercomunicación y los pulsadores de alarma serán mecanismos accesibles. Asimismo, los extintores, para facilitar su alcance a cualquier usuario en situación de emergencia, se situarán en las franjas de altura establecidas en el CTE para mecanismos accesibles y conforme a la reglamentación específica de instalaciones de protección de incendios vigente. Preferentemente se situarán encastados, en caso contrario y si sobresalen más de 15 cm deberán disponer de elementos fijos que restrinjan el acceso hasta ellos y permitan su detección por los bastones de personas con discapacidad visual o bien se situarán en aquellos puntos en los que, sin perjuicio de su función, minimicen el riesgo de impacto: rincones, ensanchamientos, etc.

c) Plaza de aparcamiento accesible: las plazas de aparcamiento accesibles en batería y en línea cumplirán lo establecido en el CTE y, además, las plazas en línea dispondrán de un espacio de aproximación y transferencia lateral de anchura $\geq 1,20$ m, adicional al espacio trasero. En todas las plazas de aparcamiento accesibles se garantizará el acceso desde la zona de transferencia hasta la entrada al edificio de forma autónoma y segura.

d) Vivienda accesible para personas usuarias de silla de ruedas: se adecuará a lo establecido en el CTE y con carácter general a las condiciones de las normas de diseño y calidad de la Comunitat Valenciana vigentes. Además, la anchura de la puerta de entrada a la vivienda, medida en el marco, será de 0,90 m como mínimo, según lo establecido en el apartado a, y el suelo del baño cumplirá las condiciones establecidas en el artículo 13.

e) Vivienda accesible para personas con discapacidad auditiva: se adecuará a lo establecido en el CTE y con carácter general a las condiciones de las normas de diseño y calidad de la Comunitat Valenciana vigentes.

Artículo 12. Condiciones de la señalización para la accesibilidad

Con el fin de facilitar el acceso y la utilización independiente, no discriminatoria y segura de los edificios, los elementos, tales como las entradas al edificio accesibles cuando existan varias entradas al edificio, los itinerarios accesibles cuando existan varios recorridos alternativos, los ascensores accesibles, etc., se señalizarán conforme a las condiciones establecidas en el CTE.

Sección 3ª Condiciones de seguridad

Artículo 13. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad de utilización

Se limitará el riesgo de que las personas usuarias sufran daños inmediatos en el uso previsto de los edificios, como es el riesgo de caída, impacto o atrapamiento con elementos fijos o practicables del edificio, el causado por iluminación inadecuada, así como el riesgo causado por vehículos en movimiento. Para ello los edificios cumplirán las condiciones establecidas en el CTE, además de las siguientes características que son más exigentes que las establecidas en el CTE:

a) Para limitar el riesgo de resbalamiento, los suelos de las zonas comunes de circulación tendrán la clase de resistencia al deslizamiento exigida a los suelos de los edificios de uso residencial público en el CTE. En las viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas el suelo del baño será, como mínimo, de clase 2 de resistencia al deslizamiento, excepto el suelo no diferenciado de duchas que carezcan de plato, el cual será de clase 3.

b) Las escaleras de uso general dispondrán de tabicas y carecerán de bocel. En las mesetas de planta no habrá puertas situadas a menos de 40 cm de distancia del primer peldaño de un tramo.

Artículo 14. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad en situaciones de emergencia

Con el fin de reducir a límites aceptables el riesgo de que las personas usuarias de un edificio sufran daños derivados de un incendio o de otra situación de emergencia, los edificios cumplirán las condiciones establecidas en la normativa vigente. En particular, se cumplirán las condiciones establecidas en el DB SI del CTE para la evacuación de

discapacitat, la senyalització i la dotació d'instal·lacions de protecció en cas d'incendi.

CAPÍTOL II
Accesibilitat en l'edificació de nova construcció d'ús diferent del residencial habitatge

Secció 1a
Condicions funcionals

Article 15. Accesibilitat en l'entrada de l'edifici i en l'exterior

1. L'entrada principal a l'edifici o establiment serà accessible; per a això es disposarà d'un itinerari accessible que comuniqui la via pública amb l'interior de l'edifici a través d'aquesta entrada. Així mateix, per a accedir a les zones exteriors de l'edifici, tals com aparcaments propis de l'edifici, jardins, etc., es disposarà en la parcel·la un itinerari accessible que comuniqui l'entrada principal a l'edifici amb aquestes zones.

2. L'itinerari accessible complirà les condicions establides en el CTE i les establides en l'article 19 d'aquest decret.

3. L'accés a l'edifici o a l'establiment s'ha de promoure a cota zero. No obstant això, serà admissible com a màxim un desnivell menor o igual a 5 cm, salvat amb un pendent que no excedisca del 25 %. En el cas de desnivells majors s'hauran de complir les condicions establides per a rampes accessibles.

Article 16. Accesibilitat entre plantes de l'edifici

Els edificis disposaran d'ascensor accessible o rampa accessible, que comuniqui les plantes d'entrada accessible a l'edifici amb les plantes que no siguin d'ocupació nul·la en els casos següents:

a) Quan calga salvar més de dues plantes des d'alguna entrada principal accessible a l'edifici.

b) Quan la suma de les superfícies útils (vegeu definició en l'annex SI A del DB SI) de totes les plantes diferents de les d'entrada accessible a l'edifici siga superior a 200 m², exclosa la superfície de zones d'ocupació nul·la.

c) Quan les plantes tinguen elements accessibles, tals com places d'aparcament accessibles, allotjaments accessibles, o places reservades.

d) Quan les plantes diferents de les d'entrada accessible a l'edifici tinguen zones d'ús públic (vegeu figura 4). (En intervencions en edificis existents quan les plantes tinguen zones d'ús públic amb més de 100 m² de superfície útil).

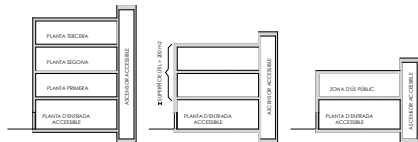

Figura 4. Exemples d'exigibilitat d'ascensor accessible o rampa accessible.

Article 17. Accesibilitat en les plantes de l'edifici

1. Els edificis disposaran d'un itinerari accessible que comuniqui l'accés accessible en cada planta (entrada principal accessible a l'edifici, ascensor accessible, rampa accessible) amb:

a) Les zones d'ús públic.

b) Tot origen d'evacuació (vegeu definició en l'annex SI A del DB SI) de les zones d'ús privat exceptuant les zones d'ocupació nul·la.

A més, en aquelles zones d'ús privat en les quals el CTE considera que l'origen d'evacuació està en l'exterior d'aquestes zones (com són els recintes, o conjunt d'ells comunicats entre si, en els quals la densitat d'ocupació no excedisca d'1 persona/5m² i la superfície total de la qual

personas con discapacidad, la señalización y la dotación de instalaciones de protección en caso de incendio.

CAPÍTULO II
Accesibilidad en la edificación de nueva construcción de uso distinto al residencial vivienda

Sección 1ª
Condiciones funcionales

Artículo 15. Accesibilidad en la entrada del edificio y en el exterior

1. La entrada principal al edificio o establecimiento será accesible, para ello se dispondrá de un itinerario accesible que comuniqui la vía pública con el interior del edificio a través de dicha entrada. Asimismo, para acceder a las zonas exteriores del edificio, tales como aparcamientos propios del edificio, jardines, etc., se dispondrá en la parcela un itinerario accesible que comuniqui la entrada principal al edificio con dichas zonas.

2. El itinerario accesible cumplirá las condiciones establecidas en el CTE y las establecidas en el artículo 19 de este decreto.

3. El acceso al edificio o al establecimiento se debe promover a cota cero. No obstante, será admisible como máximo un desnivel menor o igual a 5 cm salvado con una pendiente que no exceda del 25 %. En el caso de desniveles mayores se deberán cumplir las condiciones establecidas para rampas accesibles.

Artículo 16. Accesibilidad entre plantas del edificio

Los edificios dispondrán de ascensor accesible o rampa accesible que comuniqui las plantas de entrada accesible al edificio con las plantas que no sean de ocupación nula en los siguientes casos:

a) Cuando haya que salvar más de dos plantas desde alguna entrada principal accesible al edificio.

b) Cuando la suma de las superficies útiles (ver definición en el anexo SI A del DB SI) de todas las plantas distintas a las de entrada accesible al edificio sea superior a 200 m², excluida la superficie de zonas de ocupación nula.

c) Cuando las plantas tengan elementos accesibles, tales como plazas de aparcamiento accesibles, alojamientos accesibles o plazas reservadas.

d) Cuando las plantas distintas a las de entrada accesible al edificio tengan zonas de uso público (véase figura 4). (En intervenciones en edificios existentes cuando las plantas tengan zonas de uso público con más de 100 m² de superficie útil).

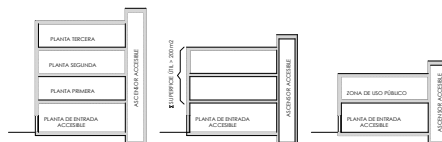

Figura 4. Ejemplos de exigibilidad de ascensor accesible o rampa accesible.

Artículo 17. Accesibilidad en las plantas del edificio

1. Los edificios dispondrán de un itinerario accesible que comuniqui el acceso accesible en cada planta (entrada principal accesible al edificio, ascensor accesible, rampa accesible) con:

a) Las zonas de uso público.

b) Todo origen de evacuación (ver definición en el anexo SI A del DB SI) de las zonas de uso privado exceptuando las zonas de ocupación nula.

Además, en aquellas zonas de uso privado en las que el CTE considera que el origen de evacuación está en el exterior de dichas zonas (como son los recintos, o conjunto de ellos comunicados entre si, en los que la densidad de ocupación no exceda de 1 persona/5 m² y cuya

no excedisca de 50 m²), les portes d'accés a aquests recintes hauran de complir les condicions que s'estableixen per a les portes d'un itinerari accessible. Les portes d'accés als recintes interiors comunicats entre si, en el cas que existisquen, hauran de complir també aquesta condició.

c) Els elements accessibles, tals com places d'aparcament accessibles, serveis higiènic accessibles o places reservades en sales d'actes i en zones d'espera amb seients fixos.

2. L'itinerari accessible complirà les condicions establides en el CTE i les establides en l'article 19 d'aquest decret.

Secció 2a
Dotació i característiques d'elements accessibles

Article 18. Dotació d'elements accessibles

Els edificis disposaran dels elements accessibles, tals com places reservades, entrades al vas de les piscines i mecanismes, conforme a la dotació establida en el CTE. Els allotjaments, mobiliari fix, places d'aparcament i serveis higiènic compliran les dotacions següents, que són més exigents que les establides en el CTE:

a) Allotjament accessible: els establiments d'ús Residencial Públic hauran de disposar del nombre d'allotjaments accessibles que s'indica en la taula 2.

Taula 2. Nombre d'allotjaments accessibles

Nombre total d'allotjaments	Nombre d'allotjaments accessibles
D'1 a 50	1
De 51 a 100	2
De 101 a 150	4
De 151 a 200	6
De 201 a 250	8
Més de 250	1 més cada 50 o fracció

b) Habitacions accessibles en ús sanitari: totes les habitacions d'hospitalització i les habitacions dels centres residencials destinats a persones en situació de dependència o a persones amb discapacitat, així com els seus lavabos associats, seran accessibles.

c) Mobiliari fix de zones d'atenció al públic: el mobiliari fix de zones d'atenció al públic inclourà almenys un punt d'atenció accessible. Quan no existisca mobiliari es podrà disposar un punt de trucada accessible. El punt d'atenció accessible (com finestres, taquilles de venda al públic, taulells d'informació, etc.) quedarà integrat en el disseny del mobiliari d'ús general, i de manera que no quede situat en un espai residual. El mobiliari se situarà de forma lògica i ordenada, preferentment adossat als paraments i sense interferir en les zones de pas i circulació, de manera que no constitueixca un obstacle per a les persones amb discapacitat visual. El mobiliari no tindrà arestes vives ni serà de materials que els seus acabats puguen produir enlluernaments.

d) Plaça d'aparcament accessible: tot edifici o establiment amb aparcament propi comptarà amb el nombre de places d'aparcament accessibles que s'indica en la taula 3.

Taula 3. Nombre de places d'aparcament accessibles

Ús de l'edifici	Nombre de places d'aparcament accessibles
Residencial públic	1 per cada allotjament accessible
Comercial, pública concurrència, aparcament d'ús públic	1 per cada 33 places d'aparcament o fracció
Qualsevol altre ús	1 per cada 50 places d'aparcament o fracció, fins a 200 places i una plaça accessible més per cada 100 places addicionals o fracció.

superficie total no exceda de 50 m²), las puertas de acceso a estos recintos deberán cumplir las condiciones que se establecen para las puertas de un itinerario accesible. Las puertas de acceso a los recintos interiores comunicados entre si, en el caso de que existan, deberán cumplir también esta condición.

c) Los elementos accesibles, tales como plazas de aparcamiento accesibles, servicios higiénicos accesibles o plazas reservadas en salones de actos y en zonas de espera con asientos fijos.

2. El itinerario accesible cumplirá las condiciones establecidas en el CTE y las establecidas en el artículo 19 de este decreto.

Sección 2ª
Dotación y características de elementos accesibles

Artículo 18. Dotación de elementos accesibles

Los edificios dispondrán de los elementos accesibles, tales como plazas reservadas, entradas al vaso de las piscinas y mecanismos, conforme a la dotación establecida en el CTE. Los alojamientos, mobiliario fijo, plazas de aparcamiento y servicios higiénicos cumplirán las siguientes dotaciones que son más exigentes que las establecidas en el CTE:

a) Alojamiento accesible: los establecimientos de uso residencial público deberán disponer del número de alojamientos accesibles, que se indica en la tabla 2.

Tabla 2. Número de alojamientos accesibles

Número total de alojamientos	Número de alojamientos accesibles
De 1 a 50	1
De 51 a 100	2
De 101 a 150	4
De 151 a 200	6
De 201 a 250	8
Más de 250	1 más cada 50 o fracción

b) Habitaciones accesibles en uso Sanitario: todas las habitaciones de hospitalización y las habitaciones de los centros residenciales destinados a personas en situación de dependencia o a personas con discapacidad, así como sus aseos asociados, serán accesibles.

c) Mobiliario fijo de zonas de atención al público: el mobiliario fijo de zonas de atención al público incluirá al menos un punto de atención accesible. Cuando no exista mobiliario se podrá disponer un punto de llamada accesible. El punto de atención accesible (como ventanillas, taquillas de venta al público, mostradores de información, etc.) quedará integrado en el diseño del mobiliario de uso general y de forma que no quede situado en un espacio residual. El mobiliario se ubicará de forma lógica y ordenada, preferentemente adosado a los paramentos y sin interferir en las zonas de paso y circulación, de modo que no constituya un obstáculo para las personas con discapacidad visual. El mobiliario no tendrá cantos vivos ni será de materiales cuyos acabados puedan producir destlumbramientos.

d) Plaza de aparcamiento accesible: todo edificio o establecimiento con aparcamiento propio contará con el número de plazas de aparcamiento accesibles que se indica en la tabla 3.

Tabla 3. Número de plazas de aparcamiento accesibles

Uso del edificio	Número de plazas de aparcamiento accesibles
Residencial público	1 por cada alojamiento accesible
Comercial, pública concurrència, aparcamiento de uso público	1 por cada 33 plazas de aparcamiento o fracción
Cualquier otro uso	1 por cada 50 plazas de aparcamiento o fracción, hasta 200 plazas y una plaza accesible más por cada 100 plazas adicionales o fracción.

En tot cas	Almenys 1 plaça d'aparcament accessible per cada plaça reservada per a persones usuàries de cadira de rodes en auditoris, cines o salons d'actes, etc.
------------	--

e) Serveis higiènics accessibles: sempre que siga exigible l'existència de lavabos o de vestuaris per alguna disposició legal d'obligat compliment, existirà la dotació de serveis higiènics accessibles que s'indica en la taula 4, i es disposarà almenys un servei higiènic accessible en cada nucli de serveis higiènics (incrementant la dotació indicada en la taula 4, si calguera).

Taula 4. Nombre de serveis higiènics accessibles

Lavabos	1 lavabo accessible per cada 10 unitats o fracció de vàters instal·lats, podent ser d'ús compartit per a tots dos sexes.
En cada vestuari	1 cabina de vestuari accessible, 1 lavabo accessible i 1 dutxa accessible per cada 10 unitats o fracció dels instal·lats. En el cas que el vestuari no estiga distribuït en cabines individuals, es disposarà almenys 1 cabina accessible.

Article 19. Condicions dels elements accessibles

Els elements i espais, tals com punt d'atenció accessible, punt de trucada accessible, serveis higiènics accessibles, ascensors accessibles, que es disposen en l'edifici, compliran les característiques establides en el CTE. Els allotjaments accessibles, itineraris accessibles, mecanismes accessibles, places d'aparcament accessibles, i places reservades, a més de les característiques establides en el CTE, compliran les següents:

a) Allotjament accessible: complirà totes les característiques que li siguen aplicables de les exigibles als habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes i persones amb discapacitat auditiva, i en el cas d'existència de sistema d'alarma, aquest transmetrà senyals visuals visibles des de tot punt interior, inclòs el lavabo. A més, complirà el següent: en els dormitoris, vora els llits, almenys en un costat, l'espai lliure d'aproximació i transferència tindrà amplària major o igual a 1,20 m.

b) Itinerari accessible:
 Les portes en l'entrada principal a l'edifici, en les zones d'ús públic, així com en els itineraris que transcórreguen fins a l'interior dels allotjaments accessibles, tindrán una amplària de pas $\geq 0,90$ m, mesurada en el marc i aportada per no més d'una fulla, i en la seua posició de màxima obertura l'amplària lliure de pas serà:

- $\geq 0,85$ m en portes abatibles, amplària reduïda pel gruix de la fulla;
- $\geq 0,80$ m en portes corredisses, amplària mesurada entre el marc i el cantell de la fulla (vegeu fig. 3).

Els itineraris hauran de ser el més rectilini possible, comptant amb el menor nombre d'entrants i sortints i conservant la continuïtat almenys en un dels paraments per a facilitar l'orientació de les persones amb discapacitat visual usuàries de bastó.

c) Habitació accessible en ús Sanitari: tindrà un espai per a gir lliure d'obstacles de diàmetre 1,50 m, considerant el moblament de l'habitació. Vora els llits, almenys en un costat, existirà un espai lliure d'aproximació i transferència d'amplària major o igual que 1,20 m i un espai de pas als peus del llit d'amplària major o igual que 0,90 m. En el cas d'existència de sistema d'alarma, aquest transmetrà senyals acústics i visuals visibles des de tot punt interior, inclòs el lavabo.

d) Mecanismes accessibles: els extintors, per a facilitar-ne l'abast de qualsevol usuari en situació d'emergència, se situaran en les franjes d'altura establides per a mecanismes accessibles en el CTE i conforme a la reglamentació específica d'instal·lacions de protecció d'incendis vigent. Preferentment, se situaran encastrats, en cas contrari i, si sobresurten més de 15 cm, hauran de disposar d'elements fixos que hi restringisquen l'accés i en permeten la detecció pels bastons de persones amb discapacitat visual, o bé se situaran en aquells punts en els quals,

En todo caso	Al menos 1 plaza de aparcamiento accesible por cada plaza reservada para personas usuarias de silla de ruedas en auditorios, cines o salones de actos, etc.
--------------	---

e) Servicios higiénicos accesibles: siempre que sea exigible la existencia de aseos o de vestuarios por alguna disposición legal de obligado cumplimiento, existirá la dotación de servicios higiénicos accesibles que se indica en la tabla 4 y se dispondrá al menos un servicio higiénico accesible en cada núcleo de servicios higiénicos (incrementando la dotación indicada en la tabla 4 si fuera preciso).

Tabla 4. Número de servicios higiénicos accesibles

Aseos	1 aseo accesible por cada 10 unidades o fracción de inodoros instalados, pudiendo ser de uso compartido para ambos sexos.
En cada vestuario	1 cabina de vestuario accesible, 1 aseo accesible y 1 ducha accesible por cada 10 unidades o fracción de los instalados. En el caso de que el vestuario no esté distribuido en cabinas individuales, se dispondrá al menos 1 cabina accesible.

Artículo 19. Condiciones de los elementos accesibles

Los elementos y espacios, tales como punto de atención accesible, punto de llamada accesible, servicios higiénicos accesibles, ascensores accesibles, que se dispongan en el edificio, cumplirán las características establecidas en el CTE. Los alojamientos accesibles, itinerarios accesibles, mecanismos accesibles, plazas de aparcamiento accesibles, y plazas reservadas, además de las características establecidas en el CTE, cumplirán las siguientes:

a) Alojamiento accesible: cumplirá todas las características que le sean aplicables de las exigibles a las viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas y personas con discapacidad auditiva, y en el caso de existencia de sistema de alarma, este transmitirá señales visuales visibles desde todo punto interior, incluido el aseo. Además, cumplirá lo siguiente: en los dormitorios, junto a las camas, al menos en un lado, el espacio libre de aproximación y transferencia tendrá anchura mayor o igual que 1,20 m.

b) Itinerario accesible:
 Las puertas en la entrada principal al edificio, en las zonas de uso público, así como en los itinerarios que transcurran hasta el interior de los alojamientos accesibles, tendrán una anchura de paso $\geq 0,90$ m medida en el marco y aportada por no más de una hoja, y en su posición de máxima apertura la anchura libre de paso será:

- $\geq 0,85$ m en puertas abatibles, anchura reducida por el grosor de la hoja;
- $\geq 0,80$ m en puertas corredizas, anchura medida entre el marco y el canto de la hoja (véase figura 3).

Los itinerarios deberán ser lo más rectilíneos posibles, contando con el menor número de entrantes y salientes y conservando la continuidad al menos en uno de los paramentos para facilitar la orientación de las personas con discapacidad visual usuarias de bastón.

c) Habitación accesible en uso sanitario: dispondrá de un espacio para giro libre de obstáculos de diámetro 1,50 m considerando el amueblamiento de la habitación. Junto a las camas, al menos en un lado, existirá un espacio libre de aproximación y transferencia de anchura mayor o igual que 1,20 m y un espacio de paso a los pies de la cama de anchura mayor o igual que 0,90 m. En el caso de existencia de sistema de alarma, este transmitirá señales acústicas y visuales visibles desde todo punto interior, incluido el aseo.

d) Mecanismos accesibles: los extintores, para facilitar su alcance a cualquier usuario en situación de emergencia, se situarán en las franjas de altura establecidas para mecanismos accesibles en el CTE y conforme a la reglamentación específica de instalaciones de protección de incendios vigente. Preferentemente, se situarán encastrados, en caso contrario y si sobresalen más de 15 cm deberán disponer de elementos fijos que restrinjan el acceso hasta ellos y permitan su detección por los bastones de personas con discapacidad visual o bien se situarán en

sense perjudici de la seua funció, minimitzen el risc d'impacte: racons, eixamplaments, etc.

e) Plaça d'aparcament accessible: en edificis o establiments amb aparcament propi, les places d'aparcament accessibles en bateria i en línia compliran el que s'estableix en el CTE i a més, les places accessibles en línia disposaran d'un espai d'aproximació i transferència lateral d'amplària $\geq 1,20$ m, addicional a l'espai posterior. En totes les places d'aparcament accessibles es garantirà l'accés des de la zona de transferència fins a l'entrada a l'edifici de forma autònoma i segura. En el cas d'existència de voreres, les places se situaran al costat de passos de vianants amb guals, de manera que s'hi puga accedir directament des de les zones de transferència, o bé es realitzaran guals específics sense envair l'itinerari accessible que discorre per la vorera.

f) Places reservades en auditoris, cinemes, sales d'actes: les places reservades per a persones usuàries de cadira de rodes disposaran almenys d'un itinerari accessible a l'interior del recinte que les comuniqui amb les estrades i escenaris, i amb l'accés i eixida del recinte. En els casos en els quals el nombre de places reservades siga superior a dues, preferentment es disposaran de manera que s'oferisca varietat de vistes de llarg a llarg de la sala.

Article 20. Condicions de senyalització per a l'accessibilitat

Amb la finalitat de facilitar l'accés i la utilització independent, no-discriminària i segura dels edificis, els elements se senyalitzaran conforme a la dotació i condicions establides en el CTE i, a més, les condicions següents que són més exigents que les establides en el CTE:

a) En l'entrada principal es disposarà un directori amb informació sobre la ubicació dels elements accessibles d'ús públic i les zones d'ús públic existents en l'edifici.

b) En els itineraris accessibles d'ús públic, els recintes d'ús públic se senyalitzaran amb cartells informatius situats entorn de les seues portes o accessos, preferentment en el costat dret, a l'altura d'escombratge ergonòmic (entre 0,90 i 1,75 m).

c) El directori i els cartells informatius es dissenyaran seguint els estàndards de les normes tècniques corresponents, en particular, de la norma UNE 170002:2009, contrastaran cromàticament amb el parament sobre el qual se situen i, al seu torn, els caràcters o pictogrames utilitzats contrastaran amb el fons; la superfície d'acabat no produirà reflexos; la informació haurà de ser concisa, bàsica i amb símbols senzills, reconeguts internacionalment o dissenyats seguint criteris estàndard; la informació es facilitarà en braille i en macro caràcters en alt relleu; la tipografia serà fàcilment llegible i de reconeixement ràpid; la grandària de les lletres utilitzades estarà determinat per la distància a la qual hagen de ser llegides, d'acord amb la taula 5:

Taula 5. Grandària de les lletres en funció de la distància

Distància (m)	Grandària mínima (mm)	Grandària recomanable (mm)
5	70	140
4	56	110
3	42	84
2	28	56
1	14	28
0,5	7	14

d) En els replans de planta de les rampes de zones d'ús públic es disposarà una franja de paviment visual i tàctil en l'arrencada dels trams. Aquesta franja tindrà 80 cm de longitud en el sentit de la marxa, amplària la de l'itinerari i canaletes perpendiculars a l'eix de la rampa (vegeu figura 5). Les bandes senyalitzadores visuals i tàctils seran de color contrastat amb el paviment, amb relleu d'altura 3 ± 1 mm en interiors i 5 ± 1 mm en exteriors.

aquellos puntos en los que, sin perjuicio de su función, minimicen el riesgo de impacto: rincones, ensanchamientos, etc.

e) Plaza de aparcamiento accesible: en edificios o establecimientos con aparcamiento propio, las plazas de aparcamiento accesibles en batería y en línea cumplirán lo establecido en el CTE y además, las plazas accesibles en línea dispondrán de un espacio de aproximación y transferencia lateral de anchura $\geq 1,20$ m, adicional al espacio trasero. En todas las plazas de aparcamiento accesibles se garantizará el acceso desde la zona de transferencia hasta la entrada al edificio de forma autónoma y segura. En el caso de existencia de aceras, las plazas se situarán junto a pasos de peatones con vados, de forma que se pueda acceder directamente a ellos desde las zonas de transferencia, o bien se realizarán vados específicos sin invadir el itinerario accesible que discurre por la acera.

f) Plazas reservadas en auditorios, cines, salones de actos: las plazas reservadas para personas usuarias de silla de ruedas dispondrán al menos de un itinerario accesible en el interior del recinto que las comuniquen con los estrados y escenarios y con el acceso y salida del recinto. En los casos en los que el número de plazas reservadas sea superior a dos, preferentemente se dispondrán de forma que se ofrezca variedad de vistas a lo largo y a lo ancho de la sala.

Artículo 20. Condiciones de señalización para la accesibilidad

Con el fin de facilitar el acceso y la utilización independiente, no discriminatoria y segura de los edificios, los elementos se señalarán conforme a la dotación y condiciones establecidas en el CTE y además las siguientes condiciones que son más exigentes que las establecidas en el CTE:

a) En la entrada principal se dispondrá un directorio con información sobre la ubicación de los elementos accesibles de uso público y las zonas de uso público existentes en el edificio.

b) En los itinerarios accesibles de uso público, los recintos de uso público se señalarán con carteles informativos situados en el entorno de sus puertas o accesos, preferentemente en el lado derecho, a la altura de barrido ergonómico (entre 0,90 y 1,75 m).

c) El directorio y los carteles informativos se diseñarán siguiendo los estándares de las normas técnicas correspondientes, en particular, de la norma UNE 170002:2009, contrastarán cromáticamente con el paramento sobre el que se ubiquen y, a su vez, los caracteres o pictogramas utilizados contrastarán con el fondo; la superficie de acabado no producirá reflejos; la información deberá ser concisa, básica y con símbolos sencillos, reconocidos internacionalmente o diseñados siguiendo criterios estándar; la información se facilitará en braille y en macrocaracteres en alto relieve; la tipografía será fácilmente legible y de reconocimiento rápido; el tamaño de las letras utilizadas estará determinado por la distancia a la que deban ser leídas, de acuerdo con la tabla 5:

Tabla 5. Tamaño de las letras en función de la distancia

Distancia (m)	Tamaño mínimo (mm)	Tamaño recomendable (mm)
5	70	140
4	56	110
3	42	84
2	28	56
1	14	28
0,5	7	14

d) En las mesetas de planta de las rampas de zonas de uso público se dispondrá una franja de pavimento visual y táctil en el arranque de los tramos. Dicha franja tendrá 80 cm de longitud en el sentido de la marcha, anchura la del itinerario y acanaladuras perpendiculares al eje de la rampa (véase figura 5). Las bandas señalizadoras visuales y táctiles serán de color contrastado con el pavimento, con relieve de altura 3 ± 1 mm en interiores y 5 ± 1 mm en exteriores.

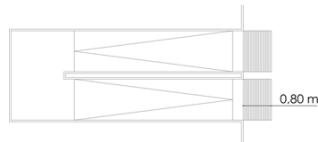

Figura 5. Exemple de senyalització de rampa.

Secció 3a
Condicions de seguretat

Article 21. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat d'utilització

Es limitarà el risc que les persones usuàries patiscuen danys immediats en l'ús previst dels edificis, com és el risc de caiguda, impacte o atrapament amb elements fixos o practicables de l'edifici, el causat per il·luminació inadequada o per situacions amb alta ocupació, el risc d'ofegament, així com el risc causat per vehicles en moviment. Per a això es compliran les condicions establides en el CTE, i a més les condicions següents, que són més exigents que les establides en el CTE:

- a) Escales d'ús general: els graons disposaran de contrapetja i mancaran de bossell.
- b) Passamans: tindran un disseny ergonòmic, preferentment circular de diàmetre comprès entre 4 i 5 cm. En les escales d'ús general i en les rampes en les quals el passamà es prolongue 30 cm en horitzontal, per al suport de les persones amb mobilitat reduïda i advertiment tàctil de les persones amb discapacitat visual, s'evitarà la seua interferència amb la circulació transversal. A més, el seu disseny limitarà el risc que la roba s'enganxe, per exemple, mitjançant la seua rematada cap avall o prolongació fins al sòl, almenys en les bandes que no estiguen al costat de parets.

Article 22. Condicions d'accessibilitat vinculades a la seguretat en situacions d'emergència

Amb la finalitat de reduir a límits acceptables el risc que les persones usuàries d'un edifici patiscuen danys derivats d'un incendi o d'una altra situació d'emergència, els edificis compliran les condicions establides en la normativa vigent. En particular, es compliran les condicions establides en el DB SI del CTE per a l'evacuació de persones amb discapacitat, la senyalització i la dotació d'instal·lacions de protecció en cas d'incendi.

TÍTOL II
Accessibilitat en els espais públics urbanitzats
i en els espais públics naturals

CAPÍTOL I
Accessibilitat en els espais públics urbanitzats

Article 23. Condicions generals

1. Els espais públics urbanitzats de nou desenvolupament es projectaran, construiran, mantindran i utilitzaran de manera que es complisquen les condicions establides en el present capítol i en l'Ordre Ministerial per la qual es desenvolupa el document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats (OM).
2. Els termes utilitzats en el present títol, com a itinerari per a viants accessible, banc accessible, paviment tàctil indicador, etc., es corresponen amb allò definit en l'OM.

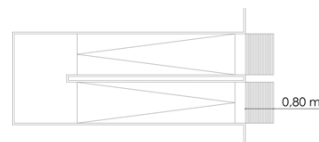

Figura 5. Ejemplo de señalización de rampa.

Sección 3ª
Condiciones de seguridad

Artículo 21. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad de utilización

Se limitará el riesgo de que las personas usuarias sufran daños inmediatos en el uso previsto de los edificios, como es el riesgo de caída, impacto o atrapamiento con elementos fijos o practicables del edificio, el causado por iluminación inadecuada o por situaciones con alta ocupación, el riesgo de ahogamiento, así como el riesgo causado por vehículos en movimiento. Para ello se cumplirán las condiciones establecidas en el CTE, y además las siguientes condiciones, que son más exigentes que las establecidas en el CTE:

- a) Escaleras de uso general: los peldaños dispondrán de tabicas y carecerán de bossel.
- b) Pasamanos: tendrán un diseño ergonómico, preferentemente circular de diámetro comprendido entre 4 y 5 cm. En las escaleras de uso general y en las rampas en las que el pasamanos se prolongue 30 cm en horizontal para el apoyo de las personas con movilidad reducida y advertencia táctil de las personas con discapacidad visual, se evitará su interferencia con la circulación transversal. Además, su diseño limitará el riesgo de que la ropa se enganche, por ejemplo, mediante su remate hacia abajo o prolongación hasta el suelo, al menos en los lados que no estén junto a paredes.

Artículo 22. Condiciones de accesibilidad vinculadas a la seguridad en situaciones de emergencia

Con el fin de reducir a límites aceptables el riesgo de que las personas usuarias de un edificio sufran daños derivados de un incendio o de otra situación de emergencia, los edificios cumplirán las condiciones establecidas en la normativa vigente. En particular, se cumplirán las condiciones establecidas en el DB SI del CTE para la evacuación de personas con discapacidad, la señalización y la dotación de instalaciones de protección en caso de incendio.

TÍTULO II
Accesibilidad en los espacios públicos urbanizados
y en los espacios públicos naturales

CAPÍTULO I
Accesibilidad en los espacios públicos urbanizados

Artículo 23. Condiciones generales

1. Los espacios públicos urbanizados de nuevo desarrollo se proyectarán, construirán, mantendrán y utilizarán de forma que se cumplan las condiciones establecidas en el presente capítulo y en la orden ministerial por la que se desarrolla el documento técnico de condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y utilización de los espacios públicos urbanizados (OM).
2. Los términos utilizados en el presente título, como itinerario peatonal accesible, banco accesible, pavimento táctil indicador, etc., se corresponden con lo definido en la OM.

Article 24. Intervenció en els espais públics urbanitzats existents

En les intervencions en els espais públics urbanitzats existents, s'aplicaran les condicions establides en aquest decret per als espais públics urbanitzats de nou desenvolupament amb les particularitats següents:

a) En les operacions de reforma, aquestes condicions han d'aplicar-se als elements de l'espai públic urbanitzat modificats per la reforma.

b) Quan en les intervencions en espais públics urbanitzats existents l'aplicació de les condicions establides en aquest decret no siga urbanísticament o tècnicament viable, com és el cas de determinades zones de valor històric-artístic, determinats espais urbans consolidats o casos en els quals les condicions topogràfiques del terreny o la distància entre façanes no ho permeten, s'hauran de realitzar els ajustos raonables que faciliten el grau més gran possible d'adequació efectiva, la qual cosa haurà de justificar-se tècnicament, i vindrà acompanyats de les adequades mesures complementàries o compensatòries de seguretat.

En aquests casos es podrà considerar com a ajust raonable l'aplicació de les toleràncies admissibles establides en l'Annex III d'aquest decret, així com la flexibilització de determinats paràmetres tècnics referits a elements i espais de l'espai públic urbanitzat respecte a l'estricta compliment de les condicions reglamentàries, sempre que es justifique tècnicament com a millora en nom de l'accessibilitat universal i es prenguen les adequades mesures complementàries o compensatòries de seguretat.

La justificació de la solució concreta en la qual s'hagen adoptat les toleràncies admissibles i altres mesures excepcionals de flexibilització, haurà d'incloure's documentalment en el projecte subscrit per tècnic o tècnica competent, i ser presentada davant l'autoritat competent, en la tramitació administrativa que procedisca per a l'execució de les obres.

Secció 1a
Itinerari per a vianants accessible

Article 25. Condicions de l'itinerari per a vianants accessible

1. Els itineraris per a vianants accessibles i les plataformes úniques d'ús mixt compliran les condicions establides en l'OM i, a més, les característiques establides en el present article que són complementàries a les establides en l'OM.

2. Itineraris per a vianants accessibles:

a) L'altura del rastell de les voreres no haurà de superar 0,12 m excepte en les plataformes d'accés a transport públic que s'ajustarà als requisits dels mitjans de transport. El rastell no tindrà aresta viva.

b) Al llarg de l'itinerari per a vianants accessible hauran de preveure's àrees de descans, preferentment en intervals no superiors a 100 m; les àrees de descans disposaran de, almenys, un banc accessible.

c) Preferentment, el traçat oferirà una visual clara i serà el més rectilini possible per a afavorir l'orientació de totes les persones.

d) No s'admetran volats o sortints de les façanes de les edificacions quan es projecten més de 0,10 metres sobre l'itinerari i estiguen situats a menys de 2,20 m d'altura i, en tot cas, si la seua projecció és menor de 0,10 m, quan puguen suposar perill per la seua forma o ubicació per a les persones vianants.

3. Plataformes úniques d'ús mixt (usos per a vianants i vehicular al mateix nivell): no s'autoritzaran sense que complisquen les condicions de seguretat per a les persones, especialment per a les persones amb discapacitat, o quan perjudiquen, en el seu disseny, el trànsit per a vianants, que en tot cas hi tenen preferència. En particular, compliran les condicions següents:

a) Quan la plataforma tinga una amplària major a 5,00 m, es delimitaran les zones preferents per a vianants a banda i banda del carril vehicular, per les quals discorrerà l'itinerari per a vianants accessible; per a això es disposaran franges de paviment tàctil indicador d'avertiment contínues en tot el recorregut, d'amplària 0,40 m, de color contrastat. Si l'amplària de la via ho permet, com a alternativa a les franges de paviment, es podran col·locar elements de mobiliari urbà de forma alineada; en el cas que se supere una separació d'1,80 m entre els elements

Artículo 24. Intervención en los espacios públicos urbanizados existentes

En las intervenciones en los espacios públicos urbanizados existentes, se aplicarán las condiciones establecidas en este decreto para los espacios públicos urbanizados de nuevo desarrollo con las siguientes particularidades:

a) En las operaciones de reforma, estas condiciones deben aplicarse a los elementos del espacio público urbanizado modificados por la reforma.

b) Cuando en las intervenciones en espacios públicos urbanizados existentes la aplicación de las condiciones establecidas en este decreto no sea urbanística o técnicamente viable, como por ejemplo, en determinadas zonas de valor histórico-artístico, determinados espacios urbanos consolidados o casos en los que las condiciones topográficas del terreno o la distancia entre fachadas no lo permitan, se deberán realizar los ajustes razonables que faciliten el mayor grado posible de adecuación efectiva, lo que deberá justificarse técnicamente, y venir acompañados de las adecuadas medidas complementarias o compensatorias de seguridad.

En estos casos se podrá considerar como ajuste razonable la aplicación de las tolerancias admisibles establecidas en el anexo III de este decreto, así como la flexibilización de determinados parámetros técnicos referidos a elementos y espacios del espacio público urbanizado respecto al estricto cumplimiento de las condiciones reglamentarias, siempre que se justifique técnicamente como mejora en aras de la accesibilidad universal y se tomen las adecuadas medidas complementarias o compensatorias de seguridad.

La justificación de la solución concreta en la que se hayan adoptado las tolerancias admisibles y otras medidas excepcionales de flexibilización, deberá incluirse documentalment en el proyecto suscrito por técnico o técnica competente, y ser presentada ante la autoridad competente, en la tramitación administrativa que proceda para la ejecución de las obras.

Sección 1ª
Itinerario peatonal accesible

Artículo 25. Condiciones del itinerario peatonal accesible

1. Los itinerarios peatonales accesibles y las plataformas únicas de uso mixto cumplirán las condiciones establecidas en la OM y, además, las características establecidas en el presente artículo que son complementarias a las establecidas en la OM.

2. Itinerarios peatonales accesibles:

a) La altura del bordillo de las aceras no deberá superar 0,12 m salvo en las plataformas de acceso a transporte público que se ajustará a los requisitos de los medios de transporte. El bordillo no tendrá arista viva.

b) A lo largo del itinerario peatonal accesible deberán preverse áreas de descanso, preferentemente en intervalos no superiores a 100 m; las áreas de descanso dispondrán de, al menos, un banco accesible.

c) Preferentemente, el trazado ofrecerá una visuales claras y será lo más rectilíneo posible para favorecer la orientación de todas las personas.

d) No se admitirán vuelos o salientes de las fachadas de las edificaciones cuando se proyecten más de 0,10 metros sobre el itinerario y estén situados a menos de 2,20 m de altura y, en todo caso, si su proyección es menor de 0,10 m, cuando puedan suponer peligro por su forma o ubicación para las personas viandantes.

3. Plataformas únicas de uso mixto (usos peatonal y vehicular al mismo nivel): no se autorizarán sin que cumplan las condiciones de seguridad para las personas, en especial para las personas con discapacidad, o cuando perjudiquen en su diseño al tránsito peatonal, que en todo caso tiene preferencia. En particular, cumplirán las siguientes condiciones:

a) Cuando la plataforma tenga una anchura mayor a 5,00 m, se delimitarán las zonas preferentes peatonales a ambos lados del carril vehicular, por las que discurrirá el itinerario peatonal accesible; para ello se dispondrán franjas de pavimento táctil indicador de advertencia continuas en todo el recorrido, de anchura 0,40 m, de color contrastado. Si la anchura de la vía lo permite, como alternativa a las franjas de pavimento, se podrán colocar elementos de mobiliario urbano de forma alineada; en el caso de que se supere una separación de 1,80 m entre los

de mobiliari s'alternaran amb una franja de paviment tàctil indicador d'avertiment.

b) Els punts d'encreuament entre l'itinerari per a vianants i el vehicular es disposaran en perpendicular al traçat de la plataforma i no en angles o xamfrans i compliran la resta de condicions de passos de vianants, a més se senyalitzaran amb una franja de paviment tàctil indicador direccional d'una amplària de 0,80 m entre la línia de façana i el paviment tàctil indicador d'avertiment que delimita el carril vehicular. Aquest tipus de senyalització es disposarà de forma perpendicular a les zones segures de trànsit per a vianants.

c) Es disposarà senyalització vertical i horitzontal de prioritat per a vianants d'avís als vehicles, i de límit de velocitat, comprensible i visible des de diferents ubicacions.

Secció 2a
Àrees d'estada

Article 26. Condicions dels parcs, jardins i sectors de joc

1. Per a facilitar a totes les persones un ús no discriminatori, independentment i segur, els parcs, jardins i sectors de joc compliran les condicions establides en l'OM i, a més, les característiques establides en el present article que són complementàries a les establides en l'OM.

2. Parcs i jardins:

a) Les zones enjardinades confrontants amb l'itinerari per a vianants accessible que no se situen a un nivell superior, disposaran d'un rastell perimetral d'altura mínima de 5 cm en els seus costats adjacents a l'itinerari per a vianants; quedant prohibida la seua delimitació amb elements no rígids o estables, com cables o cordes.

b) Es disposarà, com a mínim, un suport isquiàtic per cada cinc bancs o fracció.

3. Sectors de joc:

a) Els parcs infantils hauran d'estar protegits del trànsit de vehicles, bé mitjançant tanca o vegetació, bé mitjançant distanciament.

b) La disposició de taules de jocs accessibles en els sectors de joc serà, com a mínim, una unitat de cada cinc taules o fracció.

c) El paviment dels sectors de joc serà drenant, estable i, en el cas de parcs infantils, amortidor de caigudes i divers en colors i formes, per a ajudar a diferenciar les diferents àrees de jocs; així mateix, es disposarà un paviment ferm per a permetre la deambulació a tots els jocs.

d) Disposaran d'àrees de descans amb bancs accessibles.

e) Disposaran d'un nivell mínim d'il·luminació a nivell del sòl de 50 luxes.

f) Es disposarà senyalització informativa, que complirà les condicions de l'article 34.

g) Els elements de joc hauran de complir el que s'estableix en la seua reglamentació específica. Almenys, existirà un element de joc accessible, preferentment de tipus dinàmic, per cada quatre unitats o fracció perquè els infants amb mobilitat reduïda puguen jugar de manera autònoma. Es considera joc accessible per a infants amb mobilitat reduïda aquell element que permet el seu ús sense l'ajuda de tercera persona, i sense prescindir del seu producte de suport (croses, caminador, cadira de rodes manual o motoritzada, etc.). S'entén per joc dinàmic el que genera moviment en introduir-se una persona en el seu interior (com els vaivens, carrusells giratoris, circuits amb rampes, etc.).

Article 27. Condicions de les platges urbanes

1. Les platges urbanes compliran les condicions establides en l'OM i, a més, les característiques establides en el present article que són complementàries a les establides en l'OM.

2. Les platges urbanes s'inclouran en l'àmbit d'aplicació dels plans d'accessibilitat municipals. Almenys, una de les platges determinada com a viable per a ser accessible disposarà d'un punt accessible per a totes les persones. El punt accessible se situarà en zones que compten amb serveis d'informació, vigilància i salvament.

3. Accés a la zona de platja on se situa el punt accessible:

a) Parades de transport públic: en el cas d'existència de parades i marquesines d'espera del transport públic per a accedir a aquestes zones

elementos de mobiliario se alternarán con una franja de pavimento táctil indicador de advertencia.

b) Los puntos de cruce entre el itinerario peatonal y el vehicular se dispondrán en perpendicular al trazado de la plataforma y no en ángulos o chaflanes y cumplirán el resto de condiciones de pasos de peatones, además se señalizarán con una franja de pavimento táctil indicador direccional de una anchura de 0,80 m entre la línea de fachada y el pavimento táctil indicador de advertencia que delimita el carril vehicular. Este tipo de señalización se dispondrá de forma perpendicular a las zonas seguras de tránsito peatonal.

c) Se dispondrá señalización vertical y horizontal de prioridad peatonal de aviso a los vehículos, y de límite de velocidad, comprensible y visible desde diferentes ubicaciones.

Sección 2ª
Áreas de estancia

Artículo 26. Condiciones de los parques, jardines y sectores de juego

1. Para facilitar a todas las personas un uso no discriminatorio, independiente y seguro, los parques, jardines y sectores de juego cumplirán las condiciones establecidas en la OM y, además, las características establecidas en el presente artículo que son complementarias a las establecidas en la OM.

2. Parques y jardines:

a) Las zonas ajardinadas colindantes con el itinerario peatonal accesible que no se sitúen a un nivel superior, dispondrán de un bordillo perimetral de altura mínima de 5 cm en sus lados adyacentes al itinerario peatonal; quedando prohibida su delimitación con elementos no rígidos o estables, como cables o cuerdas.

b) Se dispondrá, como mínimo, un apoyo isquiático por cada cinco bancos o fracción.

3. Sectores de juego:

a) Los parques infantiles deberán estar protegidos del tráfico de vehículos, bien mediante vallado o vegetación, bien mediante distanciamiento.

b) La disposición de mesas de juegos accesibles en los sectores de juego será, como mínimo, una unidad de cada cinco mesas o fracción.

c) El pavimento de los sectores de juego será drenante, estable y, en el caso de parques infantiles, amortiguador de caídas y diverso en colores y formas para ayudar a diferenciar las distintas áreas de juegos; asimismo se dispondrá un pavimento firme para permitir la deambulación a todos los juegos.

d) Dispondrán de áreas de descanso con bancos accesibles.

e) Dispondrán de un nivel mínimo de iluminación a nivel del suelo de 50 luxes.

f) Se dispondrá señalización informativa, que cumplirá las condiciones del artículo 34.

g) Los elementos de juego deberán cumplir lo establecido en su reglamentación específica. Al menos existirá un elemento de juego accesible, preferentemente de tipo dinámico, por cada cuatro unidades o fracción para que los niños y niñas con movilidad reducida puedan jugar de manera autónoma. Se considera juego accesible para niños y niñas con movilidad reducida aquel elemento que permite su uso sin ayuda de tercera persona y sin prescindir de su producto de apoyo (muletas, andador, silla de ruedas manual o motorizada, etc.). Se entiende por juego dinámico el que genera movimiento al introducirse una persona en su interior (como los vaivenes, carruseles giratorios, circuitos con rampas, etc.).

Artículo 27. Condiciones de las playas urbanas

1. Las playas urbanas cumplirán las condiciones establecidas en la OM y, además, las características establecidas en el presente artículo que son complementarias a las establecidas en la OM.

2. Las playas urbanas se incluirán en el ámbito de aplicación de los planes de accesibilidad municipales. Al menos una de las playas determinada como viable para ser accesible dispondrá de un punto accesible para todas las personas. El punto accesible se situará en zonas que cuentan con servicios de información, vigilancia y salvamento.

3. Acceso a la zona de playa donde se sitúa el punto accesible:

a) Paradas de transporte público: en el caso de existencia de paradas y marquesinas de espera del transporte público para acceder a estas

de platja, aquestes parades estaran comunicades amb l'accés mitjançant un itinerari per a vianants accessible. Aquest itinerari estarà senyalitzat per a persones amb discapacitat visual, amb una franja guia de color blau de 0,40 m d'amplada des de la parada de transport públic fins a l'accés a la platja.

b) Places d'aparcament reservades: es disposarà, almenys, de 6 places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda properes a l'accés a aquesta zona de platja; les places estaran comunicades amb l'accés mitjançant un itinerari per a vianants accessible.

c) Itinerari per a vianants accessible: l'itinerari per a les persones vianants per a accedir a la platja serà accessible i, en el cas que l'accés a aquesta zona de platja no estiga delimitat, per tractar-se d'un espai obert al qual es pot accedir des de qualsevol punt de la vorera, passeig, etc., aquest accés se senyalitzarà mitjançant una franja de paviment tàctil indicador direccional d'amplària 0,80 m, enfrontada amb l'accés i disposada en la direcció transversal a la marxa.

d) Senyalització i informació: els elements i itineraris esmentats en el present apartat disposaran de senyalització visual i tàctil, en forma de cartells, que indiquen com a mínim la direcció cap a la platja, la distància del recorregut, els serveis de què disposa la platja i quins són accessibles; a més, en les parades i marquesines d'espera del transport públic s'indicaran els horaris o freqüència dels serveis.

4. Zona de platja:

a) Itinerari accessible sobre l'arena: es disposaran passarel·les o infraestructures de tipus fix en el tram de platja que queda per damunt de la línia de pleamar, realitzades a base de taulers fermament ancorats al sòl i, preferentment, es completaran amb trams no fixos fins a aproximadament 5 m de la riba del mar, de taulers enrotllables; els taulons es col·locaran perpendiculars al sentit de circulació amb una separació màxima entre ells de 15 mm; l'amplària lliure de pas de l'itinerari fix serà de 2,40 m i el pendent màxim del 6 %, excepte si existeixen dunes a superar, en aquest cas el pendent haurà de complir el límit màxim establert per a les rampes accessibles.

b) Mobiliari: en cada punt accessible es disposarà almenys el mobiliari següent, al qual es podrà accedir mitjançant un itinerari accessible de les característiques esmentades en l'apartat anterior: una zona d'ombra, serveis higiènics accessibles i papereres accessibles. A més podrà preveure's la instal·lació de taquilles accessibles, la dotació de les quals s'establirà conforme al nombre de persones usuàries previst.

La zona d'ombra es disposarà sobre una base estable i estarà equipada amb dos tendals de superfície mínima igual a 3 m per 6 m cadascun o huit ombrel·les fixes de 3 m de diàmetre cadascuna.

Els serveis higiènics disposaran almenys d'un lavabo, una dutxa i un vestuari accessibles per a ús individual, en una cabina o diverses independents, que s'instal·laran sobre una superfície estable i anivellada.

Les papereres accessibles se situaran properes a les zones d'estada.

En cas d'existència, les taquilles accessibles disposaran davant d'elles d'un espai lliure d'obstacles en el qual pugui inscriure's un cercle d'1,50 m de diàmetre, que permeti el gir i l'abast lateral, el mecanisme d'obertura se situarà a una altura compresa entre 0,70 i 1,20 m i el seu accionament serà per pressió o palanca.

A més, es disposarà d'un magatzem per a guardar el material mòbil al final de la temporada, que podrà ser el mateix vestuari.

c) Productes de suport: en cada punt de platja accessible existirà almenys una cadira de rodes per a la dutxa, dues cadires amfibies i parells de croses amfibies de diferents grandàries, que faciliten l'accés al mar a les persones amb discapacitat, i un telèfon mòbil per a l'organització i comunicat d'avisos.

d) Serveis: els serveis d'ús públic amb què s'equipe aquesta zona de platja seran accessibles i es podrà accedir-hi mitjançant almenys un itinerari accessible.

5. Zona de bany segura: se senyalitzarà mitjançant dues boies a una distància de la riba de 25 m, sempre que la profunditat no supere 1,40 m, separades entre si 25 m.

6. L'organització que l'ajuntament estableix gestionarà el punt accessible. S'entén per organització el grup de persones que disposa d'un pla de funcionament, horari i període de temps durant el qual quede garantida la prestació del servei, així com d'un pla d'emergència per als casos d'incidències o accidents. L'organització vetlarà perquè es

zons de playa, dichas paradas estarán comunicadas con el acceso mediante un itinerario peatonal accesible. Dicho itinerario estará señalizado para personas con discapacidad visual con una franja guía de color azul de 0,40 m de ancho desde la parada de transporte público hasta el acceso a la playa.

b) Plazas de aparcamiento reservadas: se dispondrá de, al menos, 6 plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida próximas al acceso a esta zona de playa; las plazas estarán comunicadas con el acceso mediante un itinerario peatonal accesible.

c) Itinerario peatonal accesible: el itinerario peatonal para acceder a la playa será accesible y, en el caso de que el acceso a esta zona de playa no esté delimitado, por tratarse de un espacio abierto al que se puede acceder desde cualquier punto de la acera, paseo, etc., dicho acceso se señalizará mediante una franja de pavimento táctil indicador direccional de anchura 0,80 m, enfrontada con el acceso y dispuesta en la dirección transversal a la marcha.

d) Señalización e información: los elementos e itinerarios mencionados en el presente apartado dispondrán de señalización visual y táctil, en forma de carteles, que indiquen como mínimo la dirección hacia la playa, la distancia del recorrido, los servicios de que dispone la playa y cuáles son accesibles; además, en las paradas y marquesinas de espera del transporte público se indicarán los horarios o frecuencia de los servicios.

4. Zona de playa:

a) Itinerario accesible sobre la arena: se dispondrán pasarelas o infraestructuras de tipo fijo en el tramo de playa que queda por encima de la línea de pleamar, realizadas a base de tabloncillos firmemente anclados al suelo, y preferentemente, se completarán con tramos no fijos hasta aproximadamente 5 m de la orilla del mar, de tabloncillos enrollables; los tabloncillos se colocarán perpendiculares al sentido de circulación con una separación máxima entre ellos de 15 mm; la anchura libre de paso del itinerario fijo será de 2,40 m y la pendiente máxima del 6 %, excepto si existen dunas que superar, en cuyo caso la pendiente deberá cumplir el límite máximo establecido para las rampas accesibles.

b) Mobiliario: en cada punto accesible se dispondrá al menos el siguiente mobiliario, al que se podrá acceder mediante un itinerario accesible de las características mencionadas en el apartado anterior: una zona de sombra, servicios higiénicos accesibles y papeleras accesibles. Además podrá preverse la instalación de taquillas accesibles, cuya dotación se establecerá conforme al número de personas usuarias previsto.

La zona de sombra se dispondrá sobre una base estable y estará equipada con dos toldos de superficie mínima igual a 3 m por 6 m cada uno u ocho sombrillas fijas de 3 m de diámetro cada una.

Los servicios higiénicos dispondrán al menos de un aseo, una ducha y un vestuario accesibles para uso individual, en una cabina o varias independientes, que se instalarán sobre una superficie estable y nivelada.

Las papeleras accesibles se situarán próximas a las zonas de estancia.

En caso de existencia, las taquillas accesibles dispondrán delante de ellas de un espacio libre de obstáculos en el que pueda inscribirse un círculo de 1,50 m de diámetro que permita el giro y el alcance lateral, el mecanismo de apertura se situará a una altura comprendida entre 0,70 y 1,20 m y su accionamiento será por presión o palanca.

Además, se dispondrá de un almacén para guardar el material móvil al final de la temporada, que podrá ser el propio vestuario.

c) Productos de apoyo: en cada punto de playa accesible existirá al menos una silla de ruedas para la ducha, dos sillas anfibia y pares de muletas anfibia de distintos tamaños que faciliten el acceso al mar a las personas con discapacidad y un teléfono móvil para la organización y comunicado de avisos.

d) Servicios: los servicios de uso público con que se equipe esta zona de playa serán accesibles y se podrá acceder a ellos mediante al menos un itinerario accesible.

5. Zona de baño segura: se señalizará mediante dos boyas a una distancia de la orilla de 25 m, siempre que la profundidad no supere 1,40 m, separadas entre si 25 m.

6. La organización que el ayuntamiento establezca gestionará el punto accesible. Se entiende por organización el grupo de personas que disponga de un plan de funcionamiento, horario y periodo de tiempo durante el cual quede garantizada la prestación del servicio, así como de un plan de emergencia para los casos de incidencias o accidentes. La

compliquen les condicions d'accessibilitat establides anteriorment, i a més les següents:

a) Disposarà dels productes de suport esmentats en l'apartat 4.c d'aquest article.

b) Establirà la zona de bany segura on considere que pot garantir l'assistència a les persones banyistes a les quals presta ajuda, aquesta zona estarà senyalitzada conforme al que s'estableix en el paràgraf 5.

c) Tindrà previst un sistema d'ajuda a les persones que s'estiguen banyant, que facilite la seua eixida de l'aigua quan consideren finalitzat el bany, i sobretot en cas d'emergència.

d) Tindrà a la disposició de les persones usuàries i autoritats la documentació constituïda pels esmentats plans d'actuació, d'emergència, períodes i horaris disponibles, així com els recursos humans i el catàleg de productes de suport i serveis que oferisquen.

e) Establirà les normes d'ús que estime oportunes i informará sobre elles a les persones usuàries.

Secció 3a Elements d'urbanització

Article 28. Condicions generals dels elements d'urbanització

1. Es consideren elements comuns d'urbanització les peces, parts i objectes recognoscibles individualment que componen l'espai públic urbanitzat d'ús per a vianants, tals com pavimentació, sanejament, clauvegueram, distribució d'energia elèctrica, gas, xarxes de telecomunicacions, proveïment i distribució d'aigües, enllumenat públic, jardineria, i totes aquelles que materialitzen les previsions dels instruments d'ordenació urbanística.

2. Els elements d'urbanització compliran les condicions generals de disseny, col·locació i manteniment establides en l'OM i, a més, les característiques establides en el present article que són complementàries a les establides en l'OM.

3. El paviment de l'itinerari per a vianants accessible, inclòs el de les rampes i els guals per a vianants, així com el de les escales, serà antilliscant en sec i en mullat; el valor de resistència al lliscament serà major o igual a 45 determinat segons la norma UNE-ENV 12633:2003.

4. Les reixetes i tapes d'instal·lació a nivell del sòl, hauran de ser resistents a la deformació i, en la mesura possible, antilliscants.

5. Els guals vehiculars compliran les condicions següents:

a) Es dissenyaran de manera que mantinguen alineat l'encintat de voreres, per a no envair la zona de la calçada.

b) No es col·locarà paviment tàctil indicador d'avertiment ni direccional en el vado vehicular, perquè les persones amb discapacitat visual no el confonguen amb el gual d'ús per a vianants.

6. Les rampes en l'itinerari per a vianants accessible compliran les condicions següents:

a) Preferiblement aniran acompanyades d'una escala alternativa.

b) Les rampes disposaran, en tots dos costats, d'un sòcol o element de protecció lateral de 10 cm d'altura en les seues vores lliures; així mateix els passamanos compliran les condicions de l'article 31 paràgraf 6.

c) Els trams de les rampes tindran una amplària mínima lliure de pas d'1,80 m i una longitud màxima, en projecció horitzontal, de 9,00 m.

d) Els espais existents d'altura inferior a 2,20 m sota les rampes hauran d'estar protegits; aquesta protecció podrà materialitzar-se disposant elements fixos que hi restringisquen l'accés i en permeten la detecció pels bastons de persones amb discapacitat visual.

7. Les escales compliran les condicions següents:

a) Les escales que servisquen d'alternativa de pas a una rampa o a un sistema alternatiu situat en l'itinerari per a vianants accessible, hauran de situar-se confrontants o pròximes a aquests.

b) Excepcionalment, podran ser corbes, en aquest cas compliran les condicions especificades en el CTE.

c) Els espais existents d'altura inferior a 2,20 m sota les escales hauran d'estar protegits; aquesta protecció podrà materialitzar-se disposant elements fixos que hi restringisquen l'accés i en permeten la detecció pels bastons de persones amb discapacitat visual.

d) Els passamanos compliran les condicions de l'article 31, paràgraf 6.

organització velará para que se cumplan las condiciones de accesibilidad establecidas anteriormente y además las siguientes:

a) Dispondrá de los productos de apoyo mencionados en el apartado 4 c) de este artículo.

b) Establecerá la zona de baño segura donde considere que puede garantizar la asistencia a las personas bañistas a las que presta ayuda; esta zona estará señalizada conforme a lo establecido en el párrafo 5.

c) Tendrá previsto un sistema de ayuda a las personas que se estén bañando, que facilite su salida del agua cuando consideren finalizado el baño y sobre todo en caso de emergencia.

d) Tendrá a disposición de las personas usuarias y autoridades la documentación constituída por los mencionados planes de actuación, emergencia, periodos y horarios disponibles, así como los recursos humanos y el catálogo de productos de apoyo y servicios que ofrezcan.

e) Establecerá las normas de uso que estime oportunas e informará sobre ellas a las personas usuarias.

Sección 3ª Elementos de urbanización

Artículo 28. Condiciones generales de los elementos de urbanización

1. Se consideran elementos comunes de urbanización las piezas, partes y objetos reconocibles individualmente que componen el espacio público urbanizado de uso peatonal, tales como pavimentación, saneamiento, alcantarillado, distribución de energía eléctrica, gas, redes de telecomunicaciones, abastecimiento y distribución de aguas, alumbrado público, jardinería, y todas aquellas que materialicen las previsiones de los instrumentos de ordenación urbanística.

2. Los elementos de urbanización cumplirán las condiciones generales de diseño, colocación y mantenimiento establecidas en la OM y, además, las características establecidas en el presente artículo que son complementarias a las establecidas en la OM.

3. El pavimento del itinerario peatonal accesible, incluido el de las rampas y los vados peatonales, así como el de las escaleras, será antideslizante en seco y en mojado; el valor de resistencia al deslizamiento será mayor o igual a 45 determinado según la norma UNE-ENV 12633:2003.

4. Las rejillas y tapes de instalación a nivel de suelo, deberán ser resistentes a la deformación y en la medida de lo posible antideslizantes.

5. Los vados vehiculares cumplirán las siguientes condiciones:

a) Se diseñarán de forma que mantengan alineado el encintado de aceras, para no invadir la zona de la calzada.

b) No se colocará pavimento táctil indicador de advertencia ni direccional en el vado vehicular, para que las personas con discapacidad visual no lo confundan con el vado de uso peatonal.

6. Las rampas en el itinerario peatonal accesible cumplirán las siguientes condiciones:

a) Preferiblemente irán acompañadas de una escalera alternativa.

b) Las rampas dispondrán, en ambos lados, de un zócalo o elemento de protección lateral de 10 cm de altura en sus bordes libres; asimismo los pasamanos cumplirán las condiciones del artículo 31, párrafo 6.

c) Los tramos de las rampas tendrán una anchura mínima libre de paso de 1,80 m y una longitud máxima, en proyección horizontal, de 9,00 m.

d) Los espacios existentes de altura inferior a 2,20 m bajo las rampas deberán estar protegidos; dicha protección podrá materializarse disponiendo elementos fijos que restrinjan el acceso hasta ellos y permitan su detección por los bastones de personas con discapacidad visual.

7. Las escaleras cumplirán las siguientes condiciones:

a) Las escaleras que sirvan de alternativa de paso a una rampa o a un sistema alternativo situado en el itinerario peatonal accesible, deberán ubicarse colindantes o próximas a estos.

b) Excepcionalmente, podrán ser curvas, en cuyo caso cumplirán las condiciones especificadas en el CTE.

c) Los espacios existentes de altura inferior a 2,20 m bajo las escaleras deberán estar protegidos; dicha protección podrá materializarse disponiendo elementos fijos que restrinjan el acceso hasta ellos y permitan su detección por los bastones de personas con discapacidad visual.

d) Los pasamanos cumplirán las condiciones del artículo 31 párrafo 6.

e) Si s'instal·len pilots o indicadors lluminosos en la contrapetja, aquests hauran d'estar encastats, sense cel·les ni reguixos.

f) Les escalinates compliran la condició següent: longitud petjada = $n \times 0,63 + 0,29$ (m), sent n un nombre enter igual o menor a 3; la dimensió de la contrapetja no podrà ser superior a 0,16 m.

8. Els ascensors accessibles compliran les condicions següents:

a) En els aspectes no regulats per l'OM s'observarà el que es disposa en la norma UNE-EN 81-70:2018 Regles de seguretat per a la construcció i instal·lació d'ascensors. Aplicacions particulars per als ascensors de les persones que l'utilitzen. Part 70: Accessibilitat als ascensors de persones, incloent-hi persones amb discapacitat.

b) El color de les portes o almenys del seu marc exterior tindrà contrast cromàtic amb l'entorn.

c) Les portes seran parcialment transparents, de manera que permeten el contacte visual amb l'exterior, sent recomanable una superfície mínima de 0,10 m d'ample per 1,40 m d'alt, situada a 0,40 m del sòl.

d) Els ascensors accessibles se senyalitzaran mitjançant el Símbol Internacional d'Accessibilitat, SIA, i comptaran amb indicació en Braille i aràbic en alt relleu a una altura entre 0,80 i 1,20 m, del número de planta en el brançal dret en sentit eixida de la cabina.

9. Els corredors rodants i les escales mecàniques, en els aspectes no regulats per l'OM, compliran el que es disposa en la norma UNE EN 115-1:2018 Seguretat d'escales mecàniques i corredors rodants. Part 1: Construcció i instal·lació.

Secció 4a

Encreuaments entre itineraris per a vianants i itineraris vehiculars

Article 29. Condicions generals dels punts d'encreuament en l'itinerari per a vianants

1. Els punts d'encreuament entre itineraris per a vianants i itineraris vehiculars compliran les condicions establides en l'OM i, a més, les característiques establides en el present article que són complementàries a les establides en l'OM.

2. Els guals per a vianants compliran les condicions següents:

a) No es disposaran en angles o xamfrans, ja que pot induir a les persones amb ceguera a travessar el carrer en diagonal.

b) S'evitarà que es produïsqen bassals en els guals per a vianants i es realitzaran operacions de manteniment per a permetre el trànsit de vianants de forma estable i segura.

3. Els passos de vianants compliran les condicions següents:

a) Podrà elevar-se el pas de vianants en tota la seua superfície al nivell de les voreres mitjançant reductors de velocitat, de tipus trapezoidal, de les característiques establides en la legislació per a la instal·lació de reductors de velocitat i bandes transversals en carreteres (materials, geometria, drenatge, etc.).

b) Les marques viàries rectangulars del pas de vianants s'ajustaran al que es disposa en el reglament general de circulació, i seran antilliscants i reflectores.

4. Els passos per a vianants a diferent nivell, siguen elevats o subterranis, hauran de complir els requisits següents:

a) Les escales dels passos de vianants elevats i subterranis hauran de complementar-se amb rampes o ascensors accessibles.

b) L'amplària de pas lliure d'obstacles serà com a mínim d'1,80 m en els passos per a vianants elevats i de 2,40 m en els passos subterranis.

c) L'altura lliure en passos subterranis serà com a mínim de 2,50 m.

d) Haurà de resoldre's l'escolament de l'aigua evitant-se les possibles embassades i es realitzaran operacions de manteniment per a permetre el trànsit de vianants de forma estable i segura.

e) Els passos subterranis disposaran de mitjans que garantisquen permanentment la seua il·luminació.

5. Les illetes disposaran dels elements necessaris per a la seua senyalització i protecció enfront del trànsit de vehicles; en les illetes en què, per no disposar d'espai suficient per a inserir els dos guals per a vianants, calga baixar el seu nivell, la longitud mínima en el sentit de la marxa serà d'1,80 m.

6. En la regulació dels semàfors, els càlculs precisos per a establir els cicles de pas es realitzaran des del supòsit d'una velocitat màxima

e) Si se instalan pilotos o indicadores luminosos en la contrahuella, estos deberán estar empotrados, sin cejas ni resaltes.

f) Las escalinatas cumplirán la condición siguiente: longitud huella = $n \times 0,63 + 0,29$ (m), siendo n un número entero igual o menor a 3; la dimensión de la contrahuella no podrá ser superior a 0,16 m.

8. Los ascensores accesibles cumplirán las siguientes condiciones:

a) En los aspectos no regulados por la OM se observará lo dispuesto en la norma UNE-EN 81-70:2018 Reglas de seguridad para la construcción e instalación de ascensores. Aplicaciones particulares para los ascensores de las personas que lo utilicen. Parte 70: Accesibilidad a los ascensores de personas, incluyendo personas con discapacidad.

b) El color de las puertas o al menos de su marco exterior tendrá contraste cromático con el entorno.

c) Las puertas serán parcialmente transparentes, de manera que permitan el contacto visual con el exterior, siendo recomendable una superficie mínima de 0,10 m de ancho por 1,40 m de alto, situada a 0,40 m del suelo.

d) Los ascensores accesibles se señalarán mediante el Símbolo Internacional de Accesibilidad, SIA, y contarán con indicación en Braille y arábigo en altoprelieve a una altura entre 0,80 y 1,20 m, del número de planta en la jamba derecha en sentido salida de la cabina.

9. Los pasillos rodantes y las escaleras mecánicas, en los aspectos no regulados por la OM, cumplirán lo dispuesto en la norma UNE EN 115-1:2018 Seguridad de escaleras mecánicas y pasillos rodantes. Parte 1: Construcción e instalación.

Sección 4ª

Cruces entre itinerarios peatonales e itinerarios vehiculars

Artículo 29. Condiciones generales de los puntos de cruce en el itinerario peatonal

1. Los puntos de cruce entre itinerarios peatonales e itinerarios vehiculares cumplirán las condiciones establecidas en la OM y, además, las características establecidas en el presente artículo que son complementarias a las establecidas en la OM.

2. Los vados peatonales cumplirán las siguientes condiciones:

a) No se dispondrán en ángulos o chaflanes, ya que puede inducir a las personas con ceguera a cruzar la calle en diagonal.

b) Se evitará que se produzcan encharcamientos en los vados peatonales y se realizarán operaciones de mantenimiento para permitir el tránsito de peatones de forma estable y segura.

3. Los pasos de peatones cumplirán las siguientes condiciones:

a) Podrá elevarse el paso de peatones en toda su superficie al nivel de las aceras mediante reductores de velocidad de tipo trapezoidal de las características establecidas en la legislación para la instalación de reductores de velocidad y bandas transversales en carreteras (materiales, geometría, drenaje, etc.).

b) Las marcas viales rectangulars del paso de peatones se ajustarán a lo dispuesto en el reglamento general de circulación, y serán antideslizantes y reflectantes.

4. Los pasos peatonales a distinto nivel, ya sean elevados o subterráneos, deberán cumplir los siguientes requisitos:

a) Las escaleras de los pasos de peatones elevados y subterráneos deberán complementarse con rampas o ascensores accesibles.

b) La anchura de paso libre de obstáculos será como mínimo de 1,80 m en los pasos peatonales elevados y de 2,40 m en los pasos subterráneos.

c) La altura libre en pasos subterráneos será como mínimo de 2,50 m.

d) Deberá resolverse la escorrentía del agua evitándose los posibles encharcamientos y se realizarán operaciones de mantenimiento para permitir el tránsito de peatones de forma estable y segura.

e) Los pasos subterráneos dispondrán de medios que garanticen permanentemente su iluminación.

5. Las isletas dispondrán de los elementos necesarios para su señalización y protección frente al tráfico de vehículos; en las isletas que por no disponer de espacio suficiente para insertar los dos vados peatonales haya que bajar su nivel, la longitud mínima en el sentido de la marcha será de 1,80 m.

6. En la regulación de los semáforos, los cálculos precisos para establecer los ciclos de paso se realizarán desde el supuesto de una veloci-

de pas per a les persones vianants de 0,5 m/s, i 5 segons més de reacció a l'inici de la marxa.

Secció 5a
Urbanització de fronts de parcel·la

Article 30. Condicions generals dels fronts de parcel·la

Els fronts de parcel·la compliran les condicions establides en l'OM.

Secció 6a
Mobiliari urbà

Article 31. Condicions generals del mobiliari urbà

1. S'entén per mobiliari urbà el conjunt d'elements existents en els espais públics urbanitzats i àrees d'ús per a vianants, la modificació o trasllat del qual no genera alteracions substancials, tals com bancs accessibles, fonts d'aigua potable, papereres accessibles, etc.

2. El mobiliari urbà complirà les condicions establides en l'OM i, a més, les característiques establides en el present article que són complementàries a les establides en l'OM.

3. En relació al seu disseny, els elements de mobiliari hauran de ser fàcilment detectables per contrast de color amb el seu entorn, i no presentaran superfícies que puguen produir enlluernaments. Els elements d'ornament públic, com a fonts, làmines d'aigua, obres artístiques, etc., se senyalitzaran en el perímetre a nivell del sòl, mitjançant paviment tàctil indicador d'advertiment o elements que en permeten la detecció, evitant que les persones amb discapacitat visual caiguen, entropessen o circulen sobre ells.

4. En el cas que el mobiliari urbà incloga vidres, aquests hauran de complir les condicions de seguretat enfront del risc d'impacte amb elements fràgils i elements insuficientment perceptibles, establides en el CTE.

5. Les fonts d'aigua potable disposaran de mecanismes d'accionament situats a una altura compresa entre 0,80 m i 0,90 m, i de manera que no existisquen obstacles o vores per a accedir-hi. La zona d'aproximació a la font serà horitzontal.

6. Els elements de protecció al vianant compliran les condicions següents:

a) S'assegurarà la detecció de les baranes a una altura mínima de 0,15 m mesurats des del nivell del sòl, per a això podrà disposar-se una barra o sòcol inferior.

b) Si escau, la prolongació dels passamans d'escales i rampes d'almenys 30 cm en horitzontal més enllà del final de cada tram, per al suport de les persones amb mobilitat reduïda i l'advertiment tàctil de les persones amb discapacitat visual, no envairà transversalment l'itinerari per a vianants accessible, i el seu disseny limitarà el risc que la roba s'enganxe, per exemple, mitjançant la seua rematada cap avall o prolongació fins al sòl, almenys en les bandes que no estiguen al costat de parets.

7. Els elements d'il·luminació aportaran el nivell d'il·luminació establert en la reglamentació específica per a instal·lacions d'enllumenat exterior als parcs i jardins (vials principals, tals com accessos al parc o jardí, els seus passejos i gloriets, àrees d'estada i escales, que estiguen oberts al públic durant les hores nocturnes), les rampes, les escales, els passos de vianants, i els passos per a vianants elevats o subterranis.

8. Els taulells d'atenció al públic compliran les condicions següents:

a) Els quioscos i llocs comercials situats en les àrees d'ús per a vianants que ofereixen taulells d'atenció al públic, comptaran amb un espai lliure inferior al pla de treball que permeti l'aproximació d'una persona en cadira de rodes, amb un espai mínim de 0,80 m d'ample, de 0,70 m a 0,75 m d'altura i 0,50 m de profunditat.

b) La seua ubicació permetrà l'accés des de l'itinerari per a vianants accessible i inclourà una àrea d'ús frontal lliure d'obstacles en la qual pugui inscriure's un cercle d'1,50 m de diàmetre sense envair l'itinerari per a vianants accessible.

dad máxima de paso peatonal de 0,5 m/s y 5 segundos más de reacción al inicio de la marcha.

Sección 5ª
Urbanización de frentes de parcela

Artículo 30. Condiciones generales de los frentes de parcela

Los frentes de parcela cumplirán las condiciones establecidas en la OM.

Sección 6ª
Mobiliario urbano

Artículo 31. Condiciones generales del mobiliario urbano

1. Se entiende por mobiliario urbano el conjunto de elementos existentes en los espacios públicos urbanizados y áreas de uso peatonal, cuya modificación o traslado no genera alteraciones sustanciales, tales como bancos accesibles, fuentes de agua potable, papeleras accesibles, etc.

2. El mobiliario urbano cumplirá las condiciones establecidas en la OM y, además, las características establecidas en el presente artículo que son complementarias a las establecidas en la OM.

3. En relación a su diseño, los elementos de mobiliario deberán ser fácilmente detectables por contraste de color con su entorno, y no presentarán superficies que puedan producir deslumbramientos. Los elementos de ornato público, como fuentes, láminas de agua, obras artísticas, etc., se señalarán en el perímetro a nivel del suelo mediante pavimento táctil indicador de advertencia o elementos que permitan su detección, evitando que las personas con discapacidad visual caigan, tropiecen o circulen sobre ellos.

4. En el caso de que el mobiliario urbano incluya vidrios, estos deberán cumplir las condiciones de seguridad frente al riesgo de impacto con elementos frágiles y elementos insuficientemente perceptibles establecidas en el CTE.

5. Las fuentes de agua potable dispondrán de mecanismos de accionamiento situados a una altura comprendida entre 0,80 m y 0,90 m y de forma que no existan obstáculos o bordes para acceder a ellos. La zona de aproximación a la fuente será horitzontal.

6. Los elementos de protección al peatón cumplirán las siguientes condiciones:

a) Se asegurará la detección de las barandillas a una altura mínima de 0,15 m medidos desde el nivel del suelo, para lo cual podrá disponerse una barra o zócalo inferior.

b) En su caso, la prolongación de los pasamanos de escaleras y rampas de al menos 30 cm en horizontal más allá del final de cada tramo, para apoyo de las personas con movilidad reducida y advertencia táctil de las personas con discapacidad visual, no invadirá transversalmente el itinerario peatonal accesible, y su diseño limitará el riesgo de que la ropa se enganche, por ejemplo, mediante su remate hacia abajo o prolongación hasta el suelo, al menos en los lados que no estén junto a paredes.

7. Los elementos de iluminación aportarán el nivel de iluminación establecido en la reglamentación específica para instalaciones de alumbrado exterior en los parques y jardines (viales principales, tales como accesos al parque o jardín, sus paseos y glorietas, áreas de estancia y escaleras, que estén abiertos al público durante las horas nocturnas), las rampas, las escaleras, los pasos de peatones, y los pasos peatonales elevados o subterráneos.

8. Los mostradores de atención al público cumplirán las siguientes condiciones:

a) Los quioscos y puestos comerciales situados en las áreas de uso peatonal que ofrezcan mostradores de atención al público contarán con un espacio libre inferior al plano de trabajo que permita la aproximación de una persona en silla de ruedas, con un espacio mínimo de 0,80 m de ancho, de 0,70 m a 0,75 m de altura y 0,50 m de profundidad.

b) Su ubicación permitirá el acceso desde el itinerario peatonal accesible e incluirá un área de uso frontal libre de obstáculos en la que pueda inscribirse un círculo de 1,50 m de diámetro sin invadir el itinerario peatonal accesible.

9. Les cabines de lavabo públic accessibles, excepte les cabines sanitàries mòbils, compliran les condicions següents:

a) Les portes de les cabines hauran de deixar una banda lliure en la part inferior i una altra en la superior, possibilitant una comunicació visual en cas d'emergència; és aconsellable que existisca senyalització tàctil lliure-ocupat sobre el tirador.

b) El lavabo disposarà d'un espai lliure inferior d'altura mínima de 0,70 m i profunditat mínima 0,50 m.

c) L'espill, en cas d'existir, es col·locarà de manera que el cantell inferior quede a una altura màxima de 0,90 m, o bé serà orientable, almenys fins a 10° sobre la vertical.

d) El vàter disposarà en tots dos costats d'espai de transferència lateral d'amplària mínima 0,80 m, amb un fons mínim de 0,75 m fins a la vora frontal de l'aparell, i espai lliure de 0,80 m de diàmetre davant del vàter.

e) Quan s'instal·len bateries d'urinaris de més de cinc unitats, almenys en un, l'altura de la vora estarà compresa entre 30 i 40 cm.

f) Les barres de suport seran de secció preferentment circular de 30-40 mm de diàmetre i estaran separades de la paret entre 45 i 55 mm; les barres de suport del vàter estaran separades entre si entre 65 i 70 cm.

g) L'altura d'ús de mecanismes i accessoris estarà compresa entre 0,70 i 1,20 m.

h) Es disposarà senyalització lluminosa d'emergència a l'interior de les cabines.

i) El valor de resistència al lliscament del paviment estarà comprès entre 35 i 45, determinat segons la norma UNE-ENV 12633:2003.

j) Les cabines sanitàries mòbils compliran les condicions establides en la norma UNE EN 16194:2012.

Secció 7a
Elements vinculats al transport

Article 32. Condicions dels elements vinculats al transport

1. Els elements vinculats al transport, com les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda, parades i marquesines d'espera del transport públic, etc., compliran les condicions establides en l'OM i en les normes sectorials referents a l'accessibilitat en el sistema de transport. A més, s'hauran de complir les característiques establides en el present article que són complementàries a les establides en l'OM.

2. Les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda es localitzaran, siga en superfície o subterrànies, el més a prop possible dels edificis d'interès públic, així com dels centres de treball o estudi i domicili de les persones amb discapacitat. Les places en línia, a més disposaran d'una zona d'aproximació i transferència, paral·lela i al mateix nivell que la plaça d'aparcament d'ample 1,20 m (vegeu figura 6)

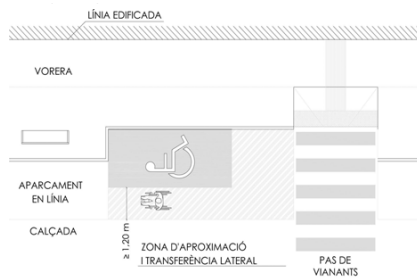

Figura 6. Exemple de possible configuració de places en línia

9. Las cabinas de aseo público accesibles, excepto las cabinas sanitarias móviles, cumplirán las siguientes condiciones:

a) Las puertas de las cabinas deberán dejar una banda libre en la parte inferior y otra en la superior, posibilitando una comunicación visual en caso de emergencia; es aconsejable que exista señalización táctil libre-ocupado sobre el tirador.

b) El lavabo dispondrá de un espacio libre inferior de altura mínima de 0,70 m y profundidad mínima 0,50 m.

c) El espejo, en caso de existir, se colocará de forma que el canto inferior quede a una altura máxima de 0,90 m, o bien será orientable hasta al menos 10° sobre la vertical.

d) El inodoro dispondrá en ambos lados de espacio de transferencia lateral de anchura mínima 0,80 m, con un fondo mínimo de 0,75 m hasta el borde frontal del aparato y espacio libre de 0,80 m de diámetro frente al inodoro.

e) Cuando se instalen baterías de urinarios de más de cinco unidades, al menos en uno la altura del borde estará comprendida entre 30 y 40 cm.

f) Las barras de apoyo serán de sección preferentemente circular de 30-40 mm de diámetro y estarán separadas de la pared entre 45 y 55 mm; las barras de apoyo del inodoro estarán separadas entre sí entre 65 y 70 cm.

g) La altura de uso de mecanismos y accesorios estará comprendida entre 0,70 y 1,20 m.

h) Se dispondrá señalización luminosa de emergencia en el interior de las cabinas.

i) El valor de resistencia al deslizamiento del pavimento estará comprendido entre 35 y 45, determinado según la norma UNE-ENV 12633:2003.

j) Las cabinas sanitarias móviles cumplirán las condiciones establecidas en la norma UNE EN 16194:2012.

Secció 7ª
Elementos vinculados al transporte

Artículo 32. Condiciones de los elementos vinculados al transporte

1. Los elementos vinculados al transporte, como las plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida, paradas y marquesinas de espera del transporte público, etc., cumplirán las condiciones establecidas en la OM y en las normas sectoriales referentes a la accesibilidad en el sistema de transporte. Además, se deberán cumplir las características establecidas en el presente artículo que son complementarias a las establecidas en la OM.

2. Las plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida se localizarán, ya sea en superficie o subterráneas, lo más cerca posible de los edificios de interés público, así como de los centros de trabajo o estudio y domicilio de las personas con discapacidad. Las plazas en línea, además dispondrán de una zona de aproximación y transferencia, paralela y al mismo nivel que la plaza de aparcamiento de ancho 1,20 m (véase figura 6).

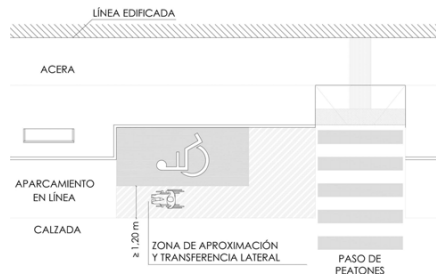

Figura 6. Ejemplo de posible configuración de plazas en línea

Les zones d'aproximació i transferència disposaran de senyalització horitzontal diferenciada de la senyalització de la plaça.

3. Els carrils reservats al trànsit de bicicletes es disposaran en la calçada.

Secció 8a
Obres i intervencions en la via pública

Article 33. Condicions generals de les obres i intervencions en la via pública

Les obres i intervencions en la via pública compliran les condicions establides en l'OM per a garantir les condicions generals d'accessibilitat i seguretat de les persones en els itineraris per a vianants, relatives a la senyalització, disposició i seu d'itineraris alternatius per a vianants, delimitació de zona d'obres, etc.

Secció 9a
Comunicació i senyalització

Article 34. Condicions generals de la comunicació i senyalització

1. Amb la finalitat de facilitar l'accés i la utilització independent, no-discriminària i segura dels entorns, aquests se senyalitzaran i dissenyaran amb els criteris de disseny per a totes les persones, conforme a les condicions establides en l'OM i, a més, el que s'estableix en el present article que complementa a les característiques establides en l'OM.

2. El paviment tàctil indicador, d'avertiment i direccional, complirà el que s'estableix en l'OM i la resta de característiques indicades per la norma UNE-CEN/TS 15209:2009 EX.

CAPÍTOL II
Accessibilitat en els espais públics naturals

Secció 1a
Disposicions generals

Article 35. Àmbit d'aplicació

L'àmbit d'aplicació d'aquest capítol està constituït pels espais públics naturals amb infraestructura per a l'accés de visitants, bé siguin de titularitat pública o privada.

Article 36. Condicions generals

1. En el present capítol s'estableixen les condicions d'accessibilitat per als espais públics naturals a fi d'integrar els espais de major valor ambiental, paisatgístic i cultural del territori, com són els espais naturals protegits, mitjançant itineraris que propicien la millora de la qualitat de vida de les persones, el respecte dels elements culturals, la topografia, la vegetació i la fauna, així com la correcta visualització del paisatge i l'accés de forma no-discriminària a l'entorn natural.

A títol enunciatiu, els espais naturals protegits, segons la legislació sectorial vigent, poden estar inclosos en una de les següents categories:

- a) Parcs naturals.
- b) Reserves naturals.
- c) Monuments naturals.
- d) Paisatges protegits.
- e) Paratges naturals municipals.
- f) Zones humides catalogades.
- g) Espais protegits de la Xarxa Natura 2000.

2. En la redacció i aplicació dels plans d'accessibilitat dels espais públics naturals es tindran en compte els aspectes següents:

a) Es realitzarà una anàlisi tècnica de la situació actual d'accessibilitat de l'espai natural, així com un estudi de la viabilitat tècnica, econòmica i de valoració de l'impacte ambiental de les diferents zones de l'espai natural, perquè puguin ser utilitzades per totes les persones. En relació amb la valoració de l'impacte ambiental en els espais naturals protegits, s'estarà al que es disposa en els instruments de Planificació i Gestió.

Las zonas de aproximación y transferencia dispondrán de señalización horizontal diferenciada de la señalización de la plaza.

3. Los carriles reservados al tránsito de bicicletas se dispondrán en la calzada.

Sección 8ª
Obras e intervenciones en la vía pública

Artículo 33. Condiciones generales de las obras e intervenciones en la vía pública

Las obras e intervenciones en la vía pública cumplirán las condiciones establecidas en la OM para garantizar las condiciones generales de accesibilidad y seguridad de las personas en los itinerarios peatonales, relativas a la señalización, disposición en su caso de itinerarios peatonales alternativos, delimitación de zona de obras, etc.

Sección 9ª
Comunicación y señalización

Artículo 34. Condiciones generales de la comunicación y señalización

1. Con el fin de facilitar el acceso y la utilización independiente, no discriminatoria y segura de los entornos estos se señalizarán y diseñarán con los criterios de diseño para todas las personas, conforme a las condiciones establecidas en la OM y, además, lo establecido en el presente artículo que complementa a las características establecidas en la OM.

2. El pavimento táctil indicador, de advertencia y direccional, cumplirá lo establecido en la OM y el resto de características indicadas por la norma UNE-CEN/TS 15209:2009 EX.

CAPÍTULO II
Accesibilidad en los espacios públicos naturales

Sección 1ª
Disposiciones generales

Artículo 35. Ámbito de aplicación

El ámbito de aplicación de este capítulo está constituido por los espacios públicos naturales con infraestructura para el acceso de visitantes, bien sean de titularidad pública o privada.

Artículo 36. Condiciones generales

1. En el presente capítulo se establecen las condiciones de accesibilidad para los espacios públicos naturales con el objeto de integrar los espacios de mayor valor ambiental, paisajístico y cultural del territorio, como son los espacios naturales protegidos, mediante itinerarios que propicien la mejora de la calidad de vida de las personas, el respeto de los elementos culturales, la topografía, la vegetación y la fauna, así como la correcta visualización del paisaje y el acceso de forma no discriminatoria al entorno natural.

A título enunciativo, los espacios naturales protegidos, según la legislación sectorial vigente, pueden estar incluidos en una de las siguientes categorías:

- a) Parques naturales.
- b) Reservas naturales.
- c) Monumentos naturales.
- d) Paisajes protegidos.
- e) Parajes naturales municipales.
- f) Zonas húmedas catalogadas.
- g) Espacios protegidos de la Red Natura 2000.

2. En la redacción y aplicación de los planes de accesibilidad de los espacios públicos naturales se tendrán en cuenta los siguientes aspectos:

a) Se realizará un análisis técnico de la situación actual de accesibilidad del espacio natural, así como un estudio de la viabilidad técnica, económica y de valoración del impacto ambiental de las distintas zonas del espacio natural para que puedan ser utilizadas por todas las personas. En relación con la valoración del impacto ambiental en los espacios naturales protegidos se estará a lo dispuesto en los instrumentos de Planificación y Gestión.

b) Es desenvoluparà una proposta i una planificació d'actuacions de millora de l'accessibilitat de l'espai natural basades en l'anàlisi tècnica i en l'estudi de viabilitat previs, que hauran de ser compatibles amb la preservació dels espais naturals. En relació amb els espais naturals protegits, s'haurà de comptar amb informe de compatibilitat favorable emès per l'òrgan competent de l'espai natural.

c) Una vegada implantades les solucions, se'n verificarà l'eficàcia i, si escau, es planificaran accions de millora; en qualsevol cas l'òrgan gestor planificarà i realitzarà les operacions de manteniment de l'accessibilitat i seguretat dels espais.

Secció 2a
Accés a l'espai natural

Article 37. Condicions dels espais i elements en l'accés a l'espai natural

1. Els aparcaments comptaran amb places reservades per a persones amb mobilitat reduïda, que compliran les condicions referents a la dotació, les dimensions i la senyalització establides en els articles 32 i 34. L'aparcament se situarà pròxim a l'edifici d'ús públic o a l'inici de l'itinerari accessible dins de l'espai natural, preferentment a una distància no superior a 100 m. Les parades de transport públic compliran les condicions establides en l'article 32.

2. Els edificis en els quals es desenvolupen activitats d'ús públic, tals com establiments d'allotjament turístic i restauració, centres recreatius, esportius, etc., i les seues instal·lacions seran accessibles conforme a les condicions establides en el títol I d'aquest decret i en el CTE. Així mateix, estaran comunicats entre si i amb les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda i les parades i marquesines d'espera del transport públic, almenys a través d'itinerari per a vianants accessible.

3. Des de les places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda i les parades i marquesines d'espera del transport públic fins a l'inici de l'itinerari accessible dins de l'espai natural, existirà un itinerari per a vianants accessible. Si és viable segons el grau de protecció, l'itinerari se senyalitzarà amb una franja de paviment tàctil indicador direccional, amb contrast visual, d'una amplària de 0,40 m, col·locada en sentit longitudinal a la direcció del trànsit per a les persones vianants.

4. En l'accés a l'espai natural es disposaran panells amb informació sobre la ubicació dels itineraris accessibles dins de l'espai natural, així com la dels punts d'interès accessibles. Els panells informatius es dissenyaran seguint els estàndards de les normes tècniques corresponents, en particular, de la norma UNE 170002:2009. Aquests elements no envairan l'itinerari per a vianants accessible.

Secció 3a
Itinerari accessible dins de l'espai natural

Article 38. Condicions de l'itinerari accessible dins de l'espai natural

1. Si és viable, segons el Pla d'accessibilitat, es disposarà almenys un itinerari accessible dins de l'espai natural.

2. S'entén per itinerari accessible dins de l'espai natural, inclosos els ponts i passarel·les, el que compleix les condicions següents:

a) Preferentment es disposarà un itinerari de traçat circular, continu i amb visuals clares per a afavorir l'orientació de les persones; per a escurçar distàncies i facilitar el retorn al punt de partida podran disposar-se itineraris secundaris que permeten el gaudi de zones intermèdies.

b) L'inici dels itineraris accessibles se senyalitzarà conforme al que s'estableix en l'article 43.

c) En tot el seu desenvolupament, l'itinerari posseirà una amplària lliure de pas preferentment no inferior a 1,80 m i com a mínim igual a 1,20 m; en el cas d'itineraris d'amplària inferior a 1,50 m es disposaran zones d'encreuament i maniobra cada 25 m com a màxim de dimensions mínimes 1,80 x 2,00 m (amplària x profunditat); excepcionalment, davant impossibilitat física, es permetran estrenyiments puntuals, sempre que l'amplària lliure de pas resultant no siga inferior a 0,90 m.

b) Se desarrollará una propuesta y una planificación de actuaciones de mejora de la accesibilidad del espacio natural basadas en el análisis técnico y en el estudio de viabilidad previos, que deberán ser compatibles con la preservación de los espacios naturales. Con relación a los espacios naturales protegidos se deberá contar con informe de compatibilidad favorable emitido por el órgano competente del espacio natural.

c) Una vez implantadas las soluciones se verificará

la eficacia de estas y, si procede, se planificarán acciones de mejora; en cualquier caso el órgano gestor planificará y realizará las operaciones de mantenimiento de la accesibilidad y seguridad de los espacios.

Sección 2ª
Acceso al espacio natural

Artículo 37. Condiciones de los espacios y elementos en el acceso al espacio natural

1. Los aparcamientos contarán con plazas reservadas para personas con movilidad reducida que cumplirán las condiciones referentes a la dotación, las dimensiones y la señalización establecidas en los artículos 32 y 34. El aparcamiento se situará próximo al edificio de uso público o al inicio del itinerario accesible dentro del espacio natural, preferentemente a una distancia no superior a 100 m. Las paradas de transporte público cumplirán las condiciones establecidas en el artículo 32.

2. Los edificios en los que se desarrollen actividades de uso público tales como establecimientos de alojamiento turístico y restauración, centros recreativos, deportivos, etc., y sus instalaciones serán accesibles conforme a las condiciones establecidas en el título I de este decreto y en el CTE. Asimismo, estarán comunicados entre sí y con las plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida y las paradas y marquesinas de espera del transporte público, al menos a través de itinerario peatonal accesible.

3. Desde las plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida y las paradas y marquesinas de espera del transporte público hasta el inicio del itinerario accesible dentro del espacio natural existirá un itinerario peatonal accesible. Si es viable según el grado de protección, el itinerario se señalará con una franja de pavimento táctil indicador direccional, con contraste visual, de una anchura de 0,40 m, colocada en sentido longitudinal a la dirección del tránsito peatonal.

4. En el acceso al espacio natural se dispondrán paneles con información sobre la ubicación de los itinerarios accesibles dentro del espacio natural, así como la de los puntos de interés accesibles. Los paneles informativos se diseñarán siguiendo los estándares de las normas técnicas correspondientes, en particular, de la norma UNE 170002:2009. Estos elementos no invadirán el itinerario peatonal accesible.

Sección 3ª
Itinerario accesible dentro del espacio natural

Artículo 38. Condiciones del itinerario accesible dentro del espacio natural

1. Si es viable según el Plan de accesibilidad se dispondrá al menos un itinerario accesible dentro del espacio natural.

2. Se entiende por itinerario accesible dentro del espacio natural, incluidos los puentes y pasarelas, el que cumple las siguientes condiciones:

a) Preferentemente se dispondrá un itinerario de trazado circular, continuo y con visuales claras para favorecer la orientación de las personas; para acortar distancias y facilitar el regreso al punto de partida podrán disponerse itinerarios secundarios que permitan el disfrute de zonas intermedias.

b) El inicio de los itinerarios accesibles se señalará conforme a lo establecido en el artículo 43.

c) En todo su desarrollo, el itinerario poseerá una anchura libre de paso preferentemente no inferior a 1,80 m y como mínimo igual a 1,20 m; en el caso de itinerarios de anchura inferior a 1,50 m se dispondrán zonas de cruce y maniobra cada 25 m como máximo de dimensiones mínimas 1,80 x 2,00 m (anchura x profundidad); excepcionalmente, ante imposibilidad física, se permitirán estrechamientos puntuales, siempre que la anchura libre de paso resultante no sea inferior a 0,90 m.

d) En tot el seu desenvolupament posseirà una altura lliure de pas no inferior a 2,20 m; no s'admetran elements sortints quan es projecten més de 0,15 m en l'àmbit de l'itinerari accessible sense estar senyalitzats i, en tot cas, si la seua projecció és menor de 0,15 m, quan puguen suposar perill per la seua forma o ubicació per a les persones vianants.

e) No presentarà escales ni graons aïllats.

f) El paviment de l'itinerari accessible complirà les condicions establides en l'article 40.

g) El pendent transversal màxim serà del 2 %. Així mateix, el pla del sòl disposarà del pendent mínim necessari per a facilitar l'evacuació d'aigües pluvials.

h) El pendent longitudinal màxim serà del 6 %, els plans inclinats destinats a salvar inclinacions superiors es consideren rampes i compliran les condicions establides en l'article 40; si el pendent de l'itinerari és superior al 4 %, s'hauran de disposar plans que no superen el pendent del 4 % cada 25 m, del mateix ample que l'itinerari, i una profunditat mínima de 2,00 m.

i) Es disposaran àrees de descans al llarg de l'itinerari preferentment a intervals no superiors a 100 m, excepte en aquelles zones en les quals no siga convenient col·locar mobiliari per la seua fragilitat o vulnerabilitat; les àrees de descans compliran les condicions següents: se situaran de manera que s'aprofite l'ombra natural de l'entorn pròxim o disposaran d'elements de protecció solar; disposaran com a mínim, d'un banc accessible per cada agrupació i, en tot cas, d'una unitat de cada cinc bancs o fracció, que reunisca les característiques establides en l'article 41; a més, en cada agrupació de bancs es disposarà com a mínim d'un suport isquiàtic; el paviment complirà les condicions establides en l'article 40.

j) Es disposaran baranes en els desnivells amb una diferència de cota de més de 0,55 m, les quals compliran les condicions establides en l'article 41; si existeix un desnivell superior a 10 cm entre l'itinerari i les zones contigües, es disposarà un sòcol a banda i banda de 10 cm d'altura.

Secció 4a Àrees d'estada

Article 39. Condicions de les àrees d'estada

1. Les àrees d'estada en l'espai natural són aquelles àrees on es desenvolupen activitats de tipus recreatiu o interpretatiu en les quals les persones romanen durant cert temps, tals com miradors, observatoris d'animals, àrees recreatives, platges i piscines naturals o àrees de pesca i àrees d'acampada. Les àrees d'estada a les quals es puga arribar de forma accessible, segons el pla d'accessibilitat, compliran amb les condicions per a ser accessibles, descrites en els apartats següents.

2. Es disposarà del nombre de places reservades per a persones amb mobilitat reduïda que estableix l'OM, així com d'un sistema que facilite l'accessibilitat de persones amb discapacitat auditiva en les àrees d'estada on es realitzen activitats que requereixen la presència de persones espectadores.

3. Els miradors accessibles compliran les condicions següents:

a) La seua superfície tindrà un pendent no superior al 2 % en qualsevol de les seues direccions i estarà enrasada amb l'accés.

b) Disposaran d'una àrea lliure d'obstacles on puga inscriure's un cercle de diàmetre 1,50 m; existirà un espai d'almenys 0,90 x 1,20 m situat front o paral·lel al punt de visualització, on puga situar-se una persona usuària de cadira de rodes.

c) Es disposaran baranes segons el que s'estableix en l'article 41; aquests elements de protecció no impediran les vistes a persones en cadira de rodes i persones de baixa alçada, per a això no han d'existir paraments verticals opacs d'altura superior a 0,80 m.

d) Inclouran com a mínim un banc accessible i un suport isquiàtic, per cada agrupació de bancs.

4. Els observatoris accessibles d'animals compliran les condicions següents, a més de les corresponents establides en el capítol II del títol I per a l'edificació:

a) Inclouran finestres o buits accessibles que permeten l'observació a persones usuàries de cadira de rodes o de baixa alçada, per a això la part inferior de les finestres estarà a una altura no superior a 0,95 m i l'altura de les finestres d'observació serà de 30 cm com a mínim.

d) En todo su desarrollo poseerá una altura libre de paso no inferior a 2,20 m; no se admitirán elementos salientes cuando se proyecten más de 0,15 m en el ámbito del itinerario accesible sin estar señalizados y, en todo caso, si su proyección es menor de 0,15 m, cuando puedan suponer peligro por su forma o ubicación para las personas viandantes.

e) No presentará escaleras ni peldaños aislados.

f) El pavimento del itinerario accesible cumplirá las condiciones establecidas en el artículo 40.

g) La pendiente transversal máxima será del 2 %. Asimismo, el plano del suelo dispondrá de la pendiente mínima necesaria para facilitar la evacuación de aguas pluviales.

h) La pendiente longitudinal máxima será del 6 %, los planos inclinados destinados a salvar inclinaciones superiores se consideran rampas y cumplirán las condiciones establecidas en el artículo 41; si la pendiente del itinerario es superior al 4 % se deberán disponer planos que no superen la pendiente del 4 % cada 25 m, del mismo ancho que el itinerario, y una profundidad mínima de 2,00 m.

i) Se dispondrán áreas de descanso a lo largo del itinerario preferentemente a intervalos no superiores a 100 m, excepto en aquellas zonas en las que no sea conveniente colocar mobiliario por su fragilidad o vulnerabilidad; las áreas de descanso cumplirán las siguientes condiciones: se ubicarán de forma que se aproveche la sombra natural del entorno próximo o dispondrán de elementos de protección solar; dispondrán como mínimo de, un banco accesible por cada agrupación y, en todo caso, de una unidad de cada cinco bancos o fracción, que reúna las características establecidas en el artículo 41; además, en cada agrupación de bancos se dispondrá como mínimo de un apoyo isquiático; el pavimento cumplirá las condiciones establecidas en el artículo 40.

j) Se dispondrán barandillas en los desniveles con una diferencia de cota de más de 0,55 m, las cuales cumplirán las condiciones establecidas en el artículo 41; si existe un desnivel superior a 10 cm entre el itinerario y las zonas contiguas, se dispondrá un zócalo a ambos lados de 10 cm de altura.

Secció 4ª Àrees de estancia

Artículo 39. Condiciones de las áreas de estancia

1. Las áreas de estancia en el espacio natural son aquellas áreas donde se desarrollan actividades de tipo recreativo o interpretativo en las que las personas permanecen durante cierto tiempo, tales como miradores, observatorios de animales, áreas recreativas, playas y piscinas naturales o áreas de pesca y áreas de acampada. Las áreas de estancia a las que se pueda llegar de forma accesible según el plan de accesibilidad, cumplirán las condiciones descritas en los siguientes apartados.

2. Se dispondrá del número de plazas reservadas para personas con movilidad reducida que establece la OM, así como de un sistema que facilite la accesibilidad de personas con discapacidad auditiva en las áreas de estancia donde se realicen actividades que requieran la presencia de personas espectadoras.

3. Los miradores accesibles cumplirán las siguientes condiciones:

a) Su superficie tendrá una pendiente no superior al 2 % en cualquiera de sus direcciones y estará enrasada con el acceso.

b) Dispondrán de un área libre de obstáculos donde pueda inscribirse un círculo de diámetro 1,50 m; existirá un espacio de al menos 0,90 x 1,20 m situado frente o paralelo al punto de visualización, donde pueda ubicarse una persona usuaria de silla de ruedas.

c) Se dispondrán barandillas según lo establecido en el artículo 41; dichos elementos de protección no impedirán las vistas a personas en silla de ruedas y personas de baja estatura, para lo cual no deben existir paramentos verticales opacos de altura superior a 0,80 m.

d) Incluirán como mínimo un banco accesible y un apoyo isquiático, por cada agrupación de bancos.

4. Los observatorios accesibles de animales cumplirán las siguientes condiciones, además de las correspondientes establecidas en el capítulo II del título I para la edificación:

a) Incluirán ventanas o huecos accesibles que permitan la observación a personas usuarias de silla de ruedas o de baja estatura, para lo cual la parte inferior de las ventanas estará a una altura no superior a 0,95 m y la altura de las ventanas de observación será de 30 cm como mínimo.

b) Si les finestres disposen d'ampits o cartel·les, aquestes comptaran amb un espai lliure inferior que permeta l'aproximació d'una persona en cadira de rodes, amb un espai mínim de 0,80 m d'ample, de 0,70 m a 0,75 m d'alçada, i de 0,50 m de profunditat.

5. Les àrees recreatives accessibles destinades a menjar a l'aire lliure compliran les condicions següents:

a) Inclouran bancs accessibles, almenys, un per cada agrupació. Així mateix, estaran dotades de papereres i contenidors per a dipòsit i recollida de residus que compliran les condicions d'accessibilitat regulades en els articles corresponents.

b) Comptaran amb una taula accessible per cada cinc o fracció, connectada amb l'accés mitjançant un itinerari accessible; les taules accessibles tindran una amplària de 0,80 m com a mínim, una altura de 0,80 m com a màxim, i un espai lliure inferior de 0,70 x 0,80 x 0,50 m (altura x amplària x fons), com a mínim; es deixaran diversos espais lliures sense banc, d'amplària mínima 0,80 m cadascun, que permeten l'agrupació de diverses persones usuàries de cadira de rodes, i es disposaran sobre una superfície anivellada que es prolongue almenys 1,50 m per cada costat de la taula.

c) L'amplària lliure de pas mínima entre elements fixos serà almenys de 0,90 m.

d) Es preveurà l'existència de zones d'ombra, especialment en entorns amb fort assolament.

e) En el cas d'existència de lavabos públics, aquests disposaran de cabines accessibles.

6. Les platges i piscines naturals accessibles compliran les condicions següents:

a) Comptaran amb almenys un punt accessible que haurà de complir les condicions establides en l'article 27 en el cas de platges naturals, i les condicions d'aquest article que siguen procedents en el cas de piscines naturals.

b) S'accedirà al punt accessible a través d'un itinerari accessible dins de l'espai natural.

7. Les àrees de pesca amb canya accessibles en un moll o en una plataforma sobre l'aigua compliran les condicions següents:

a) Disposaran com a mínim d'una plaça accessible per cada dos llocs de pesca, de dimensions 1,20 m d'amplària per 1,50 m de profunditat. Es disposarà d'un espai per a gir de diàmetre 1,50 m lliure d'obstacles.

b) Les places accessibles comptaran amb un amplit d'altura compresa entre 0,80 m i 0,85 m amb reposabraços, i en cas de disposar suport isquiàtic aquest comptarà amb un amplit d'1,05 m d'altura amb reposabraços.

c) En els costats oberts disposaran de baranes i un sòcol de 10 cm d'altura.

8. Les àrees d'acampada accessibles disposaran com a mínim de dos emplaçaments d'acampada accessibles per cada àrea. Els emplaçaments d'acampada accessibles compliran les condicions següents:

a) L'espai vital conformat al seu al voltant estarà situat sobre una superfície lliure d'obstacles, estable i anivellada.

b) Les seues àrees recreatives i elements de mobiliari seran accessibles.

c) L'àrea d'aixecament de les tendes de campanya estarà situat sobre terreny pla i estable, i serà adjacent a les superfícies fermes.

d) L'amplària lliure de pas entre elements fixos serà de 0,90 m.

9. El paviment de les àrees d'estada, si escau, complirà les condicions establides en l'article 40.

Secció 5a Elements d'urbanització

Article 40. Condicions dels elements d'urbanització

1. El paviment de l'itinerari accessible dins de l'espai natural i de les escales i rampes s'ajustarà a l'entorn natural i serà dur, estable i sense peces ni elements solts, i sensiblement regular. En la mesura que siga possible, serà antilliscant en sec i en mullat. La seua col·locació i manteniment assegurarà la seua continuïtat i la inexistència de reguixos acusats, així com el pendent necessari per a l'evacuació de les aigües.

2. Les rampes situades en els accessos als edificis compliran les condicions establides en el CTE. Les rampes situades en l'accés a l'es-

b) Si las ventanas disponen de repisas, estas contarán con un espacio libre inferior que permita la aproximación de una persona en silla de ruedas, con un espacio mínimo de 0,80 m de ancho, de 0,70 m a 0,75 m de altura, y de 0,50 m de profundidad.

5. Las áreas recreativas accesibles destinadas a comer al aire libre cumplirán las siguientes condiciones:

a) Incluirán bancos accesibles, al menos, uno por cada agrupación. Asimismo estarán dotadas de papeleras y contenedores para depósito y recogida de residuos que cumplirán las condiciones de accesibilidad reguladas en los artículos correspondientes.

b) Contarán con una mesa accesible por cada cinco o fracción, conectada con el acceso mediante un itinerario accesible; las mesas accesibles tendrán una anchura de 0,80 m como mínimo, una altura de 0,80 m como máximo, y un espacio libre inferior de 0,70 x 0,80 x 0,50 m (altura x anchura x fondo), como mínimo; se dejarán varios espacios libres sin banco, de anchura mínima 0,80 m cada uno, que permitan la agrupación de varias personas usuarias de silla de ruedas, y se dispondrán sobre una superficie nivelada que se prolongue al menos 1,50 m por cada lado de la mesa.

c) La anchura libre de paso mínima entre elementos fijos será al menos de 0,90 m.

d) Se preverá la existencia de zonas de sombra, especialmente en entornos con fuerte soleamiento.

e) En el caso de existencia de aseos públicos estos dispondrán de cabinas accesibles.

6. Las playas y piscinas naturales accesibles cumplirán las siguientes condiciones:

a) Contarán con al menos un punto accesible que deberá cumplir las condiciones establecidas en el artículo 27 en el caso de playas naturales, y las condiciones de dicho artículo que sean procedentes en el caso de piscinas naturales.

b) Se accederá al punto accesible a través de un itinerario accesible dentro del espacio natural.

7. Las áreas de pesca con caña accesibles en un muelle o en una plataforma sobre el agua cumplirán las siguientes condiciones:

a) Dispondrán como mínimo de una plaza accesible por cada dos lugares de pesca, de dimensiones 1,20 m de anchura por 1,50 m de profundidad. Se dispondrá de un espacio para giro de diámetro 1,50 m libre de obstáculos.

b) Las plazas accesibles contarán con un antepecho de altura comprendida entre 0,80 m y 0,85 m con apoyabrazos, y en caso de disponer apoyo isquiático este contará con un antepecho de 1,05 m de altura con apoyabrazos.

c) En los lados abiertos dispondrán de barandillas y un zócalo de 10 cm de altura.

8. Las áreas de acampada accesibles dispondrán como mínimo de dos emplazamientos de acampada accesibles por cada área. Los emplazamientos de acampada accesibles cumplirán las siguientes condiciones:

a) El espacio vital conformado a su alrededor estará situado sobre una superficie libre de obstáculos, estable y nivelada.

b) Sus áreas recreativas y elementos de mobiliario serán accesibles.

c) El área de levantamiento de las tiendas de campaña estará situado sobre terreno llano y estable y será adyacente a las superficies firmes.

d) La anchura libre de paso entre elementos fijos será de 0,90 m.

9. El pavimento de las áreas de estancia, en su caso, cumplirá las condiciones establecidas en el artículo 40.

Sección 5ª Elementos de urbanización

Artículo 40. Condiciones de los elementos de urbanización

1. El pavimento del itinerario accesible dentro del espacio natural y de las escaleras y rampas se ajustará al entorno natural y será duro, estable y sin piezas ni elementos sueltos y sensiblemente regular. En la medida de lo posible, será antideslizante en seco y en mojado. Su colocación y mantenimiento asegurará su continuidad y la inexistencia de resaltes acusados, así como la pendiente necesaria para la evacuación de las aguas.

2. Las rampas situadas en los accesos a los edificios cumplirán las condiciones establecidas en el CTE. Las rampas ubicadas en el acceso al

pai natural i dins de l'espai natural, compliran preferentment les condicions establides en l'OM i el que es disposa en l'article 28 de la present disposició, i quan no siga possible complir les condicions establides en l'OM per als pendents i dimensions, almenys es compliran les següents:

- a) El pendent longitudinal màxim podrà ser del 12 % per a trams de longitud fins a 3 m, i del 10 % per a trams de longitud fins a 6 m.
- b) L'amplària lliure de pas podrà ser d'almenys 1,20 m, la profunditat mínima de replà d'1,50 m i la profunditat mínima de l'espai lliure d'obstacles a l'inici i al final de la rampa podrà ser d'1,20 m.
3. Les escales situades en els accessos a edificis compliran les condicions establides en el CTE. Les escales situades en l'accés a l'espai natural i dins de l'espai natural compliran les condicions establides en l'OM i el que es disposa en l'article 28 de la present disposició

Secció 6a
Mobiliari

Article 41. Condicions del mobiliari

1. En general, els elements de mobiliari s'integraran amb l'entorn natural.
2. Els bancs accessibles, les papereres accessibles, les fonts d'aigua potable, els taulells d'atenció al públic, les cabines de lavabo públic accessibles i els elements de senyalització compliran les condicions establides en l'article 31.
3. Els suports isquiàtics tindran una altura de suport sobre el sòl de 0,70 a 0,75 m i una amplària mínima de 0,40 m.
4. S'utilitzaran baranes per a limitar el risc que les persones patisquen caigudes al costat dels desnivells amb una diferència de cota de més de 0,55 m, amb les característiques següents:
 - a) Tindran una altura mínima de 0,90 m. L'altura es mesurarà verticalment des del nivell del sòl. En el cas de les escales, l'altura de les baranes es mesurarà des de la línia inclinada definida pels vèrtexs dels graons fins al límit superior d'aquestes.
 - b) Seran estables, rígides i estaran fortament fixades.
5. Els passamans es dissenyaran segons els criteris següents:
 - a) Tindran una secció de disseny ergonòmic, preferentment amb un ample d'agafada de 4,5 cm i 5 cm de diàmetre. En cap cas disposaran de cantons vius.
 - b) Estaran separats del parament vertical almenys 4 cm, el sistema de sujecció serà ferma i no haurà d'interferir el pas continu de la mà en tot el seu desenvolupament.
 - c) S'instal·laran passamans dobles en rampes i escales, l'altura de les quals de col·locació estarà compresa, en el passamà superior, entre 0,95 i 1,05 m, i en l'inferior entre 0,65 i 0,75 m. En el cas de les rampes, l'altura dels passamans es mesurarà des de qualsevol punt del pla inclinat, i en el cas de les escales, es mesurarà des de qualsevol punt de la línia inclinada definida pels vèrtexs dels graons.
 - d) Els passamans no envairan transversalment l'itinerari, hauran d'estar rematats cap avall, prolongats fins al sòl o dissenyats de manera que s'eviten enganxaments.
 - e) Quan una rampa o escala fixa tinga un ample superior a 4,00 m, disposarà de passamà doble central.
6. Els telescopis terrestres estaran col·locats sobre una superfície ferma, anivellada i antilliscant en sec i mullat; tindran un espai lliure inferior de 0,70 × 0,80 × 0,50 m (altura × amplària × fons), com a mínim; estaran dotats d'una mira situada a una altura de 0,90 a 1,10 m per a persones en cadira de rodes i persones de baixa alçada.

Secció 7a
Espais i elements vinculats al transport

Article 42. Condicions dels espais i elements vinculats al transport

1. Els espais vinculats al transport a l'interior de l'espai natural, tals com embarcadors, instal·lacions equestres, etc., als quals es puga arribar de forma accessible, comptaran amb les condicions per a ser accessibles, descrites en els apartats següents. Així mateix, el paviment complirà les condicions establides en l'article 40.

espacio natural y dentro del espacio natural cumplirán preferentemente las condiciones establecidas en la OM y lo dispuesto en el artículo 28 de la presente disposición, y cuando no sea posible cumplir las condiciones establecidas en la OM para las pendientes y dimensiones, al menos se cumplirán las siguientes:

- a) La pendiente longitudinal máxima podrá ser del 12 % para tramos de longitud hasta 3 m, y del 10 % para tramos de longitud hasta 6 m.
- b) La anchura libre de paso podrá ser de al menos 1,20 m, la profundidad mínima de rellano de 1,50 m y la profundidad mínima del espacio libre de obstáculos al inicio y al final de la rampa podrá ser de 1,20 m.
3. Las escaleras situadas en los accesos a edificios cumplirán las condiciones establecidas en el CTE. Las escaleras ubicadas en el acceso al espacio natural y dentro del espacio natural cumplirán las condiciones establecidas en la OM y lo dispuesto en el artículo 28 de la presente disposición.

Sección 6ª
Mobiliario

Artículo 41. Condiciones del mobiliario

1. En general, los elementos de mobiliario se integrarán con el entorno natural.
2. Los bancos accesibles, las papeleras accesibles, las fuentes de agua potable, los mostradores de atención al público, las cabinas de aseo público accesibles y los elementos de señalización cumplirán las condiciones establecidas en el artículo 31.
3. Los apoyos isquiáticos tendrán una altura de soporte sobre el suelo de 0,70 a 0,75 m y una anchura mínima de 0,40 m.
4. Se utilizarán barandillas para limitar el riesgo de que las personas sufran caídas junto a los desniveles con una diferencia de cota de más de 0,55 m, con las siguientes características:
 - a) Tendrán una altura mínima de 0,90 m. La altura se medirá verticalmente desde el nivel del suelo. En el caso de las escaleras, la altura de las barandillas se medirá desde la línea inclinada definida por los vértices de los peldaños hasta el límite superior de las mismas.
 - b) Serán estables, rígidas y estarán fuertemente fijadas.
5. Los pasamanos se diseñarán según los siguientes criterios:
 - a) Tendrán una sección de diseño ergonómico, preferentemente con un ancho de agarre de entre 4,5 cm y 5 cm de diámetro. En ningún caso dispondrán de cantos vivos.
 - b) Estarán separados del paramento vertical al menos 4 cm, el sistema de sujeción será firme y no deberá interferir el paso continuo de la mano en todo su desarrollo.
 - c) Se instalarán pasamanos dobles en rampas y escaleras, cuya altura de colocación estará comprendida, en el pasamanos superior, entre 0,95 y 1,05 m, y en el inferior entre 0,65 y 0,75 m. En el caso de las rampas, la altura de los pasamanos se medirá desde cualquier punto del plano inclinado, y en el caso de las escaleras, se medirá desde cualquier punto de la línea inclinada definida por los vértices de los peldaños.
 - d) Los pasamanos no invadirán transversalmente el itinerario, deberán estar rematados hacia abajo, prolongados hasta el suelo o diseñados de forma que se eviten enganches.
 - e) Cuando una rampa o escalera fija tenga un ancho superior a 4,00 m, dispondrá de pasamanos doble central.
6. Los telescopios terrestres estarán colocados sobre una superficie firme, nivelada y antideslizante en seco y mojado; tendrán un espacio libre inferior de 0,70 × 0,80 × 0,50 m (altura × anchura × fondo), como mínimo; estarán dotados de una mira situada a una altura de 0,90 a 1,10 m para personas en silla de ruedas y personas de baja estatura.

Sección 7ª
Espacios y elementos vinculados al transporte

Artículo 42. Condiciones de los espacios y elementos vinculados al transporte

1. Los espacios vinculados al transporte en el interior del espacio natural, tales como embarcaderos, instalaciones ecuestres, etc. a los que se pueda llegar de forma accesible, contarán con las condiciones para ser accesibles, descritas en los siguientes apartados. Asimismo, el pavimento cumplirá las condiciones establecidas en el artículo 40.

2. Per al transport aquàtic els embarcadors accessibles com a molls flotants de fusta en zones de marea o molls fixos en zones sense marea, compliran les condicions següents:

a) Existirà un itinerari accessible dins de l'espai natural fins a l'embarcador.

b) Les passarel·les d'accés a l'embarcador comptaran amb una barana i sòcol de protecció de 10 cm d'altura.

c) Les embarcacions d'esbarjo garantirán l'accés i ús a totes les persones.

3. Les instal·lacions equestres amb cavalcadors o plataformes de transferència al cavall, disposaran d'un espai per a gir de diàmetre 1,50 m lliure d'obstacles, situat a una altura compresa entre 0,60 i 0,92 m, amb baranes, sòcol i rampa d'accés que complisca les condicions establides en l'article 28.

4. Els mitjans de transport per a accedir a zones d'especial interès, com vehicles motoritzats terrestres (escúters, vehicles tot terreny, xicotets trens, etc.), o aeris (com a telefèrics), seran accessibles i reuniran les característiques de seguretat establides en la seua reglamentació específica.

Secció 8a
Senyalització i comunicació sensorial

Article 43. Senyalització

1. Estaran identificats amb el Símbol Internacional d'Accessibilitat, SIA, els accessos, els itineraris per a vianants accessibles, els itineraris accessibles dins de l'espai natural, les àrees d'estada accessibles (miradors, observatoris d'animals, àrees recreatives, platges i piscines naturals, àrees de pesca i àrees d'acampada) i els espais vinculats al transport accessibles.

2. En l'inici dels itineraris accessibles dins de l'espai natural es disposaran elements amb informació sobre les seues característiques, almenys sobre les següents:

a) Tipus de recorregut (anada i tornada, circular o travessia).

b) Pendent.

c) Longitud.

d) Temps mitjà de recorregut.

e) Distància entre àrees de descans i els elements de mobiliari accessibles disposats al llarg del seu desenvolupament (fonts d'aigua potable, cabines de lavabo públic accessibles, etc.).

3. Per a afavorir l'orientació, en els punts d'encreuament dels itineraris es disposaran senyals direccionals. Un criteri per al traçat dels itineraris seria localitzar-los al costat de cursos d'aigua, plantes aromàtiques, etc., que permeten la identificació de l'itinerari mitjançant sons i olors. Així mateix, la disposició dels encreuaments al costat de fites naturals (arbres o formacions rocoses singulars), reforça la identificació visual.

4. Se senyalitzaran aquells itineraris que no són accessibles per a evitar recorreguts innecessaris o situacions de perill.

5. Els elements de senyalització dels itineraris es col·locaran perpendicularment al sentit de la marxa, de manera que no queden ocults per cap element ni obstaculitzen vistes.

6. Els elements de senyalització compliran el que es disposa en l'article 34. La informació sobre l'espai natural es disposarà en formats accessibles alternatius. Preferentment s'inclouran mapes en relleu i senyalització de forma reiterada i en format de fàcil lectura i comprensió, per a facilitar la informació i orientació a persones amb discapacitat cognitiva. Els mapes en relleu es dissenyaran amb contrast visual i tàctil, i en cas de comptar amb llegenda, aquesta serà accessible mitjançant la incorporació de macro caràcters i Braille.

DISPOSICIONS ADICIONALS

Primera. Clàusula de no despesa.

L'aplicació i desenvolupament d'aquest decret no podrà tindre cap incidència en la dotació de tots i cadascun dels capítols de despesa assignats a la conselleria i, en tot cas, haurà de ser atès amb els mitjans personals i materials de la conselleria competent en la matèria.

2. Para el transporte acuático los embarcaderos accesibles como muelles flotantes de madera en zonas de marea o muelles fijos en zonas sin marea, cumplirán las siguientes condiciones:

a) Existirá un itinerario accesible dentro del espacio natural hasta el embarcadero.

b) Las pasarelas de acceso al embarcadero contarán con una barandilla y zócalo de protección de 10 cm de altura.

c) Las embarcaciones de recreo garantizarán el acceso y uso a todas las personas.

3. Las instalaciones equestres con cabalgadores o plataformas de transferencia al caballo dispondrán de un espacio para giro de diámetro 1,50 m libre de obstáculos, situado a una altura comprendida entre 0,60 y 0,92 m, con barandillas, zócalo y rampa de acceso que cumpla las condiciones establecidas en el artículo 28.

4. Los medios de transporte para acceder a zonas de especial interés como vehículos motorizados terrestres (scooters, vehículos todo terreno, pequeños trenes, etc.), o aéreos (como teleféricos) serán accesibles y reunirán las características de seguridad establecidas en su reglamentación específica.

Sección 8ª
Señalización y comunicación sensorial

Artículo 43. Señalización

1. Estarán identificados con el Símbolo Internacional de Accesibilidad, SIA, los accesos, los itinerarios peatonales accesibles, los itinerarios accesibles dentro del espacio natural, las áreas de estancia accesibles (miradores, observatorios de animales, áreas recreativas, playas y piscinas naturales, áreas de pesca y áreas de acampada) y los espacios vinculados al transporte accesibles.

2. En el inicio de los itinerarios accesibles dentro del espacio natural se dispondrán elementos con información sobre sus características, al menos sobre las siguientes:

a) Tipo de recorrido (ida y vuelta, circular o travesía).

b) Pendiente.

c) Longitud.

d) Tiempo medio de recorrido.

e) Distancia entre áreas de descanso y los elementos de mobiliario accesibles dispuestos a lo largo de su desarrollo (fuentes de agua potable, cabinas de aseo público accesibles, etc.).

3. Para favorecer la orientación, en los puntos de cruce de los itinerarios se dispondrán señales direccionales. Un criterio para el trazado de los itinerarios sería localizarlos junto a cursos de agua, plantas aromáticas, etc., que permitan la identificación del itinerario mediante sonidos y olores. Asimismo, la disposición de los cruces junto a hitos naturales (árboles o formaciones rocosas singulares) refuerza la identificación visual.

4. Se señalarán aquellos itinerarios que no son accesibles para evitar recorridos innecesarios, o situaciones de peligro.

5. Los elementos de señalización de los itinerarios se colocarán perpendicularmente al sentido de la marcha de manera que no queden ocultos por ningún elemento ni obstaculicen vistas.

6. Los elementos de señalización cumplirán lo dispuesto en el artículo 34. La información sobre el espacio natural se dispondrá en formatos accesibles alternativos. Preferentemente se incluirán mapas en relieve y señalización de forma reiterada y en formato de fàcil lectura y comprensión, para facilitar la información y orientación a personas con discapacidad cognitiva. Los mapas en relieve se diseñarán con contraste visual y táctil, y en caso de contar con leyenda, esta será accesible mediante la incorporación de macrocaracteres y Braille.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera. Clàusula de no gasto

La aplicación y desarrollo de este decreto no podrá tener incidencia alguna en la dotación de todos y cada uno de los capítulos de gasto asignados a la conselleria y, en todo caso, deberá ser atendido con los medios personales y materiales de la conselleria competente en la materia.

Segona. Comitè Tècnic d'Accessibilitat

L'administració pública competent en el marc de la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat Valenciana, d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques i de la comunicació, conforme als seus articles 1.c que garanteix els mitjans adequats de control del compliment de la llei; 21.b sobre assessorament tècnic a professionals i institucions per a la implantació de plans d'actuació en accessibilitat; i l'article 29.b i c quant a la seua funció d'assessorar i adoptar les mesures que siguen necessàries per a aconseguir la finalitat de la pròpia llei, crearà un Comitè Tècnic d'Accessibilitat, amb representants de diferents sectors socials i professionals, per a la proposició de millores normatives i l'estudi de casos d'ajust raonable de major complexitat que es pogueren plantejar, sense perjudici de la possibilitat d'instituir un organisme de major entitat que, entre altres, incorpore aquestes funcions. El termini per a la creació d'aquest Comitè, amb el seu corresponent reglament de funcionament, serà de sis mesos des de la publicació d'aquest decret.

Tercera. Modificació del Decret 151/2009, de 2 d'octubre, del Consell, pel qual s'aproven les exigències bàsiques de disseny i qualitat en edificis d'habitatge i allotjament

Es modifiquen els articles següents del Decret 151/2009, de 2 d'octubre, del Consell, pel qual s'aproven les exigències bàsiques de disseny i qualitat en edificis d'habitatge i allotjament, que queden redactats en els termes establerts a continuació:

Modificació de l'article 3, apartat 5:

«5. Edifici per a allotjament: és un edifici en el qual s'agrupen diferents espais que permeten el desenvolupament de totes les funcions humanes indicades en aquest decret. Aquests edificis disposen d'una part d'espais d'ús privatiu, que es denominen unitats d'allotjament, i una altra de serveis comuns dels residents, havent de complir el que s'estableix en aquesta disposició i en la seua normativa de desenvolupament. Les unitats d'allotjament juntament amb els serveis comuns es consideren ús residencial habitatge, per ser zones destinades a allotjament permanent.»

Modificació de l'article 12:

«Article 12. Exigències d'accessibilitat

1. Els habitatges, els edificis d'habitatges i els edificis per a allotjament hauran de permetre a les persones amb mobilitat reduïda o limitació sensorial l'accés i la circulació per ells, en els termes i condicions previstes en la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, d'Accessibilitat i Supressió de Barreres Arquitectòniques, Urbanístiques i de la Comunicació.

2. Tindran la consideració d'habitatges accessibles, aquells que garantisquen la seua utilització autònoma i còmoda per persones amb discapacitat. Per a això, hauran de complir amb les condicions que, per a aquest tipus d'habitatges, expressament i específicament, es preveuen en la normativa de desenvolupament d'aquest decret.»

Modificació de l'article 13:

«Article 13. L'accessibilitat als edificis d'habitatge i als edificis per a allotjament

1. L'entrada principal als edificis d'habitatge i els edificis per a allotjament serà accessible.

2. Els edificis d'habitatge i els edificis per a allotjament hauran de disposar d'ascensor o rampa en els casos següents:

a) Quan el nombre de plantes que calga salvar des de l'entrada a l'edifici fins a algun habitatge o unitat d'allotjament, fora superior al nombre de plantes que reglamentàriament es determine.

b) Quan la quantitat d'habitatges o allotjaments supere el nombre que reglamentàriament es determine.

c) Quan existisquen habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes o allotjaments accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes.

3. En els edificis sense obligació de disposar d'ascensor o rampa, el projecte haurà de preveure, almenys dimensionalment i estructuralment, la instal·lació d'un ascensor.

Segunda. Comité Técnico de Accesibilidad

La administración pública competente en el marco de la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat Valenciana, de accesibilidad y supresión de barreras arquitectónicas y de la comunicación, conforme a sus artículos 1.c que garantiza los medios adecuados de control del cumplimiento de la ley, 21.b sobre asesoramiento técnico a profesionales e instituciones para la implantación de planes de actuación en accesibilidad y el artículo 29.b y c en cuanto a su función de asesorar y adoptar cuantas medidas sean necesarias para lograr la finalidad de la propia ley, creará un Comité Técnico de Accesibilidad con representantes de diferentes sectores sociales y profesionales para la proposición de mejoras normativas y el estudio de casos de ajuste razonable de mayor complejidad que se pudieran plantear, sin perjuicio de la posibilidad de instituir un organismo de mayor entidad que, entre otras, incorpore dichas funciones. El plazo para la creación de este Comité, con su correspondiente reglamento de funcionamiento, será de seis meses desde la publicación de este decreto.

Tercera. Modificación del Decreto 151/2009, de 2 de octubre, del Consell, por el que se aprueban las exigencias básicas de diseño y calidad en edificios de vivienda y alojamiento

Se modifican los siguientes artículos del Decreto 151/2009, de 2 de octubre, del Consell, por el que se aprueban las exigencias básicas de diseño y calidad en edificios de vivienda y alojamiento, que quedan redactados en los términos establecidos a continuación:

Modificación del artículo 3, apartado 5:

«5. Edificio para alojamiento: es un edificio en el que se agrupan diferentes espacios que permiten el desarrollo de todas las funciones humanas indicadas en este decreto. Estos edificios disponen de una parte de espacios de uso privativo, que se denominan unidades de alojamiento, y otra de servicios comunes de los residentes, debiendo cumplir lo establecido en esta disposición y en su normativa de desarrollo. Las unidades de alojamiento junto con los servicios comunes se consideran uso residencial vivienda, por ser zonas destinadas a alojamiento permanente.»

Modificación del artículo 12:

«Artículo 12. Exigencias de accesibilidad

1. Las viviendas, los edificios de viviendas y los edificios para alojamiento deberán permitir a las personas con movilidad reducida o limitación sensorial el acceso y la circulación por ellos, en los términos y condiciones previstas en la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, de accesibilidad y supresión de barreras arquitectónicas, urbanísticas y de la comunicación.

2. Tendrán la consideración de viviendas accesibles aquellas que garanticen su utilización autónoma y cómoda por personas con discapacidad. Para ello deberán cumplir con las condiciones que, para este tipo de viviendas, expresa y específicamente se prevén en la normativa de desarrollo de este decreto.»

Modificación del artículo 13:

«Artículo 13. La accesibilidad a los edificios de vivienda y a los edificios para alojamiento.

1. La entrada principal a los edificios de vivienda y los edificios para alojamiento será accesible.

2. Los edificios de vivienda y los edificios para alojamiento deberán disponer de ascensor o rampa en los siguientes casos:

a) Cuando el número de plantas que haya que salvar desde la entrada al edificio hasta alguna vivienda o unidad de alojamiento fuera superior al número de plantas que reglamentariamente se determine.

b) Cuando la cantidad de viviendas o alojamientos supere el número que reglamentariamente se determine.

c) Cuando existan viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas o alojamientos accesibles para personas usuarias de silla de ruedas.

3. En los edificios sin obligación de disponer de ascensor o rampa, el proyecto deberá prever, al menos dimensional y estructuralmente la instalación de un ascensor.

4. En els edificis d'habitatge i en els edificis per a allotjament, existirà un itinerari accessible mitjançant el qual es comunicarà l'accés a tota planta (entrada principal accessible a l'edifici, ascensor accessible o previsió d'ascensor, rampa accessible) amb:

- a) Els habitatges i les unitats d'allotjament.
- b) Les zones comunes destinades a circulació i a usos o activitats col·lectives dels usuaris.
- c) Les places d'aparcament.
- d) Els elements associats als habitatges accessibles per a usuaris de cadira de rodes o als allotjaments accessibles per a usuaris de cadires de rodes, tals com trasteros, places d'aparcament accessibles, etc., situats en la mateixa planta.

5. En els edificis d'habitatge exclusivament, a l'interior dels habitatges existirà un itinerari sense escales ni graons aïllats que connecte l'entrada de l'habitatge amb un recinte dedicat a la relació, un recinte dedicat a la higiene personal i amb aquells altres recintes que reglamentàriament es determine. Aquest itinerari haurà de complir les condicions per a circulacions contingudes en l'ordre de desenvolupament d'aquest decret.

6. Els espais d'ús col·lectiu dels edificis per a allotjament compliran el que s'estableix en les disposicions que desenvolupen la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, en matèria d'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics.

7. En l'ordre de desenvolupament de la present disposició s'expressaran les condicions i paràmetres el compliment dels quals assegure la satisfacció d'aquestes exigències.»

Quarta. Modificació de l'Ordre de 7 de desembre de 2009, de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, per la qual s'aproven les condicions de disseny i qualitat, i de l'Ordre 19/2010 que la modifica

1. Es modifiquen els articles següents de l'annex I de l'Ordre de 7 de desembre de 2009, de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, per la qual s'aproven les condicions de disseny i qualitat, i de l'Ordre 19/2010 que la modifica, que queden redactats en els termes establerts a continuació:

Modificació de l'article 4.1.c

«c) L'escala de l'interior de l'habitatge:

Les escales que permeten l'accés necessari als espais bàsics i als recintes que els contenen, així com la que connecta el garatge amb l'interior de l'habitatge, hauran de complir les condicions que s'estableixen en el DB SUA del CTE.

L'altura lliure mínima serà de 2,20 m, mesurada des de l'aresta exterior de l'esglaó fins a la cara inferior del tram immediatament superior, admetent-se despenjades fins a 2,10 m, l'ocupació en planta de la qual no siga superior al 25 % de la superfície de l'escala.

Els replans o replanells, tindran un ample mínim igual a l'ample del tram major que hi desembarca, i una longitud mínima de 0,70 m, mesurat en la línia de petjada.»

Modificació de l'article 4, apartat 2 i addició de l'apartat 3

«2. En les promocions de més de 6 habitatges unifamiliars, almenys el nombre d'habitatges que s'indica en la taula 4, haurà de disposar d'entrada accessible, per a això es disposarà d'un itinerari accessible que comuniqui la via pública amb l'interior d'aquests habitatges.

Taula 4. Nombre d'habitatges unifamiliars amb entrada accessible.

Nombre total d'habitatges	Nombre d'habitatges amb entrada accessible
De 7 a 15	1
De 16 a 25	2
De 26 a 50	3
Més de 50	1 més cada 25 o fracció

L'accés a l'habitatge unifamiliar amb entrada accessible s'ha de promoure a cota zero. No obstant això, serà admissible com a màxim un desnivell menor o igual a 5 cm, salvat amb un pendent que no excede

4. En los edificios de vivienda y en los edificios para alojamiento, existirá un itinerario accesible mediante el cual se comunicará el acceso a toda planta (entrada principal accesible al edificio, ascensor accesible o previsión de ascensor, rampa accesible) con:

- a) Las viviendas y las unidades de alojamiento.
- b) Las zonas comunes destinadas a circulación y a usos o actividades colectivas de los usuarios.
- c) Las plazas de aparcamiento.
- d) Los elementos asociados a las viviendas accesibles para usuarios de silla de ruedas o a los alojamientos accesibles para usuarios de sillas de ruedas, tales como trasteros, plazas de aparcamiento accesibles, etc., situados en la misma planta.

5. En los edificios de vivienda exclusivamente, en el interior de las viviendas existirá un itinerario sin escaleras ni peldaños aislados que conecte la entrada de la vivienda con un recinto dedicado a la relación, un recinto dedicado a la higiene personal y con aquellos otros recintos que reglamentariamente se determine. Dicho itinerario deberá cumplir las condiciones para circulaciones contenidas en la Orden de desarrollo de este decreto.

6. Los espacios de uso colectivo de los edificios para alojamiento cumplirán lo establecido en las disposiciones que desarrollan la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, en materia de accesibilidad en la edificación y en los espacios públicos.

7. En la orden de desarrollo de la presente disposición se expresarán las condiciones y parámetros cuyo cumplimiento asegure la satisfacción de estas exigencias.»

Cuarta. Modificación de la Orden de 7 de diciembre de 2009, de la Conselleria de Medio Ambiente, Agua, Urbanismo y Vivienda, por la que se aprueban las condiciones de diseño y calidad, y de la Orden 19/2010 que la modifica

1. Se modifican los siguientes artículos del anexo I de la Orden de 7 de diciembre de 2009, de la Conselleria de Medio Ambiente, Agua, Urbanismo y Vivienda, por la que se aprueban las condiciones de diseño y calidad, y de la Orden 19/2010 que la modifica, que quedan redactados en los términos establecidos a continuación:

Modificación del artículo 4.1.c:

«c) La escalera del interior de la vivienda:

Las escaleras que permiten el acceso necesario a los espacios básicos y a los recintos que los contienen, así como la que conecta el garaje con el interior de la vivienda, deberán cumplir las condiciones que se establecen en el DB SUA del CTE.

La altura libre mínima será de 2,20 m medida desde la arista exterior del escalón hasta la cara inferior del tramo inmediatamente superior, admitiéndose descuelgues hasta 2,10 m cuya ocupación en planta no sea superior al 25 % de la superficie de la escalera.

Las mesetas o rellanos, tendrán un ancho mínimo igual al ancho del tramo mayor que en ella desembarca, y una longitud mínima de 0,70 m, medido en la línea de huella.»

Modificación del artículo 4, apartado 2 y adición del apartado 3:

«2. En las promociones de más de 6 viviendas unifamiliares, al menos el número de viviendas que se indica en la tabla 4 deberá disponer de entrada accesible, para ello se dispondrá de un itinerario accesible que comuniqui la vía pública con el interior de dichas viviendas.

Tabla 4. Número de viviendas unifamiliares con entrada accesible.

Número total de viviendas	Número de viviendas con entrada accesible
De 7 a 15	1
De 16 a 25	2
De 26 a 50	3
Más de 50	1 más cada 25 o fracción

El acceso a la vivienda unifamiliar con entrada accesible se debe promover a cota cero. No obstante, será admisible como máximo un desnivel menor o igual a 5 cm salvado con una pendiente que no excede

disca del 25 %. En el cas de desnivells majors s'hauran de complir les condicions establides per a rampes accessibles.

3. En els edificis de més d'un habitatge en els quals siga obligatòria la instal·lació d'ascensor o rampa accessible, i en els habitatges unifamiliars que hagen de disposar d'entrada accessible, existirà un itinerari sense escales ni graons aïllats a l'interior dels habitatges, que connecte l'entrada a l'habitatge amb: sala d'estar i el menjador, la cuina, un bany i un dormitori (o espai de reserva per a un dormitori). Les portes d'aquests recintes tindran una amplària lliure de pas major o igual que 0,80 m, mesurada en el marc i aportada per no més d'una fulla».

Modificació de l'article 6

«Article 6. Circulacions horitzontals i verticals

1. En tots els edificis de més d'un habitatge, els espais comunitaris de circulació comptaran amb les dimensions següents:

a) Accés: La porta d'entrada tindrà un buit lliure mínim de 0,90 m d'ample i 2,10 m d'alt. L'accés a l'edifici s'ha de promoure a cota zero. No obstant això, serà admissible com a màxim un desnivell menor o igual a 5 cm salvat amb un pendent que no excedeix del 25 %. En el cas de desnivells majors s'hauran de complir les condicions establides per a rampes accessibles.

b) Vestíbul: altura lliure mínima 2,30 m. Ample mínim 1,20 m.

c) Espais de circulació: es disposarà d'un itinerari accessible que comuniqui l'accés accessible en cada planta (entrada principal accessible a l'edifici, ascensor accessible o previsió d'aquest, rampa accessible) amb:

- Els habitatges.
- Les zones d'ús comunitari.
- Els elements associats a habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, tals com trasters, places d'aparcament accessibles, etc.

L'itinerari accessible complirà les condicions establides en el DB SUA del CTE i les següents:

- Corredors: l'ample mínim dels corredors serà d'1,20 m i l'altura lliure mínima serà de 2,30 m. Es permetran estrechaments puntuals conforme al que s'estableix en el DB SUA del CTE.

- Portes: les portes dels itineraris que transcórreguen fins a l'interior de les zones d'ús comunitari i fins a l'interior dels habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, tindran una amplària de pas $\geq 0,90$ m, mesurada en el marc i aportada per no més d'una fulla, i en la seua posició de màxima obertura l'amplària lliure de pas serà:

$\geq 0,85$ m en portes abatibles, amplària reduïda pel gruix de la fulla;

$\geq 0,80$ m en portes corredisses, amplària mesurada entre el marc i el cantell de la fulla.

- Sòls: Per a limitar el risc de lliscament, els sòls de les zones comunes de circulació tindran la classe de resistència al lliscament exigida als sòls dels edificis d'ús residencial públic en el CTE.

d) Escales: les escales que siguen pas necessari des de la via pública als habitatges d'un edifici, o als espais d'ús comú, hauran de complir les condicions establides en el DB SUA del CTE per a les escales d'ús general i, a més, disposaran de contrapetja i mancaran de bossell.

L'altura lliure mínima de l'escala serà de 2,20 m, mesurada des de l'aresta exterior de l'escaló fins a la cara inferior del tram immediatament superior.

En el cas de replanells o replans que servisquen d'accés a habitatges o locals, l'ample mínim d'aquests serà d'1,20 m i la distància mínima entre l'aresta de l'últim graó i el buit de les portes a les quals servisca serà de 0,40 m.

(Annex III, gràfic 5)

e) Els espais de circulació en edificis de més d'un habitatge permetran la circulació horitzontal d'un prisma de 2,00 m x 0,60 m x 0,60 m.

f) Rampes: les rampes compliran les condicions establides en el DB SUA del CTE per a rampes en itineraris accessibles.

2. L'ascensor:

da del 25 %. En el caso de desniveles mayores se deberán cumplir las condiciones establecidas para rampas accesibles.

3. En los edificios de más de una vivienda en los que sea obligatoria la instalación de ascensor o rampa accesible y en las viviendas unifamiliares que deban disponer de entrada accesible, existirá un itinerario sin escaleras ni peldaños aislados en el interior de las viviendas, que conecte la entrada a la vivienda con: el estar y el comedor, la cocina, un baño y un dormitorio (o espacio de reserva para un dormitorio). Las puertas de dichos recintos tendrán una anchura libre de paso mayor o igual que 0,80 m medida en el marco y aportada por no más de una hoja.»

Modificación del artículo 6:

«Artículo 6. Circulaciones horizontales y verticales

1. En todos los edificios de más de una vivienda, los espacios comunitarios de circulación contarán con las siguientes dimensiones:

a) Acceso: la puerta de entrada tendrá un hueco libre mínimo de 0,90 m de ancho y 2,10 m de alto. El acceso al edificio se debe promover a cota cero. No obstante, será admisible como máximo un desnivel menor o igual a 5 cm salvado con una pendiente que no exceda del 25 %. En el caso de desniveles mayores se deberán cumplir las condiciones establecidas para rampas accesibles.

b) Zaguán: altura libre mínima 2,30 m. Ancho mínimo 1,20 m.

c) Espacios de circulación: se dispondrá de un itinerario accesible que comuniqui el acceso accesible en cada planta (entrada principal accesible al edificio, ascensor accesible o previsión del mismo, rampa accesible) con:

- Las viviendas.
- Las zonas de uso comunitario.
- Los elementos asociados a viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, tales como trasteros, plazas de aparcamiento accesibles, etc.

El itinerario accesible cumplirá las condiciones establecidas en el DB SUA del CTE y las siguientes:

- Pasillos: el ancho mínimo de los pasillos será de 1,20 m y la altura libre mínima será de 2,30 m. Se permitirán estrechamientos puntuales conforme a lo establecido en el DB SUA del CTE.

- Puertas: las puertas de los itinerarios que transcurran hasta el interior de las zonas de uso comunitario y hasta el interior de las viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, tendrán una anchura de paso $\geq 0,90$ m medida en el marco y aportada por no más de una hoja, y en su posición de máxima apertura la anchura libre de paso será:

$\geq 0,85$ m en puertas abatibles, anchura reducida por el grosor de la hoja;

$\geq 0,80$ m en puertas correderas, anchura medida entre el marco y el canto de la hoja.

- Suelos: Para limitar el riesgo de resbalamiento, los suelos de las zonas comunes de circulación tendrán la clase de resistencia al deslizamiento exigida a los suelos de los edificios de uso residencial público en el CTE.

d) Escaleras: Las escaleras que sean paso necesario desde la vía pública a las viviendas de un edificio, o a los espacios de uso común, deberán cumplir las condiciones establecidas en el DB SUA del CTE para las escaleras de uso general y, además, dispondrán de tabicas y carecerán de bocel.

La altura libre mínima de la escalera será de 2,20 m, medida desde la arista exterior del escalón hasta la cara inferior del tramo inmediatamente superior.

En el caso de mesetas o rellanos que sirvan de acceso a viviendas o locales, el ancho mínimo de estos será de 1,20 m y la distancia mínima entre la arista del último peldaño y el hueco de las puertas a las que sirva será de 0,40 m.

(Anexo III gráfico 5)

e) Los espacios de circulación en edificios de más de una vivienda permitirán la circulación horizontal de un prisma de 2,00 m x 0,60 m x 0,60 m.

f) Rampas: las rampas cumplirán las condiciones establecidas en el DB SUA del CTE para rampas en itinerarios accesibles.

2. El ascensor:

a) Els edificis disposaran d'ascensor accessible o rampa accessible que comuniqui les plantes d'entrada accessible a l'edifici amb les plantes que no siguen d'ocupació nul·la en els casos següents:

– Quan calga salvar més dues plantes des d'alguna entrada principal accessible a l'edifici.

– Quan existisquen més de 6 habitatges en plantes sense entrada principal accessible a l'edifici.

– Quan existisquen habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, en aquest cas l'ascensor accessible o la rampa accessible les haurà de comunicar a més amb les plantes que tinguen elements associats a aquests habitatges o zones comunitàries, tals com traster o plaça d'aparcament de l'habitatge accessible, sala de comunitat, estenedor, etc.

b) En la resta dels casos el projecte ha de preveure en zones comunes de l'edifici la instal·lació futura d'un ascensor accessible que comuniqui les plantes d'entrada principal accessible a l'edifici amb les plantes que no siguen d'ocupació nul·la, de manera que no siga necessari modificar la fonamentació, l'estructura, els espais privatis ni les instal·lacions existents quan s'instal·le l'ascensor, si escau. Els accessos a l'ascensor estaran previstos des dels espais comuns de circulació.

c) S'afegirà un segon ascensor si es compleix almenys una de les condicions següents:

– Si l'altura A és superior a 23,50 m.

– Si el nombre d'habitatges servits per l'ascensor és superior a 24.

d) Almenys un ascensor haurà d'estar connectat amb l'itinerari accessible i complirà les condicions establides en el DB SUA del CTE per als ascensors accessibles.

e) Enfront de l'ascensor accessible o a l'espai deixat en previsió per a ells, es disposarà d'un espai per a gir de diàmetre 1,50 m lliure d'obstacles».

Modificació de l'article 10.c

«c) Rampa

Rampa recta: pendent no major del 18 %, sempre que es resolga la transició entre trams de diferent pendent. En el cas que també estiga previst per a la circulació de persones, i no pertanga a un itinerari accessible, el pendent serà, com a màxim, del 16 %. (Annex III gràfic 10)

Rampa corba: pendent no major del 15 %.

Radi de gir mínim en l'eix: 6,00 m.

L'ample mínim de la rampa serà de 3,00 m.

Les rampes que servisquen a més de 100 places, tindran un ample mínim de 6,00 m, amb dos sentits de circulació diferenciats o existiran dues rampes independents amb un ample mínim de 3,00 m cadascuna».

Modificació de l'article 10.e, apartat Altura:

«e) Distribució interior

Altura

En tota la superfície del local l'altura lliure general mínima serà de 2,40 m, i l'altura lliure mínima en tot punt no serà inferior a 2,20 m, excepte en una franja màxima de 0,80 m, en el fons de la plaça d'aparcament en la qual es permetrà disminuir l'altura lliure fins a 1,80 m».

Modificació de l'article 10.g

«g) Places d'aparcament accessibles:

En edificis on siga exigible la reserva d'habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes, com a criteri general almenys es reservarà una plaça d'aparcament accessible per cada habitatge accessible.

Les places d'aparcament accessibles en bateria i en línia compliran el que s'estableix en el CTE i, a més, les places en línia disposaran d'un espai d'aproximació i transferència lateral d'ample $\geq 1,20$ m, addicional a l'espai posterior. En totes les places d'aparcament accessibles es garantirà l'accés des de la zona de transferència fins a l'entrada a l'edifici de forma autònoma i segura».

a) Los edificios dispondrán de ascensor accesible o rampa accesible que comuniquen las plantas de entrada accesible al edificio con las plantas que no sean de ocupación nula en los siguientes casos:

– Cuando haya que salvar más dos plantas desde alguna entrada principal accesible al edificio.

– Cuando existan más de 6 viviendas en plantas sin entrada principal accesible al edificio.

– Cuando existan viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, en cuyo caso el ascensor accesible o la rampa accesible las deberá comunicar además con las plantas que tengan elementos asociados a dichas viviendas o zonas comunitarias, tales como trastero o plaza de aparcamiento de la vivienda accesible, sala de comunidad, tendero, etc.

b) En el resto de los casos el proyecto debe prever en zonas comunes del edificio la instalación futura de un ascensor accesible que comuniquen las plantas de entrada principal accesible al edificio con las plantas que no sean de ocupación nula, de forma que no sea necesario modificar la cimentación, la estructura, los espacios privativos ni las instalaciones existentes cuando se instale el ascensor, en su caso. Los accesos al ascensor estarán previstos desde los espacios comunes de circulación.

c) Se añadirá un segundo ascensor si se cumple al menos una de las siguientes condiciones:

– Si la altura A es superior a 23,50 m.

– Si el número de viviendas servidas por el ascensor es superior a 24.

d) Al menos un ascensor deberá estar conectado con el itinerario accesible y cumplirá las condiciones establecidas en el DB SUA del CTE para los ascensores accesibles.

e) Frente al ascensor accesible o al espacio dejado en previsión para ellos, se dispondrá de un espacio para giro de diámetro 1,50 m libre de obstáculos».

Modificación del artículo 10.c:

«c) Rampa

Rampa recta: pendiente no mayor del 18 %, siempre que se resuelva la transición entre tramos de distinta pendiente. En el caso de que también esté prevista para la circulación de personas, y no pertenezca a un itinerario accesible, la pendiente será, como máximo, del 16 %. (Anexo III gráfico 10)

Rampa curva: pendiente no mayor del 15 %.

Radio de giro mínimo en el eje: 6,00 m.

El ancho mínimo de la rampa será de 3,00 m.

Las rampas que sirvan a más de 100 plazas tendrán un ancho mínimo de 6,00 m con dos sentidos de circulación diferenciados o existirán dos rampas independientes con un ancho mínimo de 3,00 m cada una».

Modificación del artículo 10.e, apartado Altura:

«e) Distribució interior

Altura

En toda la superficie del local la altura libre general mínima serà de 2,40 m y la altura libre mínima en todo punto no será inferior a 2,20 m, excepto en una franja máxima de 0,80 m en el fondo de la plaza de aparcamiento en la que se permitirá disminuir la altura libre hasta 1,80 m».

Modificació del artículo 10.g

«g) Plazas de aparcamiento accesibles:

En edificios donde sea exigible la reserva de viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas, como criterio general al menos se reservará una plaza de aparcamiento accesible por cada vivienda accesible.

Las plazas de aparcamiento accesibles en batería y en línea cumplirán lo establecido en el CTE y, además, las plazas en línea dispondrán de un espacio de aproximación y transferencia lateral de anchura $\geq 1,20$ m, adicional al espacio trasero. En todas las plazas de aparcamiento accesibles se garantizará el acceso desde la zona de transferencia hasta la entrada al edificio de forma autònoma y segura».

Modificació de l'article 16

«Article 16. Generalitats

Els habitatges accessibles s'adequaran amb caràcter general al que s'estableix en el capítol I, edificis d'habitatge, que s'aprova per la present disposició, i al que s'estableix en el DB SUA del CTE per als habitatges accessibles, excepte en les condicions que a continuació s'estableixen».

Modificació de l'article 17

«Article 17. Porta d'entrada a l'habitatge

L'amplària de la porta d'entrada a l'habitatge accessible per a persones usuàries de cadira de rodes, mesurada en el marc, serà de 0,90 m com a mínim».

Modificació de l'article 18

«Article 18. Sòl del bany

En els habitatges accessibles per a persones usuàries de cadira de rodes el sòl del bany serà, com a mínim, de classe 2 de resistència al lliscament, excepte el sòl no diferenciat de dutxes que manquen de plat, el qual serà de classe 3. Les classes de resistència al lliscament es corresponen amb les determinades en el DB SUA del CTE segons l'assaig especificat».

Modificació de l'article 19.3

«3. L'edifici per a allotjaments disposarà del nombre d'unitats d'allotjaments accessibles en la mateixa proporció que es marca en la normativa vigent per a habitatges. Les unitats d'allotjament accessibles s'adequaran amb caràcter general al que s'estableix en el present capítol i al que s'estableix en el capítol II per a l'habitatge accessible».

Modificació de l'article 21.1

«1. Circulacions verticals.

a) Els edificis disposaran d'ascensor accessible o rampa accessible que comuniqui les plantes d'entrada accessible a l'edifici amb les plantes que no siguen ocupació nul·la en els casos següents:

- Quan calga salvar més de dues plantes des d'alguna entrada principal accessible a l'edifici.
- Quan existisquen més de 10 unitats d'allotjament en plantes diferents de les d'entrada accessible a l'edifici.
- Quan les plantes tinguen elements accessibles, tals com places d'aparcament accessibles, allotjaments accessibles, places reservades, etc.

b) En la resta dels casos el projecte ha de preveure en zones comunes de l'edifici la instal·lació futura d'un ascensor accessible que comuniqui les plantes d'entrada principal accessible a l'edifici amb les plantes que no siguen d'ocupació nul·la, de manera que no siga necessari modificar la fonamentació, l'estructura, els espais privatius ni les instal·lacions existents quan s'instal·le l'ascensor, si escau. Els accessos a l'ascensor estaran previstos des dels espais comuns de circulació.

c) S'afegirà un segon ascensor si es compleix una de les condicions següents:

La diferència d'altura entre el nivell del paviment en l'eix del buit d'accés a l'edifici i el nivell del paviment de la planta més allunyada és superior a 23,50 m.

El nombre d'unitats d'allotjament servides per l'ascensor és superior a 48».

Modificació de l'article 23.1.a

«a) Dimensiones i relació entre els espais o recintes, conforme als articles 1, 2 i 3».

Modificación del artículo 16

«Artículo 16. Generalidades

Las viviendas accesibles se adecuarán con carácter general a lo establecido en el capítulo I, edificios de vivienda, que se aprueba por la presente disposición, y a lo establecido en el DB SUA del CTE para las viviendas accesibles, excepto en las condiciones que a continuación se establecen.»

Modificación del artículo 17

«Artículo 17. Puerta de entrada a la vivienda

La anchura de la puerta de entrada a la vivienda accesible para personas usuarias de silla de ruedas, medida en el marco, será de 0,90 m como mínimo.»

Modificación del artículo 18

«Artículo 18. Suelo del baño

En las viviendas accesibles para personas usuarias de silla de ruedas el suelo del baño será, como mínimo, de clase 2 de resistencia al deslizamiento, excepto el suelo no diferenciado de duchas que carezcan de plato, el cual será de clase 3. Las clases de resistencia al deslizamiento se corresponden con las determinadas en el DB SUA del CTE según el ensayo especificado.»

Modificación del artículo 19.3

«3. El edificio para alojamientos dispondrá del número de unidades de alojamientos accesibles en la misma proporción que se marca en la normativa vigente para viviendas. Las unidades de alojamiento accesibles se adecuarán con carácter general a lo establecido en el presente capítulo y a lo establecido en el capítulo II para la vivienda accesible.»

Modificación del artículo 21.1

«1. Circulaciones verticales.

a) Los edificios dispondrán de ascensor accesible o rampa accesible que comuniquen las plantas de entrada accesible al edificio con las plantas que no sean ocupación nula en los siguientes casos:

- Cuando haya que salvar más de dos plantas desde alguna entrada principal accesible al edificio.
- Cuando existan más de 10 unidades de alojamiento en plantas distintas a las de entrada accesible al edificio.
- Cuando las plantas tengan elementos accesibles, tales como plazas de aparcamiento accesibles, alojamientos accesibles, plazas reservadas, etc.

b) En el resto de los casos el proyecto debe prever en zonas comunes del edificio la instalación futura de un ascensor accesible que comuniquen las plantas de entrada principal accesible al edificio con las plantas que no sean de ocupación nula, de forma que no sea necesario modificar la cimentación, la estructura, los espacios privativos ni las instalaciones existentes cuando se instale el ascensor, en su caso. Los accesos al ascensor estarán previstos desde los espacios comunes de circulación.

c) Se añadirá un segundo ascensor si se cumple una de las siguientes condiciones:

La diferencia de altura entre el nivel del pavimento en el eje del hueco de acceso al edificio y el nivel del pavimento de la planta más alejada es superior a 23,50 m.

El número de unidades de alojamiento servidas por el ascensor es superior a 48.»

Modificación del artículo 23.1.a

«a) Dimensiones y relación entre los espacios o recintos, conforme a los artículos 1, 2 y 3.»

Modificació de l'article 23.1.b

«b) Accés a la unitat d'allotjament i circulacions, serà igual que l'accés a l'habitatge, article 4. A més, la porta d'accés a l'allotjament accessible complirà el que s'estableix en l'apartat e».

Modificació de l'article 23.1.e

«e) Circulacions horitzontals i verticals de l'edifici conforme a l'article 6, excepte el criteri per a l'ascensor segons el que s'estableix en l'article 21. A més, les portes en l'entrada principal a l'edifici i en els itineraris que transcorreguen fins a l'interior de les zones d'ús comunitari i fins a l'interior dels allotjaments accessibles, tindran una amplària de pas $\geq 0,90$ m, mesurada en el marc i aportada per no més d'una fulla, i en la seua posició de màxima obertura l'amplària lliure de pas serà:

- $\geq 0,85$ m en portes abatibles, amplària reduïda pel gruix de la fulla;
- $\geq 0,80$ m en portes corredisses, amplària mesurada entre el marc i el cantell de la fulla».

Modificació de l'article 24.2

«2. En la rehabilitació dels elements comuns, en edificis d'habitatge, als quals segons la seua sol·licitud de llicència municipal d'obres els corresponguera la classificació d'habitatge existent o d'habitatge de nova planta segons l'Ordre de 22 d'abril de 1991, HD-91, se'ls aplicaran les condicions que els corresponga segons aquesta classificació. En allò no contemplat en l'ordre citada, s'estarà al que s'estableix en el capítol I de la present disposició, excepte en les condicions que s'estableixen en l'annex II del decret pel qual es regula l'accessibilitat en l'edificació i en els espais públics, i les que a continuació s'estableixen».

Modificació de l'article 25.a

«a) Porta d'accés: la porta d'entrada tindrà un buit lliure mínim de 0,80 m d'ample i 2,00 m d'alt».

Modificació de l'article 25.b

«b) Rampes:
L'ample mínim de les rampes serà de 0,90 m.
El pendent màxim per a salvar un desnivell mitjançant rampa estarà en funció de la longitud del tram, com s'indica en la taula 25».

Taula 25. Pendent de les rampes de l'edifici.

Pendent	Longitud màxima del tram
12 %	3 m
10 %	10 m
8 %	15 m
6 %	Sense límit

Modificació de gràfics:

S'eliminen els gràfics 6, 7 i 12 de l'annex III de l'Ordre de 7 de desembre de 2009, de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, per la qual s'aproven les condicions de disseny i qualitat.

Modificación del artículo 23.1.b

«b) Acceso a la unidad de alojamiento y circulaciones, será igual que el acceso a la vivienda, artículo 4. Además, la puerta de acceso al alojamiento accesible cumplirá lo establecido en el apartado e.»

Modificación del artículo 23.1.e

«e) Circulaciones horizontales y verticales del edificio conforme al artículo 6, excepto el criterio para el ascensor según lo establecido en el artículo 21. Además, las puertas en la entrada principal al edificio y en los itinerarios que transcurran hasta el interior de las zonas de uso comunitario y hasta el interior de los alojamientos accesibles, tendrán una anchura de paso $\geq 0,90$ m medida en el marco y aportada por no más de una hoja, y en su posición de máxima apertura la anchura libre de paso será:

- $\geq 0,85$ m en puertas abatibles, anchura reducida por el grosor de la hoja;
- $\geq 0,80$ m en puertas correderas, anchura medida entre el marco y el canto de la hoja.»

Modificación del artículo 24.2

«2. En la rehabilitación de los elementos comunes, en edificios de vivienda, a los que según su solicitud de licencia municipal de obras les correspondiera la clasificación de vivienda existente o de vivienda de nueva planta según la Orden de 22 de abril de 1991, HD-91, se les aplicarán las condiciones que les corresponda según dicha clasificación. En lo no contemplado en la Orden citada, se estará a lo establecido en el Capítulo I de la presente disposición, excepto en las condiciones que se establecen en el anexo II del Decreto por el que se regula la accesibilidad en la edificación y en los espacios públicos, y las que a continuación se establecen.»

Modificación del artículo 25.a

«a) Puerta de acceso: la puerta de entrada tendrá un hueco libre mínimo de 0,80 m de ancho y 2,00 m de alto.»

Modificación del artículo 25.b

«b) Rampas:
El ancho mínimo de las rampas será de 0,90 m.
La pendiente máxima para salvar un desnivel mediante rampa estará en función de la longitud del tramo, como se indica en la tabla 25.»

Tabla 25. Pendientes de las rampas del edificio

Pendiente	Longitud máxima del tramo
12 %	3 m
10 %	10 m
8 %	15 m
6 %	Sin límite

Modificación de gráficos:

Se eliminan los gráficos 6, 7 y 12 del anexo III de la Orden de 7 de diciembre de 2009, de la Conselleria de Medio Ambiente, Agua, Urbanismo y Vivienda, por la que se aprueban las condiciones de diseño y calidad.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Única. Règim d'aplicació

Aquest decret no serà aplicable a les obres de nova construcció i a les d'ampliació, modificació, reforma o rehabilitació d'edificis existents que tinguen sol·licitada la llicència municipal d'obres a l'entrada en vigor d'aquest decret.

Tampoc serà d'aplicació obligatòria als espais públics urbanitzats nous ni als espais públics naturals, els plans i projectes dels quals siguen aprovats definitivament durant el transcurs dels sis primers mesos posteriors a la seua entrada en vigor.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Derogació de normativa

A partir de l'entrada en vigor d'aquest decret queden derogats:

– El Decret 39/2004, de 5 de març, del Consell, pel qual es desenvolupa la Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, en matèria d'accessibilitat en l'edificació de pública concurrència i en el medi urbà.

– L'Ordre de 25 de maig de 2004, de la Conselleria d'Infraestructures i Transport, per la qual es desenvolupa el Decret 39/2004, de 5 de març, del Consell, en matèria d'accessibilitat en l'edificació de pública concurrència.

– L'Ordre de 9 de juny de 2004, de la Conselleria de Territori i Habitatge, per la qual es desenvolupa el Decret 39/2004, de 5 de març, del Consell, en matèria d'accessibilitat en el medi urbà.

Qualsevol altra norma d'igual o inferior rang que s'opose al que s'estableix en aquest decret.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Habilitació

Es faculta el conseller o consellera competent en la matèria per a dictar les disposicions necessàries per al desenvolupament i aplicació del que es disposa en aquest decret, i modificar els Annexos I, II, III i IV.

Segona. Entrada en vigor

Aquest decret entrarà en vigor al cap de dos mesos de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 26 d'abril de 2019

El president de la Generalitat,
XIMO PUIG I FERRER

La consellera d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori,
MARIA JOSÉ SALVADOR RUBERT

ANNEX I

Conceptes i equivalències de terminologia

La Llei 1/1998, de 5 de maig, d'Accessibilitat i Supressió de Barres Arquitectòniques, Urbanístiques i de la Comunicació, defineix i estableix els nivells d'accessibilitat que són aplicable a l'edificació i als espais públics urbanitzats. A fi d'harmonitzar la terminologia utilitzada en aquest decret amb la de les disposicions reglamentàries més recents, els nivells d'accessibilitat contemplats en la citada llei s'aconsegueixen com segueix:

– Nivell adaptat: aquest nivell s'aconsegueix quan es compleixen les condicions establides en aquest decret per a l'edificació de nova construcció i els espais públics urbanitzats de nou desenvolupament. El terme «accessible» utilitzat en aquest decret és equiparable a «adaptat».

– Nivell practicable: aquest nivell s'aconsegueix quan, almenys es compleixen les toleràncies admissibles definides en l'article 3 d'aquest decret o s'apliquen altres criteris de flexibilitat dins dels límits fixats en l'Annex II, en el cas de no ser viable el compliment del nivell anterior.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA

Única. Régimen de aplicación

Este decreto no será de aplicación a las obras de nueva construcción y a las de ampliación, modificación, reforma o rehabilitación de edificios existentes que tengan solicitada la licencia municipal de obras a la entrada en vigor de este decreto.

Tampoco será de aplicación obligatoria a los espacios públicos urbanizados nuevos ni a los espacios públicos naturales, cuyos planes y proyectos sean aprobados definitivamente durante el transcurso de los seis primeros meses posteriores a su entrada en vigor.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única. Derogación de normativa

A partir de la entrada en vigor de este decreto quedan derogados:

– El Decreto 39/2004, de 5 de marzo, del Consell, por el que se desarrolla la Ley 1/1998, de 5 de mayo, de la Generalitat, en materia de accesibilidad en la edificación de pública concurrència y en el medio urbano.

– La Orden de 25 de mayo de 2004, de la Conselleria de Infraestructuras y Transporte, por la que se desarrolla el Decreto 39/2004, de 5 de marzo, del Consell, en materia de accesibilidad en la edificación de pública concurrència.

– La Orden de 9 de junio de 2004, de la Conselleria de Territorio y Vivienda, por la que se desarrolla el Decreto 39/2004, de 5 de marzo, del Consell, en materia de accesibilidad en el medio urbano.

– Cualquier otra norma de igual o inferior rango que se oponga a lo establecido en este decreto.

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Habilitación

Se faculta al conseller o consellera competente en la materia para dictar las disposiciones necesarias para el desarrollo y aplicación de lo dispuesto en este decreto y modificar los anexos I, II, III y IV.

Segunda. Entrada en vigor

Este decreto entrará en vigor a los dos meses de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 26 de abril de 2019

El president de la Generalitat,
XIMO PUIG I FERRER

La consellera de Vivienda, Obras Públicas y Vertebración del Territorio,
MARIA JOSÉ SALVADOR RUBERT

ANEXO I

Conceptos y equivalencias de terminología

La Ley 1/1998, de 5 de mayo, de accesibilidad y supresión de barreras arquitectónicas, urbanísticas y de la comunicación, define y establece los niveles de accesibilidad que son de aplicación a la edificación y a los espacios públicos urbanizados. Con el objeto de armonizar la terminología utilizada en este decreto con la de las disposiciones reglamentarias más recientes, los niveles de accesibilidad contemplados en la citada ley se alcanzan como sigue:

– Nivel adaptado: este nivel se alcanza cuando se cumplen las condiciones establecidas en este decreto para la edificación de nueva construcción y los espacios públicos urbanizados de nuevo desarrollo. El término «accessible» utilizado en este decreto es equiparable a «adaptado».

– Nivel practicable: este nivel se alcanza cuando al menos se cumplen las tolerancias admisibles definidas en el artículo 3 de este decreto o se aplican otros criterios de flexibilidad dentro de los límites fijados en el anexo II, en el caso de no ser viable el cumplimiento del nivel anterior.

– Nivell convertible: aquest nivell s'aconsegueix quan es compleix la condició establida en aquest decret, de previsió d'ascensor accessible en aquells edificis d'ús residencial habitatge en els quals no siga obligatòria la instal·lació d'ascensor accessible o de rampa accessible.

ANNEX II
Toleràncies admissibles i límits als criteris de flexibilitat en edificis existents

Quan s'intervenga en un edifici en el qual, a causa de les reduïdes dimensions dels espais disponibles o a condicionants estructurals insalvables, no siga possible realitzar una adequació d'accessibilitat complint totes les condicions de disseny de l'edificació de nova construcció, es podrà admetre determinades toleràncies a aquestes condicions d'accessibilitat així com l'aplicació de criteris de flexibilitat dins de certs límits.

1. Toleràncies admissibles en intervencions en edificis existents

Es consideren toleràncies admissibles a l'efecte d'aquesta norma les toleràncies establides en els documents addicionals a la reglamentació d'edificació que siguen aprovats o promoguts pel Ministeri competent en la matèria, tals com els documents de suport al CTE.

2. Límits als criteris de flexibilitat en edificis existents

1. Actuacions en els elements comuns de l'edifici:

a) Accessos i xicotets desnivells:

1. Per a salvar els desnivells existents entre plantes de l'edifici, es prolongarà el recorregut de l'ascensor fins a la cota corresponent o se salvarà el desnivell mitjançant rampa que complisca almenys les toleràncies admissibles.

En el cas que es justifique documentalment la impossibilitat d'executar alguna de les solucions anteriors, per a salvar desnivells no majors a una planta es podrà instal·lar una plataforma elevadora vertical.

En circumstàncies excepcionals i justificadament, davant la impossibilitat d'instal·lar una plataforma elevadora vertical, per a salvar desnivells no majors a una planta es podrà instal·lar una plataforma elevadora inclinada (salva-escaleres), sempre que no entre en conflicte amb les condicions exigibles d'evacuació i ús de l'escala.

2. Quan les dimensions del vestíbul d'entrada d'un edifici no permeten instal·lar una rampa amb l'amplària regulada en aquest decret ni tan sols aplicant les toleràncies admissibles, es permetrà reduir-la fins a 0,80 m deixant com a mínim un pas de 0,80 m per a l'accés sense rampa, sempre que es complisca l'amplària de càlcul d'evacuació conforme al DB SI.

b) Cabina de l'ascensor: excepcionalment, serà admissible la instal·lació d'un ascensor en un edifici existent sense que complisca les dimensions mínimes de la cabina establides en aquest decret ni en la regulació de les toleràncies admissibles, sempre que es justifique la seua impossibilitat tècnica.

En el cas d'instal·lació d'ascensor ocupant superfícies d'espais lliures o de domini públic, dins de les competències municipals, l'ajuntament afavorirà que l'ascensor dispose de les millors condicions d'accessibilitat possibles, quedant assegurada la funcionalitat dels espais lliures, dotacions i altres elements del domini públic.

c) Ascensors en pati interior: quan la solució raonable siga instal·lar l'ascensor en un pati interior i recaiguen al mateix buits de l'estar, cuina o dormitoris, l'ocupació màxima en planta del seu recinte no superarà el 20 % de la superfície total del pati i la seua disposició no reduirà la superfície mínima legalment establida per a aquests buits.

En aquells patis en els quals per la seua geometria o reduïdes dimensions, la introducció d'un ascensor incidisca en el compliment normatiu de les condicions d'il·luminació i ventilació de les estances que donen a aquest, el tancament de la caixa d'ascensor serà de vidre transparent o de malla que el seu calat minimitze el minvament de lluminositat del pati i la seua àrea perforada siga igual o superior al 25 % de la seua superfície total.

L'ascensor comptarà amb programació de retorn automàtic de la cabina a la planta baixa després de cada ús.

– Nivel convertible: este nivel se alcanza cuando se cumple la condición establecida en este decreto de previsión de ascensor accesible en aquellos edificios de uso residencial vivienda en los que no sea obligatoria la instalación de ascensor accesible o de rampa accesible.

ANEXO II
Tolerancias admisibles y límites a los criterios de flexibilidad en edificios existentes

Quando se intervenga en un edificio en el que, debido a las reducidas dimensiones de los espacios disponibles o a condicionantes estructurales insalvables, no sea posible realizar una adecuación de accesibilidad cumpliendo todas las condiciones de diseño de la edificación de nueva construcción, se podrá admitir determinadas tolerancias a dichas condiciones de accesibilidad así como la aplicación de criterios de flexibilidad dentro de ciertos límites.

1. Tolerancias admisibles en intervenciones en edificios existentes

Se consideran tolerancias admisibles a los efectos de esta norma las tolerancias establecidas en los documentos adicionales a la reglamentación de edificación que sean aprobados o promovidos por el Ministerio competente en la materia, tales como los documentos de apoyo al CTE.

2. Límites a los criterios de flexibilidad en edificios existentes

1. Actuaciones en los elementos comunes del edificio:

a) Accesos y pequeños desniveles:

1. Para salvar los desniveles existentes entre plantas del edificio, se prolongará el recorrido del ascensor hasta la cota correspondiente o se salvará el desnivel mediante rampa que cumpla al menos las tolerancias admisibles.

En el caso de que se justifique documentalment la imposibilidad de ejecutar alguna de las soluciones anteriores, para salvar desniveles no mayores a una planta se podrá instalar una plataforma elevadora vertical.

En circunstancias excepcionales y justificadamente, ante la imposibilidad de instalar una plataforma elevadora vertical, para salvar desniveles no mayores a una planta se podrá instalar una plataforma elevadora inclinada (salvaescaleras), siempre que no entre en conflicto con las condiciones exigibles de evacuación y uso de la escalera.

2. Cuando las dimensiones del zaguán de entrada de un edificio no permitan instalar una rampa con la anchura regulada en este decreto ni siquiera aplicando las tolerancias admisibles, se permitirá reducirla hasta 0,80 m dejando como mínimo un paso de 0,80 m para el acceso sin rampa, siempre que se cumpla la anchura de cálculo de evacuación conforme al DB SI.

b) Cabina del ascensor: excepcionalmente, será admisible la instalación de un ascensor en un edificio existente sin que cumpla las dimensiones mínimas de la cabina establecidas en este decreto ni en la regulación de las tolerancias admisibles, siempre que se justifique su imposibilidad técnica.

En el caso de instalación de ascensor ocupando superficies de espacios libres o de dominio público, dentro de las competencias municipales, el ayuntamiento favorecerá que el ascensor disponga de las mejores condiciones de accesibilidad posibles, quedando asegurada la funcionalidad de los espacios libres, dotaciones y demás elementos del dominio público.

c) Ascensores en patio interior: cuando la solución razonable sea instalar el ascensor en un patio interior y recaigan al mismo huecos del estar, cocina o dormitorios, la ocupación máxima en planta de su recinto no superará el 20 % de la superficie total del patio y su disposición no reducirá la superficie mínima legalmente establecida para dichos huecos.

En aquellos patios en los que por su geometría o reducidas dimensiones, la introducción de un ascensor incida en el cumplimiento normativo de las condiciones de iluminación y ventilación de las estancias recaentes al mismo, el cerramiento de la caja de ascensor será de vidrio transparente o de malla cuyo calado minime la merma de luminosidad del patio y su área perforada sea igual o superior al 25 % de su superficie total.

El ascensor contará con programación de retorno automático de la cabina a la planta baja tras cada uso.

d) Espai lliure en el desembarcament de l'ascensor: excepcionalment, s'admetran reduccions de l'amplària de l'espai de circulació on desembarca l'ascensor fins a 0,90 m, sempre que es complisca l'amplària de càlcul d'evacuació conforme al DB SI, admetent-se un estrenyiment fins a 0,80 m en la trobada de l'ascensor amb el replà.

e) Altura lliure de pas en la zona de l'escala: s'admetrà una altura lliure mínima de 2,10 m.

f) Graons: s'admetran contrapetges de 19,5 cm com a màxim i es podran reduir les petjades fins a un mínim de 26 cm.

g) Escalles: s'admetran escales amb trams mixtos sempre que la part corba del tram complisca les següents condicions:

– En l'eix de l'escala l'esglaó tindrà la mateixa petjada que en la resta del tram.

– La dimensió de la petjada en el costat més estret del tram serà de 12 cm.

Excepcionalment, en el cas d'instal·lació d'ascensor (o modificació de la seua cota de desembarcament) en edifici existent d'ús característic habitatge, encara que l'escala servisca a més de 8 habitatges o l'altura d'evacuació excedisca de 14 m, s'admetran replans partits amb esglaons a 45° en els trams de l'escala des de la planta baixa a la primera, sempre que la instal·lació dels citats replans partits evite la demolició dels muntants o voltes de l'escala d'aquests trams.

En els casos f i g s'adoptaran les mesures compensatòries que milloren les condicions de seguretat de l'escala, com per exemple, reforçar la il·luminació artificial o natural i la d'emergència, utilitzar elements foto-luminescents o esglaons amb contrast cromàtic que identifiquen els seus límits per a incrementar la percepció del traçat de l'escala.

2. Actuacions a l'interior dels habitatges:

Justificadament, s'admetran solucions arquitectòniques que milloren l'accessibilitat de l'habitatge encara que no es complisquen tots els paràmetres que exigeix aquest Decret o les normes de disseny i qualitat vigents.

ANNEX III

Toleràncies admissibles en espais públics urbanitzats existents

1. En els casos d'intervenció en espais urbans consolidats especificats en l'article 24.b es podrà considerar com a ajust raonable l'aplicació de les toleràncies admissibles següents:

a) Itinerari per a vianants accessible:

– L'amplària lliure de pas de l'itinerari per a vianants accessible no serà inferior a 1,50 m en tot el seu desenvolupament, permetent-se estrenyiments sempre que l'amplària lliure de pas resultant no siga inferior a 1,20 m i es disposen espais d'encreuament i maniobra cada 20 m.

– El pendent longitudinal en tot el recorregut no haurà de superar el 8 %.

– En el cas d'obres i intervencions en la via pública podrà ser admissible una amplària lliure de pas d'1,20 m.

– Al llarg de l'itinerari per a vianants accessible, es preveuran àrees de descans en el cas que l'ample i la morfologia de la via ho permeta, en les quals es disposarà almenys un banc que reunisca les característiques d'accessibilitat establides en l'OM.

b) Rampes: en les rampes en itineraris accessibles s'admet el següent:

– El pendent longitudinal màxim podrà ser del 12 % per a trams de longitud fins a 3 m i del 10 % per a trams de longitud fins a 6 m.

– L'amplària lliure de pas podrà ser d'almenys 1,20 m.

c) Ascensors: s'admeten les toleràncies per a ascensors accessibles establides en el DA DB-SUA.

d) Guals per a vianants: excepcionalment, podrà admetre's la disposició de guals per a vianants en angles o xamfrans en el cas de zones urbanes consolidades amb voreres molt estretes, quan no siga possible efectuar el gir de 90° en cadira de rodes. En aquests cas podrà elevar-se la calçada en la seua trobada amb les voreres i s'hauran de senyalitzar els passos de vianants segons el que s'estableix en la lletra e).

e) En els guals per a vianants en voreres amb forma arrodonada, el paviment tàctil d'avertiment es disposarà de manera que els botons formen una retícula ortogonal orientada en el sentit de la marxa, facilitant així el pas d'elements amb rodes i no provocant confusió a les persones amb discapacitat visual.

d) Espacio libre en el desembarco del ascensor: excepcionalmente, se admitirán reducciones de la anchura del espacio de circulación donde desembarca el ascensor hasta 0,90 m, siempre que se cumpla la anchura de cálculo de evacuación conforme al DB SI, admitiéndose un estrechamiento hasta 0,80 m en el encuentro del ascensor con el rellano.

e) Altura libre de paso en la zona de la escalera: se admitirá una altura libre mínima de 2,10 m.

f) Peldaños: se admitirán contrahuellas de 19,5 cm como máximo y se podrán reducir las huellas hasta un mínimo de 26 cm.

g) Escaleras: se admitirán escaleras con tramos mixtos siempre que la parte curva del tramo cumpla las siguientes condiciones:

– En el eje de la escalera el peldaño tendrá la misma huella que en el resto del tramo.

– La dimensión de la huella en el lado más estrecho del tramo será de 12 cm.

Excepcionalmente, en el caso de instalación de ascensor (o modificación de su cota de desembarco) en edificio existente de uso característico vivienda, aunque la escalera sirva a más de 8 viviendas o la altura de evacuación exceda de 14 m, se admitirán mesetas partidas con peldaños a 45° en los tramos de la escalera desde la planta baja a la primera, siempre y cuando la instalación de las citadas mesetas partidas evite la demolición de las zancas de la escalera de dichos tramos.

En los casos f y g se adoptarán las medidas compensatorias que mejoren las condiciones de seguridad de la escalera, como por ejemplo, reforzar la iluminación artificial o natural y la de emergencia, utilizar elementos fotoluminescentes o peldaños con contraste cromático que identifiquen sus límites para incrementar la percepción del trazado de la escalera.

2. Actuaciones en el interior de las viviendas:

Justificadamente, se admitirán soluciones arquitectónicas que mejoren la accesibilidad de la vivienda aunque no se cumplan todos los parámetros que exige este Decreto o las normas de diseño y calidad vigentes.

ANEXO III

Tolerancias admisibles en espacios públicos urbanizados existentes

1. En los casos de intervención en espacios urbanos consolidados especificados en el artículo 24.b se podrá considerar como ajuste razonable la aplicación de las tolerancias admisibles siguientes:

a) Itinerario peatonal accesible:

– La anchura libre de paso del itinerario peatonal accesible no será inferior a 1,50 m en todo su desarrollo, permitiéndose estrechamientos siempre que la anchura libre de paso resultante no sea inferior a 1,20 m y se dispongan espacios de cruce y maniobra cada 20 m.

– La pendiente longitudinal en todo el recorrido no deberá superar el 8 %.

– En el caso de obras e intervenciones en la vía pública podrá ser admissible una anchura libre de paso de 1,20 m.

A lo largo del itinerario peatonal accesible, se preverán áreas de descanso en el caso de que el ancho y la morfología de la vía lo permita, en las que se dispondrá al menos un banco que reúna las características de accesibilidad establecidas en la OM.

b) Rampas: en las rampas en itinerarios accesibles se admite lo siguiente:

– La pendiente longitudinal máxima podrá ser del 12 % para tramos de longitud hasta 3 m y del 10 % para tramos de longitud hasta 6 m.

– La anchura libre de paso podrá ser de al menos 1,20 m.

c) Ascensores: se admiten las tolerancias para ascensores accesibles establecidas en el DA DB-SUA.

d) Vados peatonales: excepcionalmente, podrá admitirse la disposición de vados peatonales en ángulos o chaflanes en el caso de zonas urbanas consolidadas con aceras muy estrechas cuando no sea posible efectuar el giro de 90° en silla de ruedas. En ese caso podrá elevarse la calzada en su encuentro con las aceras y se deberán señalizar los pasos de peatones según lo establecido en la letra e).

e) En los vados peatonales en aceras con forma redondeada el pavimento táctil de advertencia se dispondrá de modo que los botones formen una retícula ortogonal orientada en el sentido de la marcha, facilitando así el paso de elementos con ruedas y no provocando confusión a las personas con discapacidad visual.

f) Passos de vianants: els passos de vianants se senyalitzaran amb bandes de vora amb relleu que delimiten l'espai d'encreuament en els casos següents:

– Quan excepcionalment el gual per a vianants es dispoïe en angles o xamfrans.

– Quan no siga possible evitar l'obliquïtat del pas de vianants.

g) Elements de senyalització i il·luminació: quan l'ample lliure de pas no permeta la instal·lació de semàfors o elements de senyalització i il·luminació al costat de l'itinerari per a vianants accessible, aquests podran estar adossats en façana quedant la vora inferior a una altura mínima de 2,20 m.

h) Altres elements: en els elements que requerisquen manipulació, tals com màquines expenedores, caixers automàtics i uns altres, s'admet una àrea d'ús frontal lliure d'obstacles en la qual puga inscriure's un cercle d'1,20 m de diàmetre sense envair l'itinerari per a vianants accessible.

i) Elements vinculats a activitats comercials: en la ubicació dels taulells d'atenció al públic s'admet una àrea d'ús frontal lliure d'obstacles en la qual puga inscriure's un cercle d'1,20 m de diàmetre sense envair l'itinerari per a vianants accessible.

j) Places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda: en les places en línia s'admet la disposició d'una zona d'aproximació i transferència lateral lliure d'obstacles sobre la vorera, paral·lela i d'igual longitud que la plaça i d'ample 1,50 m, a més de la zona d'aproximació i transferència posterior.

k) Carrils reservats al trànsit de bicicletes: en el cas de carrils situats en voreres es compliran les condicions establides en l'OM 1, a més, en la intersecció vianant-ciclista, la prioritat per als vianants quedarà clarament identificada en el carril, prèviament a l'encreuament. Els carrils tindran un alt contrast cromàtic i de textura respecte a les àrees de paviment adjacents.

2. A més, podrà considerar-se com a tolerància admissible l'aplicació de les condicions i paràmetres de disseny establits en l'OM, quan les condicions i paràmetres establits en aquest decret siguen més exigents que els establits en l'OM per al mateix objecte.

ANNEX IV

Glossari d'abreviatures i termes en lletra cursiva

Aquest glossari defineix les abreviatures i termes que s'utilitzen en aquest decret.

– CTE: Codi Tècnic de l'Edificació.

– DB SI: Document Bàsic de Seguretat en cas d'incendi.

– DB SUA: Document Bàsic de Seguretat d'utilització i accessibilitat.

– OM: Ordre ministerial per la qual es desenvolupa el document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats; estant vigent en el moment de redacció d'aquest decret l'Ordre VIV/561/2010, d'1 de febrer.

A l'efecte de l'aplicació d'aquest decret, els termes del seu text que figuren en lletra cursiva s'atenen i han d'utilitzar-se conforme al significat i a les condicions que s'estableixen per a cadascun en els apartats següents:

1. En aquesta disposició, els termes següents es corresponen amb els definits en l'article 3.1 del títol preliminar d'aquest Decret:

– Accessibilitat universal.

– Toleràncies admissibles.

– Límits als criteris de flexibilitat.

– Ajustos raonables.

– Cost econòmic desproporcionat.

2. En el títol I, Accessibilitat en l'edificació, d'aquest decret, els termes següents es corresponen amb els definits en els següents apartats del CTE:

a) Annex A del DB SUA del CTE:

– Allotjament accessible.

– Ascensor accessible.

– Itinerari accessible.

– Mecanismes accessibles.

– Plaça d'aparcament accessible.

– Plaça reservada per a persones usuàries de cadira de rodes.

f) Pasos de peatones: los pasos de peatones se senyalizarán con bandas de borde con relieve que delimiten el espacio de cruce en los siguientes casos:

– Cuando excepcionalmente el vado peatonal se disponga en ángulos o chaflanes.

– Cuando no sea posible evitar la oblicuidad del paso de peatones.

g) Elementos de señalización e iluminación: cuando el ancho libre de paso no permita la instalación de semáforos o elementos de señalización e iluminación junto al itinerario peatonal accesible, estos podrán estar adosados en fachada quedando el borde inferior a una altura mínima de 2,20 m.

h) Otros elementos: en los elementos que requieran manipulación, tales como máquinas expendedoras, cajeros automáticos y otros, se admite un área de uso frontal libre de obstáculos en la que pueda inscribirse un círculo de 1,20 m de diámetro sin invadir el itinerario peatonal accesible.

i) Elementos vinculados a actividades comerciales: en la ubicación de los mostradores de atención al público se admite un área de uso frontal libre de obstáculos en la que pueda inscribirse un círculo de 1,20 m de diámetro sin invadir el itinerario peatonal accesible.

j) Plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida: en las plazas en línea se admite la disposición de una zona de aproximación y transferencia lateral libre de obstáculos sobre la acera, paralela y de igual longitud que la plaza y de ancho 1,50 m, además de la zona de aproximación y transferencia posterior.

k) Carriles reservados al tránsito de bicicletas: en el caso de carriles ubicados en aceras se cumplirán las condiciones establecidas en la OM y, además, en la intersección peatón-ciclista, la prioridad peatonal quedará claramente identificada en el carril, previamente al cruce. Los carriles tendrán un alto contraste cromático y de textura respecto a las áreas de pavimento adyacentes.

2. Además, podrá considerarse como tolerancia admissible la aplicación de las condiciones y parámetros de diseño establecidos en la OM cuando las condiciones y parámetros establecidos en este decreto sean más exigentes que los establecidos en la OM para el mismo objeto.

ANEXO IV

Glossario de abreviaturas y términos en letra cursiva

Este glossario define las abreviaturas y términos que se utilizan en este decreto.

– CTE: Código Técnico de la Edificación.

– DB SI: Documento Básico de Seguridad en caso de incendio.

– DB SUA: Documento Básico de Seguridad de utilización y accesibilidad.

– OM: Orden ministerial por la que se desarrolla el documento técnico de condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y utilización de los espacios públicos urbanizados; estando vigente en el momento de redacción de este decreto la Orden VIV/561/2010 de 1 de febrero.

A efectos de la aplicación de este decreto, los términos de su texto que figuran en letra cursiva se atienden y deben utilizarse conforme al significado y a las condiciones que se establecen para cada uno de ellos en los siguientes apartados:

1. En esta disposición, los siguientes términos se corresponden con los definidos en el artículo 3.1 del título preliminar de este decreto:

– Accesibilidad universal.

– Tolerancias admisibles.

– Límites a los criterios de flexibilidad.

– Ajustes razonables.

– Coste económico desproporcionado.

2. En el título I, Accesibilidad en la edificación de este decreto, los siguientes términos se corresponden con los definidos en los siguientes apartados del CTE:

a) Anejo A del DB SUA del CTE:

– Alojamiento accesible.

– Ascensor accesible.

– Itinerario accesible.

– Mecanismos accesibles.

– Plaza de aparcamiento accesible.

– Plaza reservada para personas usuarias de silla de ruedas.

- Punt d'atenció accessible.
 - Punt de trucada accessible.
 - Serveis higiènic accessibles.
 - Ús aparcament.
 - Ús comercial.
 - Ús general.
 - Ús pública concurrència.
 - Ús públic.
 - Ús residencial públic.
 - Ús residencial habitatge.
 - Ús sanitari.
 - Habitatge accessible per a persones usuàries de cadira de rodes.
 - Habitatge accessible per a persones amb discapacitat auditiva.
 - b) Annex SI A del DB SI del CTE:
 - Establiment.
 - Origen d'evacuació.
 - Superfície útil.
 - Zona d'ocupació nul·la.
3. En el capítol I Accessibilitat en els espais públics urbanitzats del títol II d'aquest decret, els termes següents es corresponen amb el significat i les condicions establides en l'Ordre Ministerial, OM:

- Ascensors accessibles.
- Bancs accessibles.
- Cabines de lavabo públic accessibles.
- Carrils reservats al trànsit de bicicletes
- Elements de protecció al vianant.
- Elements de senyalització i il·luminació.
- Fonts d'aigua potable.
- Itinerari per a vianants accessible.
- Taules de jocs accessibles.
- Papereres accessibles.
- Parades i marquesines d'espera del transport públic.
- Paviment tàctil indicador d'avertiment.
- Paviment tàctil indicador direccional.
- Plataformes úniques d'ús mixt.
- Places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda.
- Punt accessible.
- Rampes accessibles.
- Senyalització tàctil.
- Senyalització visual.
- Símbol Internacional d'accessibilitat.

4. En el capítol II Accessibilitat en els espais públics naturals del títol II d'aquest decret, els termes següents es corresponen amb les condicions establides en les disposicions que es relacionen a continuació:

- a) Capítol II Accessibilitat en els espais públics naturals del títol II d'aquest decret:
- Baranes.
 - Espais naturals protegits.
 - Itinerari accessible dins de l'espai natural.
 - Taula accessible.
- b) Ordre Ministerial, OM:
- Banc accessible.
 - Cabines de lavabo públic accessibles.
 - Elements de senyalització.
 - Fonts d'aigua potable.
 - Itinerari per a vianants accessible.
 - Papereres accessibles.
 - Parades i marquesines d'espera del transport públic.
 - Paviment tàctil indicador direccional.
 - Places d'aparcament reservades per a persones amb mobilitat reduïda.
 - Places reservades per a persones amb mobilitat reduïda.
 - Punt accessible.
 - Símbol Internacional d'Accessibilitat

- Punto de atención accesible.
 - Punto de llamada accesible.
 - Servicios higiénicos accesibles.
 - Uso aparcamiento.
 - Uso comercial.
 - Uso general.
 - Uso pública concurrencia.
 - Uso público.
 - Uso residencial público.
 - Uso residencial vivienda.
 - Uso Sanitario.
 - Vivienda accesible para personas usuarias de silla de ruedas.
 - Vivienda accesible para personas con discapacidad auditiva.
 - b) Anexo SI A del DB SI del CTE:
 - Establecimiento.
 - Origen de evacuación.
 - Superficie útil.
 - Zona de ocupación nula.
3. En el capítulo I Accesibilidad en los espacios públicos urbanizados del título II de este decreto, los siguientes términos se corresponden con el significado y las condiciones establecidas en la Orden Ministerial, OM:

- Ascensores accesibles.
- Bancos accesibles.
- Cabinas de aseo público accesibles.
- Carriles reservados al tránsito de bicicletas
- Elementos de protección al peatón.
- Elementos de señalización e iluminación.
- Fuentes de agua potable.
- Itinerario peatonal accesible.
- Mesas de juegos accesibles.
- Papeleras accesibles.
- Paradas y marquesinas de espera del transporte público.
- Pavimento táctil indicador de advertencia.
- Pavimento táctil indicador direccional.
- Plataformas únicas de uso mixto.
- Plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida.
- Punt accessible.
- Rampas accessibles.
- Señalización táctil.
- Señalización visual.
- Símbolo internacional de accesibilidad.

4. En el capítulo II, Accesibilidad en los espacios públicos naturales del título II de este decreto, los siguientes términos se corresponden con las condiciones establecidas en las disposiciones que se relacionan a continuación:

- a) Capítulo II, Accesibilidad en los espacios públicos naturales del título II de este decreto:
- Barandillas.
 - Espacios naturales protegidos.
 - Itinerario accesible dentro del espacio natural.
 - Mesa accesible.
- b) Orden Ministerial, OM:
- Banco accesible.
 - Cabinas de aseo público accesibles.
 - Elementos de señalización.
 - Fuentes de agua potable.
 - Itinerario peatonal accesible.
 - Papeleras accesibles.
 - Paradas y marquesinas de espera del transporte público.
 - Pavimento táctil indicador direccional.
 - Plazas de aparcamiento reservadas para personas con movilidad reducida.
 - Plazas reservadas para personas con movilidad reducida.
 - Punt accessible.
 - Símbolo Internacional de Accesibilidad.